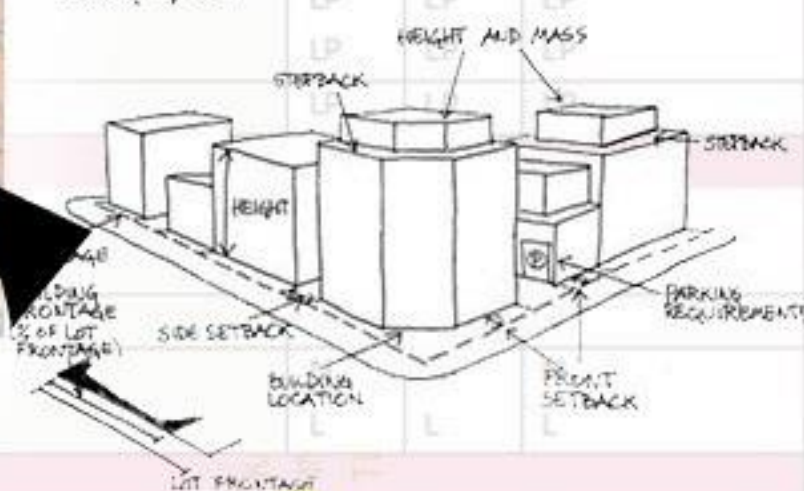

ZONING By-LAW

Raporti i Vlerësimit Strategjik Mjedisor për Planin Zvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut

KOMUNA E
KAÇANIKUT

2021

INSTITUTI PËR SHKENCË DHE
TEKNOLOGJI - INSI SH.P.K

PËRMBAJTJA

I. HYRJE	6
II. KORNIZA LIGJORE DHE INSTITUCIONALE.....	7
2.1. Direktiva VSM e BE-së	7
2.2. Direktiva të tjera të BE-së	7
3.2. Strategjia 2020 e BE-së	7
2.3. Objektivat Zhvillimore të Mijëvjeçarit të KB	8
2.4. Konventa Århus, Konventa Espoo dhe Protokolli i Kievit	8
2.4.1. Konventa Århus.....	8
2.4.2. Konventa ESPOO dhe Protokolli i Kievit	9
2.4.3. Protokolli i Kievit.....	9
2.5. Historiku Legjislativ, Organet Administrative Përgjegjëse	9
2.5.1. Ligji i Kosovës për Planifikim Hapësinor.....	9
2.5.2. Ligji i Kosovës për Vlerësimin Strategjik të Mjedisit (VSM)	10
2.5.3. Planet dhe programet e tjera të rëndësishme.....	10
III. GJENDJES EKZISTUESE - ANALIZA.....	12
3.0. POZITA GJEOGRAFIKE.....	Error! Bookmark not defined.
3.1. KUSHTET FIZIKO-GJEOGRAFIKE.....	Error! Bookmark not defined.
3.1.1 Hipsometria dhe topografia	Error! Bookmark not defined.
3.1.2. Gjeologjia dhe tokat	Error! Bookmark not defined.
3.1.3. Kushtet klimatike.....	Error! Bookmark not defined.
3.1.4. Hidrografia	Error! Bookmark not defined.
3.2. KUSHTET SOCIO-EKONOMIKE	Error! Bookmark not defined.
3.3. Shfrytëzimi i tokës.....	Error! Bookmark not defined.
3.3.1. Trashëgimia kulturore dhe natyrore	Error! Bookmark not defined.
3.4 Infrastruktura teknike.....	Error! Bookmark not defined.
Infrastruktura e transportit dhe transporti.....	Error! Bookmark not defined.
IV. ANALIZA SWOT	57
4.1 Zonat me Probleme Mjedisore	57
V. PËRMBLEDHJE E PËRMBAJTJES SË PLANIT.....	63
ZHVILLIMOR KOMUNAL	63
5. 0. VIZIONI DHE SKENARET E ZHVILLIMIT	63
5.1. VIZIONI I KOMUNËS SË KAÇANIKUT.....	Error! Bookmark not defined.
5.2. KONCEPTI I ZHVILLIMIT HAPËSINOR.....	63
5.3. Qëllimet e PZHK-së	Error! Bookmark not defined.
5.4. Ndikimi i PZHK-së në planet dhe çështjet tjera	Error! Bookmark not defined.
Problemet dhe mundësit kyçe mjedisore	Error! Bookmark not defined.
5.5. Disa nga aspekte kryesore të gjendjes aktuale mjedisore	70

VI. PARIME, OBJEKTIVA DHE KRITERE MJEDISORE.....	87
6.1. Objektivat e VSM-së.....	87
6.2. Parime, objektiva e kriteret mjedisore qe kufizojne zhvillimin komunal	88
VII. TESTIMI I QËLLIMEVE TË PLANIT KUNDREJT OBJEKTIVAT TË VSM-së.....	95
6.1. Masat e nevojshme në PZHK për Mbrojtjen e Mjedisit.....	100
VIII. MONITORIMI	119
IX. PËRFUNDIME.....	93
LITERATURA	95

LISTA E SHKURTIMEVE

MMPHI Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës

AKMM Agjencia Kosovare për Mbrojtjen e Mjedisit

BE Bashkimi Evropian

KK Komuna Kaçanikut

GIS Sistemit i Informacionit Gjeografik

GNP Grimcat e Ngurta Pezull

NOQ Ndotsë Organike të Qëndrueshem

OBSH Organizata Botërore e Shëndetësisë

OJQ Organizata Jo Qeveritare

OZHM Objektivat e Zhvillimit të Mijëvjeçarit

PZHK Plani Zhvillimor Komunal

HZK Hartë Zonale Komunale

PRRH Plan Rregullues i Hollësishëm

TeR Termat e Referencës

UNDP Programi i Zhvillimit i Kombeve të Bashkuara

UNEP Programi i Mjedisit i Kombeve të Bashkuara

VNM Vlerësim i Ndikimit në Mjedis

VSM Vlerësim Strategjik Mjedisor

ZVM Zona të Veçanta të Mbrojtura

H Y R J E

I. HYRJE

Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) për Politika, Plane dhe Programme vlerëson pasojat qështjet në fazat e herëshme të vendimëmarjes. Gjithastu VSM-ja është një proces që synon integrimin e konsideratave mjedisore në përgatitjen dhe miratimin e planeve, programeve dhe politikave. Koncepti i Vlerësimit Strategjik Mjedisor vjen nga politikat dhe programet e niveleve me të larta të planifikimit dhe shfrutëzimit të tokës të cilat kanë synime strategjike dhe vizionare dhe për të cilat kërkohet VSM sipas ligjit.

Qëllimi i raportit të VSM-së për Planin Zhvillimor Komunal të Kaçanikut është që të bëjë identifikimin, përshkrimin dhe vlerësimin e ndikimeve të rëndësishme që mund të rezultojnë nga zbatimi i Planit Zhvillimor Komunal, si edhe të japë alternativën më të favorshme për zhvillimin e tij nga pikepamja mjedisore. Në raportin e VSM-së duhet të përfshihen edhe propozimi i masave për mënjanimin dhe zbutjen e ndikimeve të dëmshme që dalin nga propozimet e Planit Zhvillimor Komunal.

Metodologjia e ndjekur është në përputhje me Direktivën e BE: 2001/42/EC „Mbi Vlerësimin e Efekteve të disa Planeve dhe Programeve në Mjedis“ dhe ligjin për Vlerësimin Strategjik Mjedisorë, i cili është transpozimi i direktives së BE 2001/42/EC.

VSM-ja për Planin Zhvillimor Komunal të Kaçanikut do të ketë këtë format:

Një përmbledhje të informacionit bazë për vlerësimin mjedisor; Përshkrim të Vizionit, prioritet dhe objektivave kryesore të Planit Zhvillimor Komunal të Kaçanikut dhe marrëdhëniet e tij me politikat, Planet dhe Programet e tjera që kanë lidhje me të; Përshkrim të aspekteve të gjendjes aktuale të mjedisit si edhe zhvillimin e pritshëm të tij në rast se nuk zbatohet plani; Përshkrim të karakteristikave mjedisore të zonave që ka të ngjarë të ndikohen në mënyrë të konsiderueshme nga plani; Përshkrim të problemeve ekzistuese mjedisore të cilat kanë lidhje me planin; Përshkrim të objektivave për mbrojtjen e mjedisit të përcaktuara në nivel kombëtar ose ndërkombëtar, të cilat kanë të bëjnë me Planin dhe Programin si dhe mënyrat në të cilat këto objektiva janë marrë parasysh gjatë përgatitjes së raportit; Përshkrim të ndikimeve të mundshme dhe të konsiderueshme në mjedis duke përfshirë shëndetin publik, florën, faunën, biodiversitetin, tokën, klimën, ajrin, ujin, peizazhin, zonat natyrore, vlerat materiale, trashëgiminë kulturore si dhe ndërveprimin ndërmjet këtyre faktorëve.; Efektet komulative të komponenteve mjedisore; Përshkrim të masave të parashikuara për të parandaluar, reduktuar ose lehtësuar ndikimet negative në mjedis, të cilat mund të rezultojnë nga zbatimi i planit. Një përmbledhje për përzgjedhjen e alternativave të shqyrtuara, duke përfshirë vështirësitë e ndryshme ose mungesën e të dhënave që hasen gjatë përpilimit të raportit. Përshkrimin e monitorimit dhe raportimit.

Të dhënat dhe Informacionet për komunën e Kaçanikut janë siguruar nga Komuna, nga hulumtimet për këto komunë nga Plani Zhvillimor Komunalë i vjetri dhe hulumtime tjera nga internet.

Ky Raport i VSM-së është dokument i pari i llojit të tij që hartohet për këtë qëllim në këtë komunë, dhe si i till besohet se do mundësojë që zhvillimet e ardhshme të jenë në harmoni me legjislacionin vendore të mjedisit, si dhe me direktivat dhe konventat ndërkombëtare.

II. KORNIZA LIGJORE DHE INSTITUCIONALE

2.1. Direktiva VSM e BE-së

Direktiva e BE-së 2001/42/EC mbi vlerësimin e efekteve të planeve dhe të programeve të caktuara në mjedis u aprovua më 27.06.2001. Kjo direktivë vlen për një varg të gjerë të planeve dhe të programeve publike (p.sh. mbi shfrytëzimin e tokës, transportin, energjinë, mbeturinat, bujqësinë, etj.). Kjo direktivë nuk ju referohet politikave. Direktiva (Parlament i Evropian..., 2001) thotë që planet dhe programet në kuptim të Direktivës VSM duhet të përgatiten dhe të aprovohen nga një autoritet (në nivel kombëtar, rajonal apo lokal) dhe të urdhërohen nga dispozitat legislative, rregulluese ose administrative.

Një VSM është i obligueshëm për planet/programet si vijon:

- Përgatiten e planeve për bujqësi, pylltari, peshkim, energjetikë, industri, transport, menaxhim të mbeturinave/ ujit, telekomunikim, turizëm, planifikimin të qytetit & venditose hfrtëzim të tokës dhe të cilat vendosin kornizën për miratimin e zhvillimit të ardhshëm të projekteve të shënuara në listën e Direktivës për Vlerësimin e Ndikimit Mjedisor (VNM);
- Janë përcaktuar për të kërkuar një vlerësim sipas Direktivës së Vendbanimeve. Gjerësisht, për planet/programet që nuk janë të përfshira më lart, shtetet anëtare duhet ta kryejn një procedurë të shoshitjes për ta përcaktuar nëse planet/programet ka mundësi të kenë efekte domethënëse mjedisore. Nëse kanë efekte domethënëse nevojitet një VSM. Procedura e shoshitjes bazohet në kriteret e përcaktuara në Shtojcën II të Direktivës.

Procedura VSM mund të përmbledhet si vijon: raporti VSM përgatitet dhe në të identifikohen efektet domethënëse të mundshme në mjedis dhe alternativa të arsyeshme të planit ose të programit të propozuar. Autoritetet publike dhe mjedisore informohen dhe konsultohen lidhur me projektin e planit ose të programit dhe përgatitet raporti VSM. Raporti VSM dhe rezultatet e konsultimeve merrën parasysh para aprovimit. Kur të aprovohet plani ose programi, informohen autoritetet mjedisore dhe opinioni dhe informatat përkatëse vihen në dispozicion të tyre. Në mënyrë që të identifikohen efektet e pa parashikueshme të pafavorshme në një fazë të hershme, efektet domethënëse mjedisore të planit ose të programit duhet të monitorohen.

2.2. Direktiva të tjera të BE-së

Ekzistojnë shumë direktiva të tjera të BE-së me të cilat Direktiva VSM ka lidhje të qarta dhe të cilat janë të rëndësishme nëse janë duke ushqyrtuar çështjet mjedisore dhe të. Sipas Marsden (2008) VSM-ja ka lidhje të ngushta procedurale me Direktivën VNM, në veçanti me që vlerësimi i mjedisit për sektorët e shënuar nën këtë të fundit duhet ta vendosë kornizën për projektet e shënuara nën këtë të parën. Po ashtu ka lidhje të ngushta procedurale me Direktivën për Vendbanimet, e cila përmendet qartë në direktivën VSM. Direktiva Kornizë për Ujërat bashkërisht me Direktivën për Vendbanimet përmban kërkesat e veta jo vetëm për paraqitjen e planeve dhe të programeve, por po ashtu edhe të vlerësimit, duke nxitur nevojën për procedura të bashkërenduara ndërmjet ligjeve të ndryshme.

3.2. Strategjia 2020 e BE-së

Përveç dokumenteve të sipërpërmendura legislative të BE-së, strategjia 2020 e BE-së me prioritetet, objektivat dhe nismat më të mëdha¹ është dokument i rëndësishëm i politikave si për vetë BE-në ashtu edhe për rajonet fqinje, në veçanti Ballkanin Perëndimor me që bashkëpunimi rajonal me këtë rajonë është identifikuar si njëri prej prioritetëve të politikave për BE-në. Në kuadër të strategjisë 2020 të BE-së (Komisioni Evropian, 2010) zgjerimi i mundshëm i BE-së me vendet e Ballkanit Perëndimor është identifikuar si mjet i jashtëm i politikave për zhvillim dhe

¹http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

vende pune. Prioritetet e strategjisë janë “zhvillimi i shpejtë, i qëndrueshëm gjithëpërfshirës”. Janë shtatë nisma të mëdha, prej të cilave *Evropa efikase sa ju përket burimeve dhe Një politikë industriale për epokën e globalizimit* janë drejtpërdrejt të lidhur me çështje të qëndrueshmërisë, por nismat e tjera si *Agjenda digjitale për Evropën, Unioni i përtëritjeve, Rinia në lëvizje, Një agjendë përshkathësi dhe vende të reja pune dhe Platforma evropiane kundër varfërisë* dotë mundeshin poashtu të kontribuonin në parimin e zhvillimit të qëndrueshëm po të zbatoheshin në mënyrë efikase. Në strategji poashtu përfshihen objektivat e matshëm që duhet të arrihen gjatë periudhës së zbatimit, nuk ka dyshim që është plotësisht e dobishme sipër shtetet anëtare aktuale ashtu edhe për ato të ardhshmet që të bashkëpunojnë në mënyrë që t’i arrijnë objektivat mjedisore të strategjisë siç është zvogëlimi prej 20% i emetimeve të gazrave të serrave, 20% rritje të shkallës së energjisë nga gjëra tepër të rritshme dhe nga efikasiteti i energjisë. Prandaj është e arsyeshme që drejtimi i këtyre objektive të integrohet në strategjitë dhe në planet e veprimit mjedisore kombëtare, rajonale dhe lokale, përfshirë procedurat për vlerësimin strategjik të mjedisit.

2.3. Objektivat Zhvillimore të Mijëvjeçarit të KB

KB kan një rol aktiv në zhvillimin e Kosovës, edhe pse Kosova nuk është shtet anëtar, KB vepron në Kosovë nën mandatin e misionit UNMIK në mënyrë që t’isigurojë kushtet për jetë të qetë dhe normale për të gjithë banorët e Kosovës dhe për avancimin e stabilitetit rajonal në Ballkanin Perëndimor. Objektivat strategjike të KB janë aprovuar në vitin 2000, kur udhëheqësit botërorë u mbledhën në NjuJork për të marrë pjesë në Samitin e Mijëvjeçarit, pjesëmarrësit aprovuan Deklaratën e Mijëvjeçarit të KB (Asambleja e Përgjithshme e KB, 2000) me qëllimin kryesor të përgjithshëm për ta zvogëluar varfërinë me afatin e fundit kohor vitin 2015. Kjo nismë është bërë e njohur si Objektivat Zhvillimore të Mijëvjeçarit². Janë 7 objektiva me qëllime specifike, një prej objektivave i kushtohet qëndrueshmërisë mjedisore, në mënyrë që të sigurohet vendosja e qëllimeve në vijim:

- Integrimi i parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në politikat dhe programete vendit dhe kthim i mbrapsht i humbjes së burimeve mjedisore;
- Zvogëlimi i humbjeve të biodiversitetit duke arritur deri më 2010 një zvogëlim domethënës të shkallës së humbjes;
- Përgjysmimi i përqindjes së popullsisë pa qasje të qëndrueshme tek uji i sigurt i pijshëm dhe higjiena publike themelore deri në vitin 2015;
- Deri më 2020 të arrihet një përmirësim i rëndësishëm në jetë të shtëpisë për 100 banorë të lagjeve të varfra.

2.4. Konventa Århus, Konventa Espoo dhe Protokolli i Kievit

2.4.1. Konventa Århus

Kjo Konventë (Konventa për qasje në informata, pjesëmarrje publike në vendimmarrje dhe qasje në drejtësi për çështjet mjedisore) është aprovuar më 25 qershor 1998 në qytetin danez të Aarhus (Århus) në Konferencën e Katërt Ministre si pjesë e procesit “Mjedisi për Evropën”. Ajo hyri në fuqi më 30 tetor 2001.

Konventa Århus vendosë një numër të drejtave të opinionit në lidhje me mjedisin. Sipas konventës (Konventa UNE CE mbi Qasjen...,1998) ‘Nga palët në këtë Konventë kërkohet t’i hartoj në dis pozitë e nevojshme ashtu që autoritetet publike (në nivel kombëtar, rajonal apo lokal) do të kontribuojnë që këto të drejta të bëhen efektive. Konventa parashikon:

- Të drejtën e secilit që të marrë informata për mjedisin të cilat i mbajnë autoritetet publike. Këtu mund të përfshihen informatat lidhur me gjendjen e mjedisit, por po ashtu edhe politikat ose masat e ndërmarra. Kërkuesit kanë të drejtë t’i marrin këto informata brenda

²http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

një muaji pas bërjes së kërkesës dhe pa treguar arsyen pse ju nevojiten ato. Përveç kësaj, sipas Konventës autoritetet publike janë të obliguara që në mënyrë aktive t'i shpërndajnë informatat për mjedisin të cilat iposodojnë;

- Të drejtën për të marrë pjesë në vendimmarrjen për mjedisin. Autoritetet publike duhet t'i bëjnë përgatitjet që t'ia mundësojnë opinionit të influencuar dhe organizatave jo qeveritare për mjedisin që të bëjnë komente, për shembull, lidhur me propozimet për projektet të cilat ndikojnë në mjedis, ose për planet dhe programet që kanë të bëjnë me mjedisin, që këto komente të merren parasysh në vendimmarrje dhe informatat të ofrohen në vendimet përfundimtare dhe në arsyet për atë vendim;
- të drejtën për rishikimin e procedurave për kundërshtimin e vendimeve publike të cilat janë marrë pa i respektuar dy të drejtat e sipërpërmendura ose të drejtën mjedisorenë për gjithësi.

2.4.2. Konventa ESPOO dhe Protokolli i Kievit

Konventa Espoo (EIA) (Konventa UNECE mbi..... Mjedisin, 1991) përcakton obligimet e palëve për ta vlerësuar ndikimin në mjedis të aktiviteteve të caktuara në një fazë të hershme të planifikimit. Poashtu i formulon obligimet e përgjithshme të shteteve për ta njoftuar njëra tjetrën dhe për t'u këshilluar me njëra tjetrën lidhur me të gjitha projektet të mëdha që janë në shqyrtim dhe që ka gjasa të kenë ndikim të rëndësishëm të pafavorshëm në mjedis përtej kufijve. Konventa u aprovua më 1991 dhe hyri në fuqi më 10 shtator 1997. Siç thekson Marsden (2008).

2.4.3. Protokolli i Kievit

Është i rëndësishëm për t'u përmendur në kontekst të vlerësimit strategjik të mjedisit, meqë dotë mund të konsiderohej si njëri prej instrumenteve më të rëndësishme ndërkombëtare që parashtron kushte për vlerësimin e propozimeve strategjike (Marsden, 2008). Protokolli është aprovuar në një takim të jashtëzakonshëm të Palëve pjesëmarrëse në Konventën ESPOO, të mbajtur më 21 maj 2003 dhe kërkon nga Palët e saj që t'i vlerësojnë pasojat mjedisore të projekteve të planeve dhe të programeve të tyre zyrtare. Vlerësimi i Strategjiki Mjedisit (VSM) ndërmerret shumë më herët në procesin vendimmarrës se sa vlerësimi i ndikimit mjedisor të projektit (NMP) dhe prandaj konsiderohet si mjet kryesor për zhvillimin qëndrueshëm. Protokolli poashtu parashikon pjesëmarrje të gjerë publike në vendimmarrjen qeveritare në shumë sektorë të zhvillimit. Protokolli kërkon që vlerësimi strategjik i mjedisit të kryhet për planet dhe programet të cilat përgatiten për bujqësi, pylltari, peshkim, energjetikë, industri përfshirë minierat, transport, zhvillimi rajonal, menaxhim të mbeturinave, menaxhim të ujërave, telekomunikim, turizëm, planifikimi të qytetit ose të fshatit ose shfrytëzim të tokës, dhe të cilat vendosin kornizën për miratimin e zhvillimit të ardhshëm për projektet. Sugjerimet për promovimin e pjesëmarrjes publike dhe përfshirja e aktorëve po ashtu janë në përputhje me protokollin.

2.5. Historiku Legjislativ, Organet Administrative Përgjegjëse

2.5.1. Ligji i Kosovës për Planifikim Hapësinor

Ligji për Planifikimin Hapësinor është aprovuar në shtator 2003 dhe është ndryshuar në nëntor 2008 (Ndryshimi i Ligjit për Planifikim Hapësinor, Ligjinr. 03/L-106), ndërkaq në korrik të viti 2013 është aprovuar Ligji i ri i Planifikimit (Ligji Nr. 04/L-174) duke pasur si qëllim kryesor:

- Rregullimin e të gjitha çështjeve që kanë të bëjnë me planifikimin hapësinor dhe urban;
- Duhet t'i respektojë parimet e mbrojtjes së burimeve natyrore të dhe ta përkrahë zhvillimin e qëndrueshëm;
- Duhet t'i përkrahë proceset gjithëpërfshirëse dhe pjesëmarrëse dhe duhet t'i përfshijë të gjitha palët e interesuara dhe komunitetet
- Përkrahja e zhvillimeve hapësinore evropiane që janë duke ndodhur etj.

Sipas Ligji Nr. 04/L-174 në Kosovë ekzistojnë 2 nivele të planifikimit (Qendror dhe lokal) dhe llojet e planeve janë Plani Hapësinor i Kosovës, Harta Zonale e Kosovës, Planet Hapësinore për Zona të

Veçanta, Planet Zhvillimore Komunale (PZHK), Harta Zonale e Komunës, dhe Planet Rregulluese Urbane të Hollësishme. Për të gjitha ato lloje të planeve është i obligueshëm rishikimi dhe mundësitë për pjesëmarrje të opinionit. PZHK si lloji më i rëndësishëm për detyrën aktuale është plani multi-sektorial për gjithë territorin e komunës që i përcakton objektivat afatgjata për zhvillimin ekonomik, shoqëror dhe hapësinor. Ai duhet ta përfshijë periudhën prej së paku 8 vjetëve dhe ta përfshijë një Plan për zhvillimin e hapësirave urbane dhe fshatrave brenda komunës. Te gjitha nivelet e Planeve duhet te përfshijnë zhvillimin e qendrueshëm si dhe për secilin Plan obligohet përgaditja e raportit të VSM paralelisht me Planin.

Sipas Ligji Nr. 04/L-174 Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH) është përgjegjëse për bashkërendimin e planifikimit hapësinor në Kosovë dhe për propozimin për politikën për zhvillim hapësinor në fushën e planifikimit hapësinor, si dhe për hartimin e dokumenteve dhe të raporteve përkatëse për planifikimin hapësinor, shqyrtimin dhe monitorimin e të gjitha dokumenteve planifikuese në mbarë territorin e Kosovës. Ndërsa autoritetet lokale janë përgjegjëse për zbatimin zhvillimet urbane të nivelit lokal të cilat duhet të jenë në harmoni me politikën dhe programet nacionale si dhe duke rrespektuar përgjegjësitë që dalin nga Ligji Nr. 04/L-174.

2.5.2. Ligji i Kosovës për Vlerësimin Strategjik të Mjedisit (VSM)

Ligji Nr. 03/L-230 nënvizon rëndësinë e integritetit të parimeve për mbrojtjen e mjedisit gjatë përgatitjes, aprovimit dhe realizimit të Planeve dhe të Programeve përkatëse nëse është e qartë që këto të fundit kanë ndikime domethënëse në mjedis. Lista e Planeve dhe e Programeve të obligueshme është e përcaktuar në kuadër të ligjit. Ato Plane nuk mund të aprovohen ose t'i dorëzohen organit legjislativ për aprovim pa raportin VSM. Nëse mendohet që VSM nuk nevojitet vendimi për katë s' duhet të jetë në formë të shkruar dhe duhet t'i përfshijë arsyet e tij. Raport i VSM-së identifikon, përshkruan dhe vlerëson ndikime të mundshme të rëndësishme në mjedis nga zbatimi i Planit ose Programit dhe vlerëson alternativat e arsyeshme. Kërkesat përcaktohen në Ligj në mënyrë që t'iu ofrojnë qasje në dokumente të VSM-së organeve këshilluese dhe opinionit të përgjithshëm. Projekti i dokumenteve VSM-së është një dokument për diskutim publik. Në kuadër të ligjit përcaktohet kërkesa të posaçme për raste të këshillimeve ndërkuftare. Para se të aprovohet raporti VSM, ministria duhet ta shqyrtojë atë dhe të pajtohet me të. Po ashtu janë përcaktuar procedurat për informimin lidhur me aprovimin e vendimeve, për monitorimin dhe mbikëqyrjen. Shtojcat e ligjit përmbajnë kritere të caktuara për përcaktimin e rëndësisë së mundshme të ndikimeve në mjedis dhe informatat e nevojshme që duhet të ofrohen në raportet VSM si edhe kriteret për vlerësimin e raporteve të VSM-së.

2.5.3. Planet dhe programet e tjera të rëndësishme

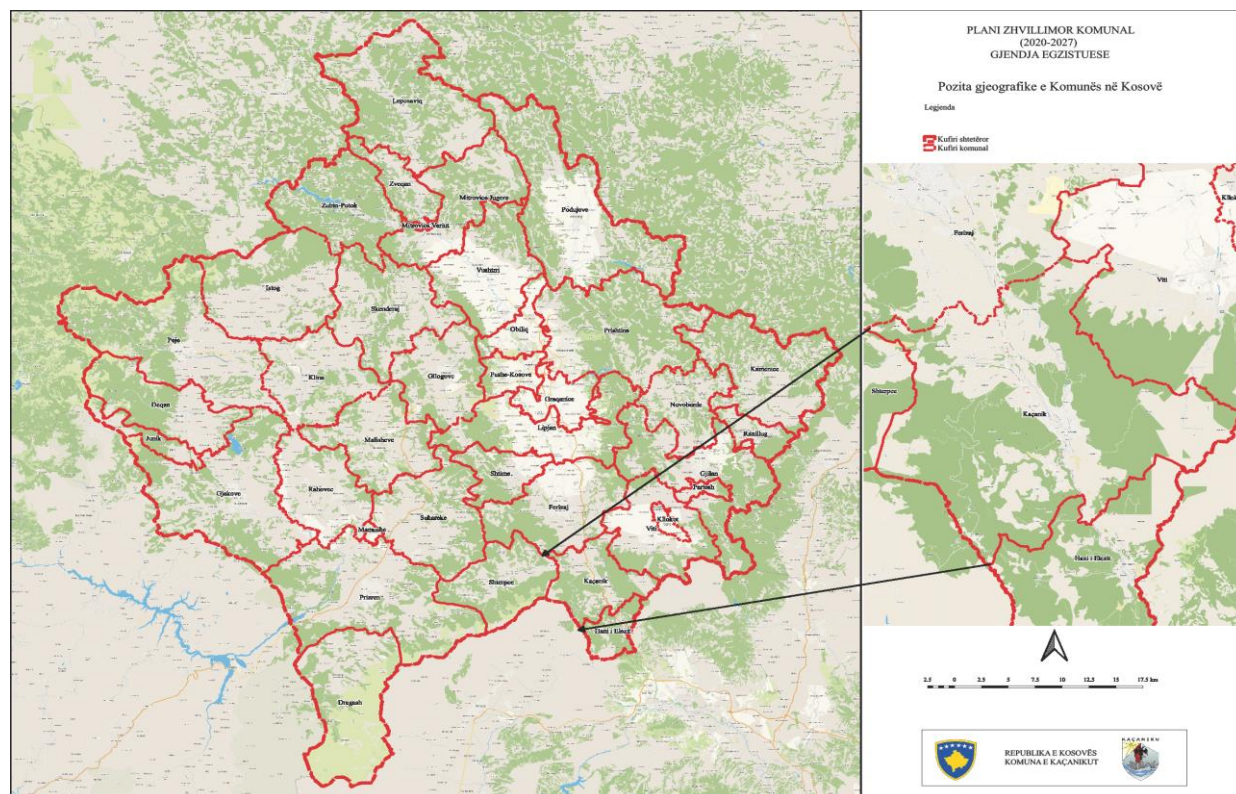
Përveç legjislationit raporti i VSM-së duhet të merr parasysh edhe Planin Hapësinor të Kosovës 2010-2020+, Strategjinë për Mjedisin dhe Planin Veprimi në Mjedis, si dhe disa Plane, Programe dhe dokumente të ndryshme të politikave të përgatitura dhe të lëshuara rishtazi nga autoritetet nacionale dhe institucionet e tjera relevante për të vazhduar më tutje me zbatimin e objektivave strategjike dhe të kërkesave ligjore.

GJENDJES EKZISTUESE - ANALIZA

III. GJENDJES EKZISTUESE - ANALIZA

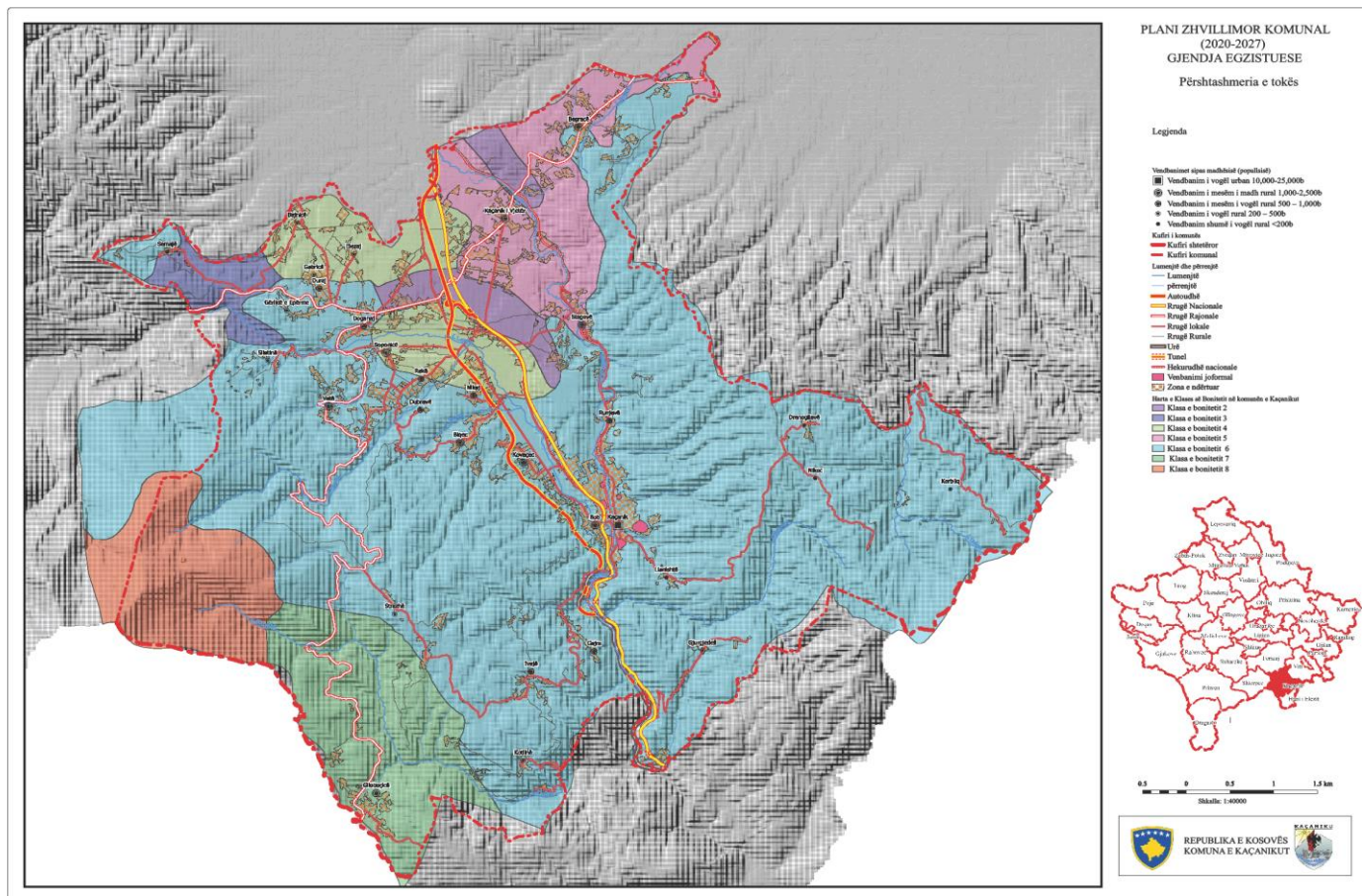
2.1.3 Veçoritë mjedisore

Komuna e Kaçanikut shtrihet në pjesën jugore të Kosovës. Kufizohet me komunitat Ferizaj në veri, Viti në verilindje, Shtërpçen në perëndim dhe Hanin e Elezit në jug. Mirëpo kjo komunë edhe pse nuk përfshin ekstremin jugor kufizohet edhe me Maqedoninë në juglindje e në perëndim. Gjatësia e vijës totale kufitare është 101.41 km dhe sipërfaqe prej 211.40 km². Kufiri komunal shtrihet në pjesë kryesisht malore, vetëm në pjesën veriore të komunës shtrihet në pjesën jugore të fushëgropës së Kosovës që shtrihet terren të ultë. Gjatësia e vijës kufitare me Ferizajin përfshinë 20.05 km dhe fillon më lartësi mbidetare 980 m në perëndim dhe lëshohet në fundin e fushëgropës së Kosovës deri në lartësi 570m. Në lindje kalon në luginën e Moravës së Binçës ku kufiri përfundon me Komunën e Ferizajit dhe fillon me Komunën e Vitisë. Me Komunën e Vitisë gjatësia e kufirit është 27,10 km dhe ka drejtim jugor dhe juglindor. Kufiri këtu nga fundi i luginës së Moravës ngritët rrëzë maleve të Karadakut dhe përfundon në këto male në lartësi mbidetare rreth 960m. Nga kjo pikë kufiri komunal njëkohësisht është edhe kufi shtetëror me drejtim të shtrirjes kah jugperëndimi dhe ka gjatësi 6,62 km. Në këtë pjesë kufiri tërësisht ka karakter malor. Me Komunën e Hanit të Elezit gjatësia e kufirit është 23,34 km, ka shtrirje jugperëndim dhe kalon nëpër terren të theksuar malor.

Pedologjia

Në Komunën e Kaçanikut mbi shkëmbinjtë dhe depozitimet e ndryshme gjeologjike nga proceset pedogjenetike janë krijuar tipe, nëntipe dhe varietete të llojlloshme të tokave. Nga harta Pedologjike e Kosovës 20 rrjedhë se në këtë hapësirë që ka sipërfaqe prej 21731.73/ha, janë veçuar këto tipe më të përfaqësuara të tokave: Tokat kafeje, aluviale deluviale, pseudogleje, smonica, rankeri dhe rendëzinë. Kurse në areale të caktuara na paraqiten edhe tokat gurore (Litosolet).

Harta e Përshtatshmërisë së Tokës

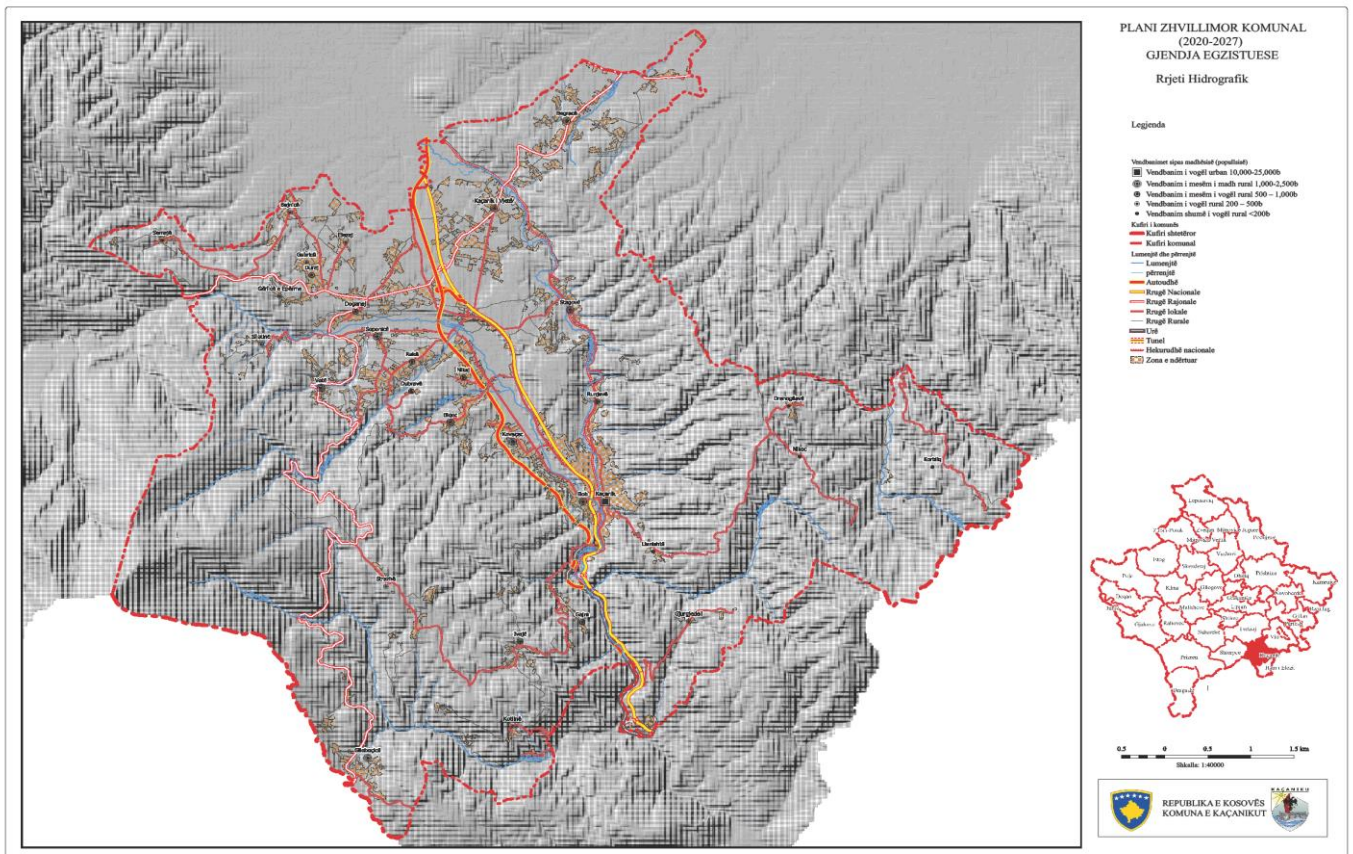
Gjeologjia dhe tokat

Në bazë të analizës së hartës gjeologjike të Kosovës si dhe fondeve dhe materialeve të tjera studimore, të kryera në territorin e komunës së Kaçanikut dhe rrethinës së saj rezultojnë këto veçori të përgjithshme të ndërtimit gjeologjik. Në ndërtimin gjeologjik të komunës së Kaçanikut marrin pjesë formacionet e Palezoiku, Triasiku, Jurasiku, Kretakui Sipërm, Neogjenit dhe sedimentet e Kuaternarit.

Karakteristikat hidrografike

Territori i komunës së Kaçanikut ka rrjet hidrografik i cili i drenon ujërat në pjesën më të madhe në drejtim të pellgut të Detit Egje dhe një pjesë më e vogël në drejtim të Detit të Zi. Nëpër këtë komunë kalon lumi i rëndësishëm jo vetëm për Komunën e Kaçanikut por për tërë Kosovën, Lepenci. Buron në shpatiet veriore të malit Sharr të Oshlaku me lartësi mbidetare 2212m. Lepenci ka luginë interesante kompozite të ndërtuar nga pjesët e gjëra dhe ngushticat. Prej Kaçanikut fillon gryka më e thellë dhe më e bukur e kësaj pjese. Në këtë pjesë lumi ka shtrat të ngushtë dhe të thellë dhe është relativisht i shpejtë. Nëpër territorin e komunës së Kaçanikut Lepenci ka gjatësi rreth 18 km, në territorin e komunës lumi hynë në fshatin Bajnicë (610 m lartësi mbidetare) dhe rrjedh në drejtim lindje-perëndim. Në fshatin Soponicë merr drejtim jugor dhe e lëshon territorin komunal

në fshatin Gjurgjedell (710 m lartësi mbidetare). Ky lumë vetëm me një sektor i takon kësaj komune pjesa tjetër më e madhe rrjedh nëpër komunat dhe shtetet fqinje. Në komunë Lepenci ka rënie të tërësishme 214m ose rënje mesatare 11,8m/km. Gjerësia e lumit sillet 11 deri 20 m me thellësi mesatare 40 deri 60 cm, maksimale sillet edhe 2 m. Shtratin e ka të ndërtuar nga rëra, zhavorri dhe blloqe të shkëmbinjve që sjell lumi me fuqinë e tij gjatë niveleve të larta. Prurja mesatare e ujit të Lepencit sillet rreth 10,1 m³/s në Elez Han që paraqet diku 8,2% të ujërave të Kosovës. Në këtë territor për shkak të relievit malorë koeficienti i rrjedhjes është rreth 51%. Kjo tregon që gjysma e sasisë së reshjeve rrjedh e pjesa tjetër infiltrohet dhe avullohet. Për pellgun e Sitnicës kjo vlerë sillet 30 % ndërsa për pellgun e Moravës së Binçit është edhe më e ultë me 25%. Moduli mesatar i prurjes sillet 14,1 l/s/km² që tregon vlere mjaft të lartë dhe është karakteristikë për lumenjtë malorë. Kjo vlerë sillet edhe deri në 25 l/s/km² në viset e larta rreth Lypetit. Me rëndësi është se lumi i Lepencit për shkak të burimit në lartësitë e mëdha mbidetare që mbulohen me borë i sigurojnë ushqim stabil me ujë. Bora qëndron deri në fillim të qershorit. Ushqimi i tij është nivalo-pluvial (bora dhe shiu). Sipërfaqja e pellgut është e mbuluar me pyje ndërsa në viset e larta me kullota malore.

Harta e hidrogeologjisë

Lartësia mbidetare

Relievi është njëri prej komponentëve më të rëndësishëm fiziko-gjeografik të çdo hapësire. Ndikimit i ti kushtëzon edhe faktorët tjerë natyror siç janë: klima, ujërat, tokat, vegjetacioni etj., Nga i varet sa do të jetë një hapësirë e caktuar tërheqëse, komunikatave si dhe funksionale.

Relievi të territorit të Kaçanikut është rezultat i bashkëveprimit të fuqive të brendshme dhe atyre të jashtme të cilat kanë modeluar atë. Pikënisjen e bazamentit strukturor të territorit të Kaçanikut lidhët më ngritjet periferike të shprehura të maleve të Sharrit dhe

Jezercit në jugperëndim dhe veriperëndim dhe ati të maleve të Karadakut në anën lindore si dhe uljes se vazhdueshme të strukturës grabenore të fushëgropës së Kosovës në anën veriore që lidhet me tektoogjeneza miocenike. Kjo tektonikë është shoqëruar edhe me shkëputje të rëndësishme gjatësore (shkëputja e Lepencit) e tërthore mjaft aktive gjatë këtij evolucioni. Në aspektin morfologjikë brenda territorit të Kaçanikut mund të diferencohen këto njësi morfologjike, malet e Sharrit dhe ato të Jezercit në pjesën jugperëndimor dhe veri perëndimore, malet e Karadakut në anën lindore si dhe pjesa më jugore e fushëgropës së Kosovës. Pjesa jugore e fushëgropës së Kosovës dhe lugina grykëtërthore e Kaçanikut, përbën nivelin bazë të erozionit për relievet kodrinoro-malore dhe malore të maleve të lartpërmendura në ngritje të vazhdueshme. Fillimisht, amplituda e uljeve tektonike e kësaj fushëgroe nuk arritën të kompensohen me masën e materialeve copë, të ardhura nga gërryerja e rrjedhjeve ujore në zonat kodrinore-malore dhe malore kufizuese, duke ndikuar kështu në transformimin e saj në një liqen

Pjerrtësia e shpatieve

Përcaktimi i pjerrtësisë së territorit e sidomos i pjerrtësisë së shpatijeve jo stabile ka rëndësi të madhe praktike. Nëpër sipërfaqet e shpatijeve të pjerrëta zhvillohen shumë veprimtari njerëzore dhe procese natyrore morfodinamike. Proceset si erozioni, rrëshqitjet, shembjet etj. mund të jenë jashtëzakonisht të dëmshme në ato hapësira në të cilat paraqiten. Kriteret për kategorizimin e sipërfaqeve sipas pjerrtësisë së terrenit ndryshojnë varësisht nga qëllimet e kërkimeve shkencore dhe kategorizimit sipas autorëve të ndryshëm.

Këndi i rënies	Emërtimi
0 - 20	Terrene shumë të përshtatshme për ndërtim
2 - 50	Terrene të përshtatshme për ndërtim
5- 120	Terrene të përshtatshme për ndërtim me intervenime adekuate
12-320	Terrene të papërshtatshme për ndërtim me përjashtime të caktuara
Mbi 320	Terrene të pa përshtatshme për ndërtim

Tabela 2. Ndarja e pjerrtësisë së terrenit sipas këndit të rënies (A. Bognarit)

Klasa	Sipërfaqja	%
0 - 20	32.89 km ²	8.40%
2 - 50	57.65 km ²	14.71%
5 - 120	161.59 km ²	41.24%
12-320	137.81 km ²	35.18%
Mbi 320	1.85 km ²	0.47%

Tabela 2 Pjesëmarrja e sipërfaqeve sipas pjerrtësisë së terrenit (në %)

Ekspozicionet e terrenit

Përcaktimi i pjerrtësisë së territorit e sidomos i pjerrtësisë së shpateve jo stabile ka rëndësi të madhe praktike. Nëpër sipërfaqet e shpateve të pjerrëta zhvillohen shumë veprimtari njerëzore dhe procese natyrore morfodinamike. Proceset si erozioni, rrëshqitjet, shembjet etj. mund të jenë jashtëzakonisht të dëmshme në ato hapësira në të cilat paraqiten. Kriteret për kategorizimin e sipërfaqeve sipas pjerrtësisë së terrenit ndryshojnë varësisht nga qëllimet e kërkimeve shkencore dhe kategorizimit sipas autorëve të ndryshëm. Sipas A. Bognarit (1991) në sipërfaqe të rrafshëta hyjnë ato sipërfaqe këndi i rënies të cilat është nga 0-20, terrenet me pjerrtësi të butë 2-50, terrenet me pjerrtësi të konsiderueshme 5-120, terrenet me shpate shumë të pjerrëta 12-350 dhe terrene me shpate të rrëpishme mbi 550. Po ashtu, i njëjti autor ka bërë edhe vlerësimin e përshtatshmërisë së pjerrtësisë së terrenit për ndërtim, i cili kategorizim është pak i dallueshëm me kategorizimin e lartpërmendur. Sipas këtij kategorizimi terrene shumë të përshtatshme për ndërtim janë ato me pjerrtësi 0 - 20, terrene të përshtatshme për ndërtim 2 - 50, terrene të përshtatshme për ndërtim me intervenime adekuate 5 - 120, terrene të papërshtatshme për ndërtim me përjashtime të caktuara 12 - 320 dhe mbi 320 terrene të pa përshtatshme për ndërtim.

Tabela 1. Ndarja e pjerrtësisë së terrenit sipas këndit të rënies (A. Bognarit)

Këndi i rënies	Emërtimi
0 - 20	Terrene shumë të përshtatshme për ndërtim
2 - 50	Terrene të përshtatshme për ndërtim
5- 120	Terrene të përshtatshme për ndërtim me intervenime adekuate
12-320	Terrene të papërshtatshme për ndërtim me përjashtime të caktuara
Mbi 320	Terrene të pa përshtatshme për ndërtim

Llogaritjet e këndit të rënies së terrenit janë bërë duke u bazuar në modelin digjital relievor "EUDEM" i cili ka përmasat e rezolucionit hapësinor 25*25m.

Kushtet klimatike

Faktorët kryesorë që i japin karakteristikat klimatike kësaj komune janë gjerësia gjeografike lartësia mbidetare, relievi etj. Kosova por edhe komuna e Kaçanikut ndodhen në gjerësi të mesme gjeografike prandaj kjo komunë ka klimë të mesme kontinentale. Në klimën e një vendi kanë ndikim faktorët mikroklimatikë që ndikojnë që secila hapësirë pak a shumë ti ketë disa specifika të vetat. Në Komunën e Kaçanikut ndikim kryesorë ka relievi përkatësisht malet me lartësinë e tyre. Në pjesët e larta dominon klima malore e cila është më e ashpër se klima e mesme kontinentale. Këto hapësira janë malet e Sharrit dhe malet e Karadakut. Luginat me drejtimin e shtrirjes së tyre paraqiten si korridore që ndikojnë në depërtimin e rrymave ajrore. Lugina e Lepencit është e ngushtë dhe me laka për të depërtuar ngrohtësi nga Shkupi. Lumenjtë me masën e tyre ujore sadopak ndikojnë me freskinë e tyre dhe në rritjen e lagështisë së ajrit. Lartësia më e ultë mbidetare është 396 metra në fshatin Gjurgjedell në luginën e Lepencit, dhe pika më e lartë ndodhet në 2498m në malet e Sharrit që ndodhet në kufi me Maqedoninë. Dallimet hipsometrike shprehin edhe dallime në klimën e vendbanimeve të komunës së Kaçanikut. Në kushte normale duhet llogaritur që temperatura në mes pikës më të ultë dhe më të lartë dallimin në temperaturë mund ta kenë 11,7 0C ngase disnivele është 2102m. Në territorin e komunës nuk ekziston stacion hidrometeorologjik prandaj të dhënat duhet të shfrytëzohen nga stacioni më i afërt Ferizaj. Dallimet ndërmjet Kaçanikut dhe Ferizajit që kanë ndikim në klimë janë:

1. Ferizaji ndodhet në lartësi mbidetare 571 m ndërsa qyteti Kaçanikut 470 m, kjo është një diferencë që ka efekte klimatike, njëkohësisht Kaçaniku ka karakter me tepër malor

2. Ferizaji ndodhet në fushëgropën e Kosovës, ndërsa Kaçaniku ndodhet në luginë lumore e përkufizuar me male përreth.

3. Kaçaniku ndodhet me në jug në krahasim me Ferizajin që ndodhet diçka me në veri. Përdorimi i të dhënave klimatike të Ferizajit nuk mund të thuhet se është ide e qëlluar, por të dhënat duhet pakë modifikuar. Temperaturat në këtë komunë oscilojnë dhe kanë mjaft dallime mujore dhe sezonale. Për analizë do të shfrytëzohen temperaturat mesatare mujore 15 vjeçare, minimumet dhe

maksimumet absolute. Temperatura mesatare është 10,2 oC, muaji me i ftohtë është janari me temperaturë mesatare -1,4 oC, muaji më i ngrohtë është korriku me 20,6 oC. Muaji më i ftohtë me temperaturë ekstreme është janari me -26 oC ndërsa muaji me temperaturë më të lartë është gushti me 37,3oC. Amplituda më ekstreme për këtë periudhë është 63,3 oC. Amplituda mesatare për të gjithë muajt është 36,4 oC. Në bazë të analizës së izotermave vjetore vërehet se pjesa e rrëzës malore ndodhet ndërmjet izotermës 10 dhe 9 oC, ndërsa tërësia e malit Sharr ndërmjet izotermave vjetore 9 e 8 oC. Vendbanimi i Gllloboçicës ka klimë diçka më të butë, temperatura më të larta ngase ka ndikim pjesa e Pollogut dhe Fushëgropa e Shkupit nga Maqedonia. Për jetën e përditshme ka rendësi lagështia relative e ajrit që paraqet shkallën e ngopshmërisë së ajrit me avull të uji. Varësisht nga temperatura e ajrit varet edhe lagështia relative e ajrit. Në temperatura më të larta ajri ka kapacitet të pranojë më tepër lagështi ajri. Në tabelë shihet se muajt e ngrohtë kanë lagështi relative me të vogël ndërsa muajt më të ftohtë lagështi relative më të lartë. Lagështia relative e ajrit dhe temperatura e ajrit kanë rendësi bioklimatike. Zakonisht gjatë muajve të verës mund të ndodhë në periudha të shkurtra kohore kur janë temperaturat e larta dhe shpejt fillojnë të zbrisin. Gjatë zbritjes së temperaturës rritet lagështia e ajrit dhe krijon të ashtuquajturën zabullimë që ka efekte negative të personat e moshuar që shoqërohet me vështirësim të frymëmarrjes, por ndihet ndjenjë e pakëndshme të e gjithë popullata. Për shkak të afërsisë së maleve në Komunën e Kaçanikut këto janë raste shumë të rralla.

b. Reshjet se bashku me temperaturën paraqesin tiparin primar klimatik të hapësirës. Sasia, forma e reshjeve dhe intensiteti i tyre janë karakteristika shumë të rëndësishme për hapësirën e një territori. Reshjet paraqesin vetëm një pjesë të ciklit hidrologjik dhe ripërtitjes së ujit për një hapësirë të dhënë sidomos për territorin e komunës së Kaçanikut.

Sasia vjetore e reshjeve është 861,4 mm që është mbi mesataren e Kosovës për këtë periudhë (784mm). Sasia vjetore reshjeve është një fakt që tregon për disa modifikime dhe karakteristika të kësaj komune.

Me këtë arsyetohet pohimi se shfrytëzimi i të dhënave nga stacioni meteorologjik i Ferizajit duhet të merren me disa rezerva. Në Ferizaj sasia e reshjeve është dukshëm më e ultë dhe nën mesataren e Kosovës me 784 mm. Në anën tjetër në stacionin shimatës në Jazhincë në lartësinë mbidetare 980m ka sasi vjetore të reshjeve 1022 mm. Muaji më i lagësht është nëntori (121,4) ndërsa muaji më i thatë gushti me 40,4mm. Si shihet në tabelë gjatë periudhës vegjetative bien 43% e sasisë së reshjeve. Prej stinëve vjeshta është më e lagështa ndërsa vera është më e thata me 157,5 mm.

Nëse kalkulojmë sasinë vjetore të reshjeve (861mm) me madhësinë e territorit të komunës së Kaçanikut (211.40 km²) del se mesatarisht bien 189.420.000 m³/vit ose 0,18km³ ujë. Kjo është vlerë

mesatare dhe duhet pasur parasysh se pika monitoruese është në pjesën e ultë, me që territori i kësaj komune ka pjesë malore që kanë sasi të reshjeve më të lartë. Kjo sasi mund të merret si vlerë më e ultë ndërsa sasia e reshjeve është më e lartë.

Reshjet kanë oscilime dhe karakteristikë klimatike e rëndësishme është maksimumi dhe minimumi ngase çrregullon ekuilibrin natyrorë. Maksimumi absolut është 286,8mm në muajin shkurt që paraqet 33% të sasisë mesatare. Muaji me minimum absolut është korriku me vetëm 0,4mm (40 mililitra për m²). Përkundër këtyre karakteristikave ekstreme të sasia e reshjeve është shumë e rëndësishëm intensiteti i tyre. Mesataret mujore vjetore e shumëvjeçare i fshehin në vetë shpërndarjen e tyre. Te analiza e reshjeve shpeshherë nuk është e rëndësishme sasia e tyre sa është e rëndësishme shpërndarja dhe intensiteti. Sipas të dhënave në tabelë shihet se ka raste kur bien pa ndërpre edhe deri në 100,5mm në ditë në muajin korrik. Kjo është sasi e madhe e koncentruar për kohë të shkurtër në raport me mesataren vjetore (përfshin 11,6 % të sasisë vjetore).

Thatësia si dukuri që paraqitet herëpasëhere është fatkeqësi elementare, në Kaçanik mund të zgjate edhe deri në 65 ditë pa reshje që është paraqitë gjatë muajve nëntor dhe dhjetor.

Në metodologjinë klimatologjike për analizën e klimës janë aprovuar indekse të ndryshëm për të përcaktuar kushtet klimatike në rend të parë regjimin pluviometrik. Sipas kalkulimeve në bazë të vlerave mesatare për këtë territor asnjë muaj nuk kualifikohet i thatë, korriku gushti dhe shtatori konsiderohen muaj mesatarisht të thatë, të gjithë tjerët hyjnë në regjim të lagësht. Këta muaj kanë reshje më pakë që sillet 45-50 mm ndërsa në anën tjetër temperaturat janë më të lartat. Të mos harrojmë se ky indeks bazohet në sasinë e reshjeve dhe temperaturave mesatare vjetore.

Bora shumë e rëndësishme paraqet akumulim të ujit deri në ditët më të ngrohta dhe shkrirja e sajë sidomos kur është graduale e ngop tokën me ujë dhe ushqen ujërat nëntokësorë e sipërfaqësorë. Mesatarisht ditë me borë janë 30,6 ditë, ndërsa ditë me mbulesë bore janë 47 ditë gati një muaj e gjysme, pjesa më e madhe vitit është pa mbulesë bore. Muaji që ka mbulesë bore më së shumti është janari me 14,9 ditë. Shtresa maksimale e bores është mjaft e lartë edhe pse e rrallë megjithatë ndodhë ngase shkakton një varg problemesh në jetën e përditshme. Në muajin janar trashësia maksimale e borës mund të jetë edhe 64 cm që jep sinjal të çartë se mund ta paralizojë jetën e atij territori, në pjesën e Sharrit shtresa mbi 1-2 m është dukuri normale. Në analizën e hartës së përhapjes së ditëve me shtresë bore del

se në këtë komunë sillet prej 50 ditë në pjesët e ulëta ndërsa arrijnë në 70 ditë në viset e larta malore (vërejtje: tabela është për Ferizaj).

Biogjeografia dhe biodiversiteti

Ndërtimi gjeologjik, peizazhi dhe kushtet klimatike kanë ndikuar që në një hapësirë relativisht të vogël të rezervuarit të lumit Lepenc dhe Nerodime të shfaqen karakteristika të ndryshme të shtresave bimore. Sa i përket florës, drunjtë që rriten në këtë territor janë ahu kryesisht në zonën e bjeshkës së Lubotenit, lisi, thana, shkoza, ahu në Gryken e Kacanikut.

Nga barishtet rritet lulëkuqja (peonia decore), si dhe bimët mjekësore si bar-veshi, bar-pezmi, etj. Fauna në malet e Sharrit karakterizohet me kafshë të egra si luqerbulli, ariu, macja e egër, shqiponja, dallëndyshja, lejleku, bilbili, etj.

Duke e pasur parasysh shtrirjen e sipërfaqeve pyjore në pjesët lindore dhe perëndimore kodrinore të territorit komunal, të pasura me një shumëllojshmëri të botës bimore dhe shtazore, si dhe korridoret përgjatë lumenjve që shtrihen përgjatë territorit komunal duke i lidhur këto tërësi pyjore, mund të thuhet se Komuna e Kaçanikut shquhet me një rrjet ekologjik i cili është i shpërndarë përgjatë tërë territorit të saj. Ky rrjet ofron potenciale hapësinore, mjedisore, si dhe të qarkullimit, andaj ato duhet të mbrohen dhe trajtohen në mënyrë qëndrueshme në të ardhmen.

INFRASTRUKTURA TEKNIKE

Ujësjellësi

Qyteti i Kaçanikut dhe disa fshatra për rreth furnizohen me ujë të pijes nga tre vend-burime rrëzë Lubotenit dhe dy vend-burimeve afër fshatit Ivajë. I gjithë sistemi është me ramje të lirë dhe uji akumulohet në rezervarin akumulues i cili ka kapacitet $V = 500 \text{ m}^3$. Duhet theksuar se është ndërtuar rezervuari i ri me kapacitet $V = 1000 \text{ m}^3$ por për shkak se nuk janë përfunduar punimet e shtrirjes së rrjetit të ri të tubacioneve nuk është në funksion. Por planifikohet që gjatë vitit 2021 të lëshohet në funksion dhe do të plotësoj nevojat e qytetarëve për furnizim me ujë të pijes. Nga rezervuari aktual dhe ai i ri dhe rrjetit të ujësjellësit furnizohet pjesa urbane e qytetit dhe fshatrat me paralagjet e tyre: Shtrazë, Kovaqec, Runjevë dhe Bob.

Gjendja aktuale e sistemit të ujësjellësit është deri diku e kënaqme pasi që kemi humbje të mëdha të ujit, keqpërdorime të ndryshme nga kyqjet ilegale, defekte të shumta etj. Një segment i rrjetit të ujësjellësit është nga materiali Azbest çimento me gjatësi përafërsisht $L = 500.00 \text{ m}$ ku pritet që gjatë vitit 2021 të ndërrohet. Me zgjerimin e rrjetit, shtohen nevojat e përdoruesve të ujit prandaj duhet të identifikohen burimet e reja, të kaptohen në mënyrë që të shtohet sasia e ujit.

Kapaciteti i Burimeve të ujit dhe sasi të nxjerrjes apo kapjes sipas KRUK 'Bifurkacioni' janë:

1. "Uji i Bardhë" Luboten (10-12) l/s, apo (864-1036.80) m^3 /ditë,
2. "Reka e Kafexhisë" Luboten (8-10) l/s, apo (691,20-864,00) m^3 /ditë,
3. "Burimi i Shtrazës" Luboten (3-5) l/s, apo (259,20-432,00) m^3 /ditë
4. Burimi "Përroi i Madh_1" - Ivajë (4-6) l/s, apo (345,60-518,40) m^3 /ditë dhe

5. Burimi "Përroi i Madh_2 " - Ivajë (2-3) l/s, apo (172,80 – 259,20) m³/ditë.

Të gjitha këto burime apo kaptime të ujit të pijes nëpërmjet sistemit të rrjetit të ujësjellsit dhe elementeve përcjellëse dërgohen deri te konsumatori për konsumim.

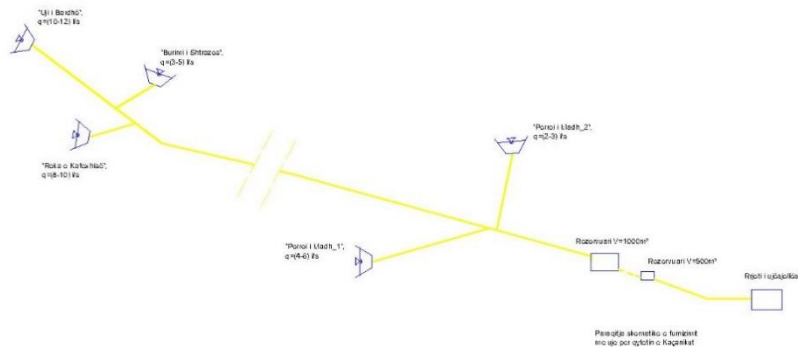

Figura 1. Skema e sistemit të furnizimit me ujë për qytetin e

Kaçanikut

3.Pjesa Urbane - Gjendja ekzistuese e furnizimit me ujë

Në kuadër të nevojës për analizën e gjendjes ekzistuese të sistemit të ujësjellsit dhe furnizimit me ujë të pijes për Qytetin, pjesëve Urbane dhe rurale janë të angazhuar ekipe profesionale për të analizuar dhe planifikuar këtë gjendje në mënyrë që në të ardhmen të kemi një sistem të

qëndrueshëm të furnizimit me ujë të pijes. Aktualisht, KUK ‘Bifurkacioni’ Sh. A. e cila është ofruesi kryesor me ujë të pijshëm në komunën e Kaçanikut, e cila ofron shërbime për pjesën e qytetit dhe fshatrave të cilat furnizohen nga burimet dhe shpimet me puse. Koha e furnizimit me ujë të pijshëm është 24 orë. Burimet e marrjes së ujit për qendër urbanë dhe 4 fshatra janë këto: (“ Uji i Bardhë” Luboten, “Reka e Kafexhisë” Luboten, “Burimi i Shtrazës” Luboten, Burimi “Përroi i Madh_1”- Ivajë dhe Burimi “Përroi i Madh_2”- Ivajë), ku uji mirret nga këto burime me anë të veprave të marrjes me ramje të lirë nëpërmjet tubacioneve dhe veprave të rrjetit deri në rezervuarin aktual i cili ka kapacitet $V=500.00\text{m}^3$ ku nga rezervuari furnizohet pjesa urbane dhe vendbanimet: Bob, Kovaqec, Runjevë dhe Shtrazë. Duhet theksuar se fsh. Shtrazë kyqjen e bën direkt rrjetin e ujësjellësit pasi që rrjeti kalon nëpër fshatin e tyre. Ndërsa rezervuari i ri i cili është ndërtuar me kapacitet $V=1000.00\text{m}^3$ në një disnivel më të lartë në mënyrë që të mbulon tërë pjesën urbane, pritet që gjatë vitit 2021 të vihet në funksion.

	Vendbanimet	Burimi dhe Kapaciteti	Nr i Banorëve	Kyçje Shtëpiake në databazë	Gjatesia (l)
1	Qyteti Kaçanikut	27-36 l/s	10,393	2,690	22,600 m
2	Shtrazë	27-36 l/s	258	54	600 m
3	Bob	27-36 l/s	1,606	334	800 m
4	Kovaqec	27-36 l/s	1,030	284	2,500 m
5	Runjevë	27-36 l/s	698	168	4,000 m
		TOTALI :	14175 banorë	4127 ek. familj.	4.

Tabela: Furnizimi me ujë i zonës urbane dhe 4 fshatrave

Uji i ofruar për zonën e shërbimit të cilën e menaxhon KRUK “Bifurkacioni” i plotëson standardet e ujit të pijshëm sipas rregullores, respektivisht standardeve të Organizatës Botërore të Shëndetësisë (OBSh) dhe rregulloreve dhe normave të IKSHIP.

Gjithashtu gjatë dekadës së fundit janë bërë zëvendësime të tubave të vjetra dhe shtrirje e re e rrjetit në mënyrë që të mbulohet i tërë qyteti janë zëvendësuar që nga viti 2000 e këndeje ku pjesa më e madhe e zëvendësimeve është bërë gjatë vitit 2004-2010 dhe kryesisht zëvendësimet e bëra janë me diametër të vegjël dhe të mesëm. Sistemi shpërndarës i furnizimit me ujë përfshin pjesën urbane:

Harta: Rrjeti shpërndarës i ujësjellësit në pjesën Urbane

Sipas gjendjes ekzistuese rezulton se në pjesën urbane mbulueshmëria e furnizimit me ujë sipas numrit të banorëve arrin 64.25 %.

N r	Emri i Vendburimeve	X	Y	Z mnm	Sasia e Burimit (l/s)
1	"Uji i Bardhë" Luboten	7,511,305.761	4,675,081.614	1779.46	10-12
2	"Reka e Kafexhisë" Luboten	7,511,686.382	4,674,448.695	1530.30	8-10
3	"Burimi i Shtrazës" Luboten	7,511,782.632	4,674,483.124	1510.15	3-5
4	"Përroi i Madh_1"- Ivajë	7,518,064.68	4,674,516.090	921.76	4-6
5	"Përroi i Madh_2"- Ivajë	7,518,470.12	4,674,891.390	875.82	2-3

Tabela: Burimet e ujit për zonën urbane dhe 4 fshatrat

Burimet kryesore të furnizimit me ujë të fshatrave të Kaçanikut janë burime dhe burimeve të cilat shfrytëzohen përmes puseve me anë të sistemit të pompimit thithës, këto burime dhe puse ndodhen në zona të caktuara të cilat janë paraqitur në tabelën vijuese dhe poshtu janë paraqitur edhe në hartën e burimeve të ujit:

N r	Emri i Vendburimeve	X	Y	Z mnm	Sasia e Burimeve (Prurjeve) l/s
1	Kepi I Tushes 1	7511829.66	4675663.15	1673.92	4.00
2	Kepi I Tushes 2	7511913.48	4675673.25	1654.71	5.00
3	Kepi I Tushes 3	7511985.48	4675672.73	1636.77	3.50
4	Kepi I Tushes 4	7511817.76	4675716.81	1647.15	2.00
5	Kater Lisat	7512193.98	4675985.62	1570.18	3.00
6	Uji I Bardhe	7511185.60	4675446.57	1786.80	8.00
7	Vatha e Koxhes	7510600.72	4676426.01	1675.95	2.50
8	Stanet e Koxhajve 1	7510809.12	4677614.00	1536.22	1.50
9	Stanet e Koxhajve 2	7510810.31	4677582.38	1545.57	1.00
10	Stanet e Koxhajve 3	7510919.53	4677572.55	1544.49	1.00
11	Stanet e Koxhajve 4	7511143.59	4677708.25	1478.21	1.00
12	Burimet e Sllatines	7512066.37	4678015.57		5.00
13	Burim_1	7513238.45	4674873.19		8.00
14	Burim_2	7513255.58	4674983.14		4.00
15	Kroni i Ftoft	7514233.85	4676801.70	974.85	5.00
16	Kepi i Grremit	7514675.78	4676789.59	894.27	10.00
17	Kepi i Dhise	7514881.64	4677015.09	867.88	3.00
18	Pusi me shpim Stagove	7513906.05	4683011.96		8.00
19	Pusi me shpim K. Vjeter - Begracë	7517363.92	4684158.93	590.72	18.00
20	Vepra e Marrjes - Glloboçicë	7514398.47	4672203.96		4.00

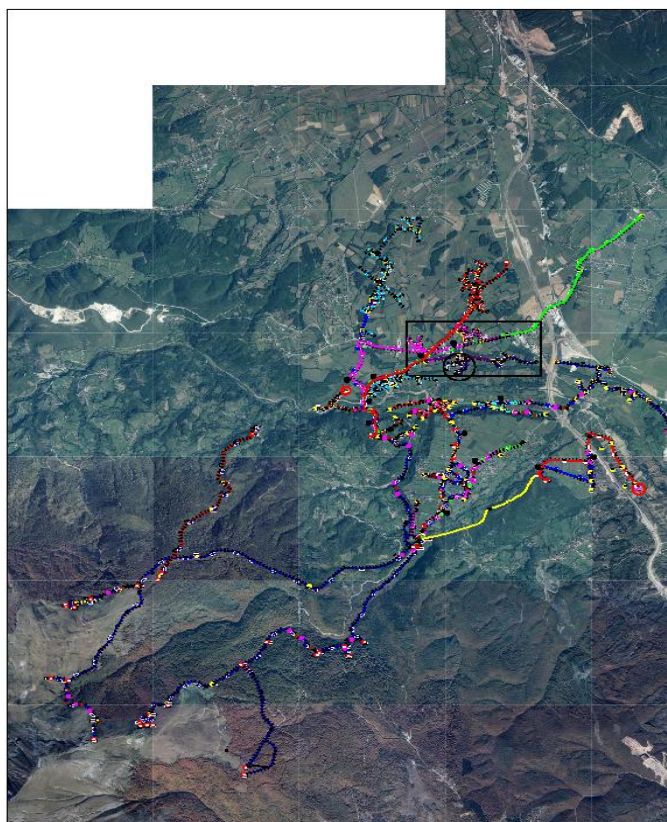
Tabela: Burimet dhe pusët me shpime

5. Rrjeti shpërndarës ekzistues

Vendbanimet (fshatrat) që furnizohen me ujë në Komunën e Kaçanikut janë paraqitur në formë tabelore duke përfshirë edhe kapacitetin e burimeve, numrin e kycjeve shtëpiake, gjatësinë e tubave etj.

Nr	Vendbanimet	Burimi dhe Kapaciteti	Nr i Banorëve	Nr. i ek. familjare	Gjatësia (m)
1	Nikaj	67.5 l/s (Burimet e kaptuara)	778	182	21,857.00
2	Rekë	67.5 l/s (Burimet e kaptuara)	652	169	
3	Dubravë	67.5 l/s (Burimet e kaptuara)	2239	407	
4	Soponicë	67.5 l/s (Burimet e kaptuara)	1062	293	
5	Doganaj	67.5 l/s (Burimet e kaptuara)	957	229	
6	Koxhaj	67.5 l/s (Burimet e kaptuara)	980	178	
7	Elezaj	67.5 l/s (Burimet e kaptuara)	495	109	
8	Sllatinë	5.0 l/s (Burimi i Sllatines)	211	38	3,015.00
9	Kaçaniku i Vjetër	18.0 l/s Pusi me shpim (Ballkan Petroli)	1840	438	6,010 .00
10	Begracë	18.0 l/s Pusi me shpim (Ballkan Petroli)	1936	499	
11	Glloboshicë	4.0 l/s	1287	258	5,500.00
12	Stagovë	8.0 l/s Pusi me shpin (Koxhaj)	1160	283	5,250.00
			13.597 banorë	2645 ek. familj.	

Tabela: Vendbanimet të cilat kanë sistem të furnizimit dhe menaxhohen nga KURK Bifurkacioni

Harta : Rrjeti shpërndarës i ujësjellësit në pjesën rurale

Nr	Vendbanimet	Burimi dhe Kapaciteti	Nr i Banorëve	Nr. i ek. familjare	Gjatësia (m)
1	Semajë	0.3 l/s	193	50	2000.00 m
2	Bajnica	0.02 l/s	800	115	7000.00 m
3	Duraj - Gabrricë	1.5 l/s	944	140	12.000 m
4	Gërlica e Epërme	1.5 l/s	387	65	
5	Kotlinë	1.0 l/s	416	124	
6	Ivaja	2.0 l/s	596	74	2500.00m
7	Gajra	1.0 l/s	574	108	2000.00m
8	Biçeci	2.5 l/s	1496	324	23,000.00m
			5081 banorë	1103 ek.familjare	

Tabela: Vendbanimet që kanë sistem të furnizimit, por që menaxhohen nga vetë banorët

Vendbanimet që nuk kanë rrjet të ujësjellësit të cilat janë paraqitur në tabelën vijuese:

Nr	Vendbanimet	Burimi dhe Kapaciteti	Nr i Banorëve	Nr i ek. familjare	Gjatësia (m)
1	Nikoci	Ska shenime	7	1	
2	Drenogllava	Ska shenime	34	11	
3	Korbliq	Ska shenime	124	31	
4	Gjurgjedelli	Ska shenime	436	47	
Totali:			601 banorë	90 ek. familjare	

Tabela: Vendbanimet që nuk kanë rrjet të ujësjellësit

Nga të gjitha të dhënat e paraqitur sipër, rezulton se nga 28 fshatra sa ka komuna e Kaçanikut:

- 24 fshatra kanë sistem të ujësjellësit,
- 4 fshatra nuk kanë ende sistem të ujësjellësit.

Numri i konsumatorëve, materialet ekzistuese të rrjetit, gjatësia e rrjetit dhe objektet përcjellëse janë:

- Numri i kyçjeve dhe lloji (6772 ekonomi familjare, 1143 konsumator tjerë si: biznese të vogla, biznese të mëdha, Industri dhe Institucione etj.)
- Gjatësia e përgjithshme e rrjetit me furnizim me ujë të pijshme $L = 69,117.00\text{m}'$ ose $L = 69,12\text{ km}$;
- Materialet në sistemin e ujësjellësit HDPE dhe RC-100 (HDPE 99.30%)
- Numri i pompave dhe rezervuarëve (pompa thithese 3, rezervuar betoni 8 copë me vëllime nga $V = 180\text{-}1000\text{ m}^3$).

Uji i ofruar për zonën e shërbimit të cilën e mbulon KRUK "Bifurkacioni" i plotëson standardet e ujit të pijshëm sipas rregullores, respektivisht standardeve të Organizatës Botërore të Shëndetësisë (OBSH) dhe rregulloreve dhe normave të IKSHPK-së. Metoda e pastrimit, trajtimit - përpunimit të ujit është vetëm me sistemin e klorifikimit në stacionet e klorimit. Në raportet e hartuara dhe përshkrimet e gjendjes aktuale: Rrjetet e ujësjellësve të realizuara gjeri në vitin 2020 në fshatrat e Kaçanikut arrin mbulueshmërinë e furnizimit me ujë të pijshëm 85 % të vendbanimeve.

2.5.2 Kanalizimi

Rrjeti ekzistues i ujërave të zeza, atmosferike dhe industriale

Kaçaniku është qytet i rrethuar me shumë fshatra dhe thuajse i gjithë qyteti dhe fshatrat kanë të ndërtuar sistemin e kanalizimit ku shkarkimet e ujërave të zeza bëhen kryesisht në lumin Lepenc, Nerodime dhe në disa përroska pa trajtim paraprak.

Te gjitha kanalizimet e ndërtuara gjerë me tani janë të ndërtuara si sisteme të përbashkët dhe të ndara, ku në zonën urbane pjesërisht kemi sisteme të ndara dhe të përbashkëta ndërsa në zonat rurale kemi vetëm sisteme të ndara:

- Ujrat fekale të zonës urbane dhe zonës rurale shkarkohen nëpërmjet tubacioneve në Lumin Nerodime dhe Lumin Lepenc pa trajtim paraprak
- Ujërat atmosferike në pjesën urbane të qytetit shkarkohen në vende të ndryshme të rrjedhjes së lumit Nerodime dhe
- Ujërat Industriale shkarkohen pa trajtim paraprak në rrjedhjen e Lumit Lepenc dhe Lumit Nerodime.
- Fshatrat e Kaçanikut në bazë të topografisë së terrenit janë të shtrira në zonat të ndryshme, prandaj edhe derdhja e kanalizimeve bëhet në drejtime të ndryshme:

Nr	Vendbanimet	Rrjet kanaliz.	Recipient	Nr i Banorëve	Nr. i ek. familjar e	Gjatësia (m)
1	Nikaj	PO	Lepenc	778	182	1,350.000m
2	Rekë	PO	Lepenc	652	169	2,450.00m
3	Dubravë	PO	Lepenc	2,239	407	8,380.00m
4	Soponica	PO	Lepenc	1062	392	3,112.00m
5	Doganaj	PO	Lepenc	957	229	3,370.00.
6	Koxhaj	PO	Nerodime	980	178	4,812.00m
7	Elezaj	PO	Nerodime	495	109	5,223.00m
8	Sllatinë	PO	Lepenc	211	38	580.00 m
9	Kaçaniku i Vjetër	PO	Nerodime	1,840	438	3,175.00m
10	Begracë	PO	Teritor Vitise	1,936	499	2,850.00m
11	Glloboshajcë	PO	Peroi i Kotlines	1,287	258	3,769.00m
12	Stagovë	PO	Nerodime	1,160	283	2,676.00m
13	Semajë	PO	Nerodime	193	50	4,364.00m

14	Bajnica	PO	Nerodime	800	115	6,055.00m
15	Duraj - Gabrricë	PO	Nerodime	944	140	5,317.00m
16	Gërlica e Epërme	PO	Nerodime	387	65	3,678.00m
17	Kotlinë	JO	Lepenc	416	124	600.00m
18	Ivaja	JO	Lepenc	596	74	1,166.00m
19	Gajra	JO	Lepenc	574	108	372.00m
20	Biçeci	PO	Lepenc	1,496	324	2,480.00m
21	Nikoci	JO	-	7	1	-
22	Drenogllavë	JO	-	34	11	-
23	Korbliq	JO	Morava e Binçes	124	31	60.00m
24	Gjurgjedelli	JO	Peroi i Kotlines	436	47	-
25	Bobi	PO	Lepenc	1,060	334	2,415.00m
26	Runjeva	PO	Nerodime	698	168	835.00m
27	Shtazë	PO	Lepenc - Reka e Kotlines	258	54	3,400.00m
28	Kovaçec	PO	Lepenc	1,030	284	1,338.00m
29	Zona Urbane-Qyteti i Kaçanikut	PO	Lepenc - Nerodime	10,393	2,690	21,553.00m
				Gjithsej;		95,380.00m

Aktualisht, KRUK Bifurkacioni operon dhe mirëmbajtjen në sistemet e ujërave të zeza në 23 fshatra dhe është duke planifikuar për të marrë përsipër përgjegjësinë edhe për **fshatra** tjera të cilat nuk janë në sistem në të ardhmen e afërt. Pasi të gjitha sistemet e kanalizimeve ekzistuese janë marrë përsipër KRUK Bifurkacioni do të jetë përgjegjës për L=73.83 km rrjet të kanalizimeve në zonat rurale plus 21.55 km në qytet, dhe duke e bërë një rrjet të përgjithshme prej **L=95.38 km**.

Gjeri më tani numri i fshatrave që kanë sistem të kanalizimit janë:

- 21 Fshatra, që menaxhohen nga KRUK Bifurkacioni;
- 3 Fshatra, që planifikohen të hyjnë në sistem të menaxhimit;
- 4 Fshatra, që nuk kanë sistem të kanalizimit.

2.5.3. Materialet e përdorura

Materialet e përdorura gjatë periudhave kanë evoluuar dhe atë varësisht nga zhvillimi i teknologjisë ku në vazhdimësinë etapën e fundit në rrjetin e qytetit janë bërë zëvendësime të shumta të tubave.

Deri në dekadën e fundit janë përdorur tubat e betonit, qeramikës dhe PVC ku në 10 vjetshin e fundit janë zëvendësuar me materialet e PE SN së, dhe po ashtu janë rritur diametrat e tyre në pjesë të caktuar të sistemit si dhe janë rritur gjatësitë në pjesët e zgjeruara urbane.

Nga përshkrimi i gjendjes aktuale shpërndaja e rrjeteve të kanalizimeve deri në vitin 2020 arrin mbulueshmërideri në 95% të banorëve.

Vendbanimet e vetme që nuk kanë qasje në rrjet të kanalizimit, janë vendbanimet vijuese, të zonës jugore:

- Nikoc
- Drenogllavë
- Gjurgjedell dhe
- Korbliq.

2.5.4.1 Rrjeti i shpërndarjes

Sistemi i shpërndarjes në komunë funksionon në nivelet 10(20) kV, 10kV dhe 0.4kV.

Linjat e nivelit 10(20) kV arrijë gjatësinë totale prej 8.7km, ndërsa ato 10kV 78km. Linjat e nivelit 0.4kV janë ajrore arrijë gjatësinë totale 148km. Transformimi i tensionit për nivelin komunal bëhet përmes tre transformatorëve 35/10 kV, ndërsa brenda nivelit komunal funksionojnë 196 transformatorë 10(20)/04 kV.

2.5.4.2 Numri i shfrytëzuesve

Numri i përgjithshëm i shfrytëzuesve të rrjetit elektro-energetik në komunë është **xxx**. Prej këtij numri, **xxx** (**xxx** %) janë amvisëri, **xxx** (**xxx** %) shfrytëzuesit komercial dhe **xxx** (**xxx** %) shfrytëzuesit publik.

Sa i përket vendbanimeve, prinë Kaçaniku me **xxx** shfrytëzues (**xxx** %), dhe xxxx me **xxx** shfrytëzues (**xxx** %). Strukturën e shfrytëzuesve në Kaçanik tregon për përqendrimin e afarizmit në qendrën komunale, duke qenë se shfrytëzuesit komercial përbëjnë më shumë se gjysmën e klientëve, përkatësisht **xxx** %.

Burimi: KEDS 2021

2.6 Infrastruktura dhe shërbimet e telekomunikacionit

Telefonia dhe Interneti

Në territorin e Komunës së Kaçanikut veprojnë tre operatorë: Vala, Telekomunikacioni i Kosovës (TK) dhe IPKO të cilat ofrojnë telefoni fikse dhe internet brenda zonës urbane, si dhe në disa pjesë të zonave rurale

(fshatra). TK - vepron në qendër dhe në dy fshatra të mëdha të komunës - Banjë dhe Kijevë, duke ofruar shërbime telefonike.

		Posedimi i telefonit				Posedimi i kompjuterit						Gjithsej
		Tel efo n fik s	Tele fon celu lar	Telef on fiks dhe celular.	Pa telef on fiks dhe celular	Ekono mia familj are ka një kompj uter	Qasj a në inter net nga njësi a e bani mit	Nuk a lidhje intern eti nga njësi a e bani mit	Ekonomi a familj are nuk a kom pjute r pers onal	Qasja në inter net nga njësi a e bani mit	Nuk ka lidhje inter neti nga njësi a e bani mit	
Kaca nik	N r. %											
Koso vë	N r. %	1028 7	2294 43	5247 9	4326	185701	16497 4	20727	11083 4	4344	10649 0	29653 5
	%	3.5	77.4	17.7	1.4	62.6	55.6	7.1	37.4	1.4	35.9	100

Tabela 5 Posedimi i telefonit, kompjuterit dhe qasja në internet

(Burimi: REKOS, regjistrimi, 2011)

Niveli i ulët i shërbimeve dhe shërbimeve të telekomunikacionit në krahasim me mesataren e Kosovës është një tjetër tregues për zhvillimin social dhe ekonomik të Kaçanikut. Megjithatë dallimi pozitiv në raport me mesataren e Kosovës në rastin e posedimit të telefonit mobil tregon një tendencë të banorëve të Kaçanikut për kompensimin e nivelit të përgjithshëm të ulët të shërbimeve të telekomunikacionit të paktën me një formë të komunikimit.

2.6.4 Menaxhimi i mbeturinave

2.6.4.2 Shtrirja e shërbimit dhe deponitë

Menaxhimi i mbeturinave në komunë kryhet nga Kompania Rajonale e Mbeturinave "Pastertia" - Njësia Operative në Kaçanik. Shtrirja e këtij shërbimi i përfshinë xx

vendbanime, ndërsa të papërfshira mbeten fshatrat: xxx (shih Aneksin 8, si dhe Hartën Menaxhimi imbeturinave).

Mbeturinat e grumbulluara komunale dërgohen në deponinë regjionale në xxxx..

2.6.4.3 Numri i shfrytëzuesve

Numri i përgjithshëm i shfrytëzuesve të shërbimit të mbeturinave në komunë është xxx njësi. Prej këtijnumri, xxx (xxx %) janë amvisëri, xxx (xx%) shfrytëzuesit komercial dhe xx (xx%) shfrytëzuesit publik.

Sa i përket vendbanimeve, prinë Kaçaniku me xxx shfrytëzues (15%), dhe xx me xxshfrytëzues (x%). Shikuar përgjithësisht, menaxhimi i mbeturinave ende paraqet problem të pazgjidhur plotësisht, pasi ende ka shfaqje të deponive ilegale, që janë ndër ndotësit kryesorë të tokës në komunë.

Burimi: Pastertia 2021

Infrastruktura e transportit dhe transporti publik

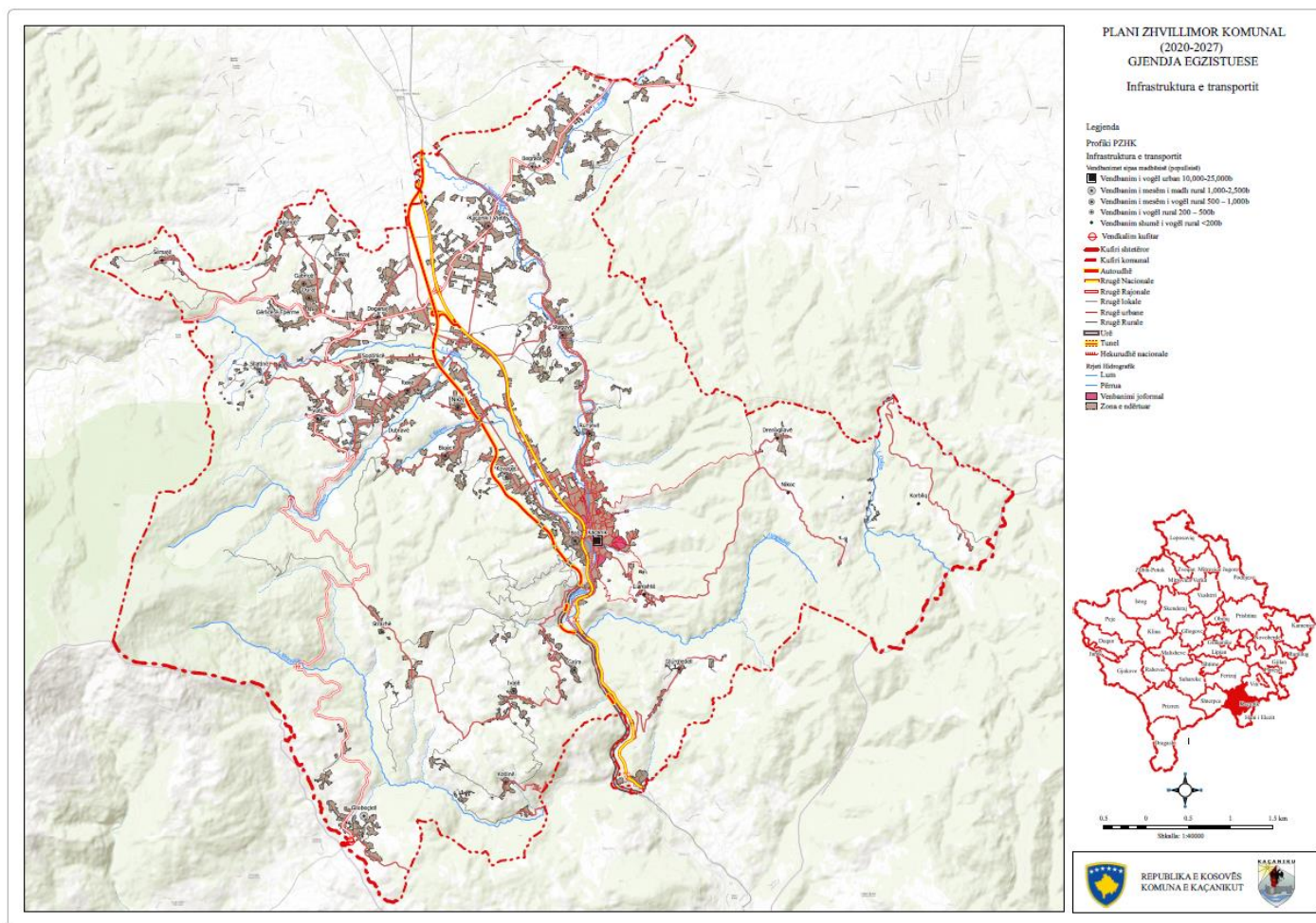
2.6.1 Rrugët e nivelit kombëtar

- Autostrada Prishtinë-Shkup

Shtrihet në pjesën lindore të komunës, rrëzë terreneve kodrinore. Gjatësia e segmentit të Kaçanikut është afër 10 km. Përmes kësaj rruge Kaçaniku bëhet pjesë e korridoreve me rëndësi ndërshtetërore regjionale. Ekziston një nyje përmes të cilave Kaçaniku lidhet me këtë autostradë - në veri, afër fshatit Doganaj. Në nivel ndërkombëtar kjo autostradë mundëson lidhje të shpejtë me korridorin VIII me portin e Durrësit, si dhe me korridorin X në veri.

- Rruga nacionale Prishtinë - Shkup

Shtrihet në pjesën perendimore të qytetit, në mes të fshatrave. Gjatësia e segmentit të Kaçanikut është afër 12 km. Përmes kësaj rruge mundësohet lidhja me Ferizajn, Vitinë, Hanin e Elezit, Shtwrcen dhe Prizrenin pwrmes Maleve tw Sharrit.

Harta 14 Infrastruktura e transportit

Duke e pasur parasysh rëndësinë që e ka, kjo rrugë është relativisht e ngarkuar me trafik. Gjendja fizike e rrugës vlerësohet si e mirë. Profili përbëhet prej dy shiritave me nga 3.5 metra, ndërsa trotuari ekziston vetëm në disa segmente. Zhvillimi i vendbanimeve përgjatë trasesë rrugore përbën një çështje sa i përket sigurisë në trafik.

2.6.2 Rrugët e nivelit komunal -Rrugët lokale

Komuna ka zhvilluar infrastrukturën në të gjithë territorin e saj, ndërsa të gjitha vendbanimet janë të lidhura mirë me njëra-tjetrën. Gjatësia e përgjithshme e rrjetit rrugor lokal është 332.37km prej tyre të asfaltuara janë 272.89km ose 82.29% rrugë të asfaltuara.

Gjendja e përgjithshme e rrugëve është relativisht e mirë. Të gjitha rrugët lokale që lidhin fshatrat janë të asfaltuara. Po ashtu, pothuajse të gjitha rrugët në brendi të fshatrave janë të asfaltuara, përveç në disa lagje të veçuara. Në disa zona ka nevojë për përmirësim dhe zgjerim të rrugëve. Prej rrugëve të asfaltuara, vetëm 38.73 km kanë trotuare ose 14.19 ndërsa përmirësimi i mjedisit për këmbësorë mbetet një çështje për komunën.

Në kuadër të rrjetit rrugor janë mbi 20 ura me një gjatësi totale prej 300 m, të gjitha të ndërtuara nga betoni dhe të kalueshme për automjete. Cilësia e shumë prej urave nuk është

adekuate dhe nuk i plotësojnë standardet e kërkuara të ndërtimit, ndërsa shumë prej tyre janë të ngushta për trafikun dy kahor dhe për lëvizjen e sigurt të këmbësorëve.

-Rrugët e vendbanimeve

Përmirësimi i rrugëve brenda vendbanimeve është në vijim e sipër viteve të fundit. Përgjithësisht, për shkak të dendësisë rurale të ndërtimit dhe zhvillimit të vendbanimeve në lagje të ndara, rrugët e vendbanimeve karakterizohen me shpërndarje të madhe në raport me njësitë e banimit të cilave ju shërbejnë. Këto rrugë kanë nevojë për përmirësim, sidomos sa i përket kushteve për lëvizjen e sigurt të këmbësorëve.

Mjedisi për këmbësorë është i kualitetit të ndryshueshëm, varësisht prej vendbanimeve dhe lokacioneve. Vendbanimet si Kaçaniku, Doganaj, Dubrava, Kaçaniku i Vjetër, Bob, Biçec, Gllloboçicë, Kovaqec, Strazha me përjashtim të Korbliqit dhe Drenagllavëste tjerat kanë një rregullim më të mirë të rrugëve, të lidhura më mirë me qendrën dhe me lagjet e vendbanimit, si dhe kanë trotuare, që mundësojnë lëvizje më të mirë të këmbësorëve, në pjesën më të madhe të tyre. Në anën tjetër, në vendbanimet më rurale qarkullimi për këmbësorë mbetet më i vështirë me lidhje jo të mira dhe në shumë raste pa trotuare.

Edhe pse komuna ka bërë përpjekje për të përmirësuar lëvizshmërinë duke ndërtuar trotuare (rreth 38.73 km) dhe nënkalime, ende ka mungesë të trotuareve për këmbësorë, kryesisht nga lagjet në drejtim të shkollave, si dhe nga zonat rurale në drejtim të qytetit të Kaçanikut. Kjo gjendje e bën më të vështirë dhe të pasigurt lëvizshmërinë në shumicën e rasteve për nxënësit që shkojnë dhe kthehen nga shkolla.

Rrugët urbane

Rrugët primare të Kaçanikut paraqesin segmentet urbane të rrugëve regjionale, kryqëzimi i të cilave shënon qendrën e vendbanimit. Këto rrugë paraqesin arteriet e vetme të qarkullimit që e lidhin vendbanimin në tërësi.

Nëpër tërë gjatësinë rrugët primare janë të asfaltuara, ndërsa trotualet në disa segmente kanë nevojë për përmirësime.

Sa i përket qarkullimit në rrugët primare, si arterie kryesore lidhëse brenda qendrës komunale, në periudha të caktuara shfaqen ngarkesa që e pengojnë qarkullimin e rrjedhshëm, por dhe jetën dhe funksionet e saj si vendbanim. Këto ngarkesa shkaktohen edhe nga pozita e saj si udhëkryq regjional që përballon trafik transit. Rrjeti rrugëve sekondare në brendi të lagjeve është i zhvilluar në formë të lirë dhe i karakterizuar me rrugë qorre, si pasojë e zhvillimeve të paplanifikuara hapësinore. Përveç asfaltimit, rrugët sekondare kanë nevojë edhe për përmirësimin e profileve, sidomos të ndërtimit të trotuareve. Duke qenë se rrjeti sekondar nuk mundëson lidhje në mes lagjeve, ato lidhen vetëm përmes dy rrugëve primare, duke u varur nga niveli i qarkullimit primar dhe ngarkesat.

Lëvizja e këmbësorëve në qendrën komunale ka nevojë për trajtim dhe përmirësim të kushteve. Ekziston një ndërprerje e qendrës së qytetit nga zonat e banuara përreth e

shkaktuar nga bllokimet e trafikut në rrugët primare. Po ashtu, mungesa e trotuareve të mjaftueshme dhe të dizajnuara mirë ndonjëherë e bën të vështirë lëvizjen e këmbësorëve.

Tashmë kanë filluar të ndërmerren disa hapa drejt përmirësimit të qarkullimit për këmbësorë. Si shembull në këtë drejtim është zgjerimi i urës kryesore me qëllim të mundësimit të kalimit të lehtë dhe të sigurt të këmbësorëve. Mbetet e nevojshme që të ndërmerret një studim i mobilitetit / lëvizjes, së paku për vendbanimin, ashtu që të gjinden zgjidhje të qëndrueshme për mobilitet.

2.6.2.1 Kryqëzimet dhe korsitë kryesore

Kryqëzimet kryesore janë:

-Rrethrotullimi në qendër të qytetit

-Korsite kryesore

Rrugët janë me 2 kors.

2.6.2.2 Modelet e qarkullimit të trafikut

Në komunën e Kaçanikut ekziston vetëm qarkullimi rrugor dhe hekurudhor, ndërsa qarkullimi ajror funksionon përmes aeroportit të "Adem Jashari" Prishtinë dhe aeroportit "Aleksandri i Madhë" në Shkup.

2.6.3 Linjat transportuese nderkomunale, urbane dhe rurale

Shërbimi i transportit ofrohet në kuadër të sektorit publik dhe privat. Në kuadër të sektorit publik funksionon Njësia Punuese për Transport Publik "Kosovatrans" nga Prizreni. Përveç kësaj njësie, në mënyrë që të plotësohen kërkesat, janë në funksion autobusë dhe minibusë privat, si dhe shërbime të ndryshme të taksive.

2.6.3.1 Transporti publik nderkomunal

Transporti publik nderkomunal (ndër urban)

Udhëtimet nga Kaçaniku	Numri i nisjeve	Numri i ardhjeve
Kaçanik- Ferizaj - Prishtinë	3	2
Kaçanik-Ferizaj	29	29
Kaçanik- Hani Elezit	10	10

Tabela 7 Transporti nderkomunal

Transporti publik komunal (Urbanë dhe Rural – periferik)

Ekziston transporti publik për të gjitha vendbanimet. Ende mbetet nevoja për e përmirësime të konsiderueshme cilësore në shërbimet e autobusëve në aspektin e shfrytëzueshmërisë, kapacitetit dhe besueshmërisë. Është me rëndësi që të në të ardhmen të futen në funksion edhe mjete të transportit që kanë ndikim sa më të vogël negativ në mjedis.

Udhëtimet nga Kaçaniku	Numri i nisjeve	Numri i ardhjeve
Kaçanik- Biçec	5	5
Kaçanik-Dubravë (Imishtë)	5	5
Kaçanik- Dubravë (Sepetin)	6	5
Kaçanik- Strazh -Gllaboçicë	3	3
Kaçanik - Doganaj	5	6
Kaçanik - Duraj	5	6
Kaçanik - Semajë	5	5
Kaçanik -Kaçanik i Vjetër - Begracë	4	4
Kaçanik - Stagovë	5	5
Kaçanik - Gajre	5	5
Kaçanik - Ivajë	11	11
Kaçanik - Kovaçec	7	7

Tabela 8 Transporti Urban-Rural

2.6.4 Hapësirat ekzistuese për parkim

Në zonën urbane të Kaçanikut ka mungesë të parkingjeve. Në të ardhmen duhet të behën analiza më të hollësishme duke marrë në konsideratë frekuencën dhe kohëzgjatjen e qëndrimeve të automjeteve në zona të ndryshme.

Vend-parkimet ekzistuese të menaxhuara nga Komuna janë:

Në zonën urbane të Kaçanikut ka mungesë të parkingjeve. Në të ardhmen duhet të behën analiza më të hollësishme duke marrë në konsideratë frekuencën dhe kohëzgjatjen e qëndrimeve të automjeteve në zona të ndryshme.

Vend-parkimet ekzistuese të menaxhuara nga Komuna janë:

Vend parkimet	Nr i vend parkimeve
Parkingu qendër	131
Te Qarshia	12
Te Shoqata	47
Oborri te komuna	51
Te Banesa 8+1	26
Institucionet shkollore	180
Varrezat e dëshmorëve	58
Te Kalaja	18
Magjistrale M-2	8
Te Lushi	4
Gllaboçicë	2
Te QKMF	23
Oborri QKMF	51
Te Banesat	15
Te BC Center	13
Te ETC	78

Te Viva Fresh	74
Te Tropikal (rr.Ismail Raka)	13
Te Tropikal (rr.Qamil Ilazi)	14
Te Shtëpia e Mallrave	16

Janë gjithsej 20 parkingje (lokacione), 827 vende për parkim prej tyre 5 parkingje me vende të rezervuara për persona me nevoja të veçanta.

Nr	Identifikimi i parkingut	Nr ref	Lokacioni/ Adresa	Nr pozitive për parkim gjithsej	Rezervuara me aftësi të kufizuar
1	Parkingu qendër	Vendim 07/Nr. 16 - 2881/11	Rr. Ismail Raka	129	2
2	Te Qarshia	Vendimi 07/Nr. 16-20578/16	Rr. Idriz Seferi	12	0
3	Te Shoqata	Ska referencë	Rr. Vëllezërit Çaka	46	1
4	Oborri të komuna	Ska referencë	Rr. Qamil Ilazi	50	1
5	Te Banesa 8+1	Ska referencë	Rr. Ismail Raka	26	0
6	Institucionet shkollore	Ska referencë		180	0
7	Varrezat e dëshmorëve	Ska referencë	Rr.Komandat Zefi-M2	58	0
8	Te kalaja	Vendim 07-104/02-32108/18	rr. A. Bajrami	18	0
9	Magjistarle M-2	Vendim 07-104/02-32108/18	rr. Komand. Zefi	8	0
10	Te Lushi	Vendim 07-104/02-32108/18	rr. Rr. Avdyl Gafurr Luma	4	0
11	Gllaboçicë	Vendim 07-104/02-32108/18	Rr. Avdyl Gafurr Luma	2	0
12	Te QKMF	Vendim	Rr.Ismail Raka	21	2
13	Oborri i QKMF-së	Ska referencë	Oborri i QKMF-së	50	1

14	Te Banesat	Vendim 07/Nr.104/02 -10826/20	Rr. Vëllezërit Çaka	15	0
15	Te BCenter	Ska referencë	Rr. Ismail raka	13	0
16	Te ETC	Ska referencë	Rr. Ismail Raka	78	0
17	Te Viva Fresh	Ska referencë	Rr. Vëllezërit Çaka	74	0
18	Te Tropikali - privat	Ska referencë	Rr. Ismail Raka	13	0
19	Te Tropikali - privat	Ska referencë	Rr. Qamil Ilazi	14	0
20	Te Shtëpia Mallrave	Ska referencë	Rr. Qamil Ilazi	16	0
	Gjithsej		Janë 20 parkingje/lokacione	Janë 827 vende për parkim/pozicio ne	Janë 5 lokacione/parkin gje me vende të rezervuara për persona me nevoja të veçanta

3

Tabela 9 Vend-parkimet

2.6.4 Transport hekurudhor

Në Komunën e Kaçanikut ka shtrirje të rrjetit hekurudhor. Nëse shikohet pozita në raport me rrjetin hekurudhor në nivel të Kosovës, mund të thuhet se Kaçaniku ka lidhje të përshtatshme rrugore me nyjet kryesore hekurudhore, Fushë Kosovë dhe Klinë. Distanca rrugore deri në terminalin hekurudhor të Fushë Kosovës është 40 km, ndërsa me stacionin hekurudhor të Klinës është 29 km. Sipas të dhënave nga komuna, rrjeti hekurudhor në komunën e Kaçanikut ka një sipërfaqe prej 36.58.66 ha

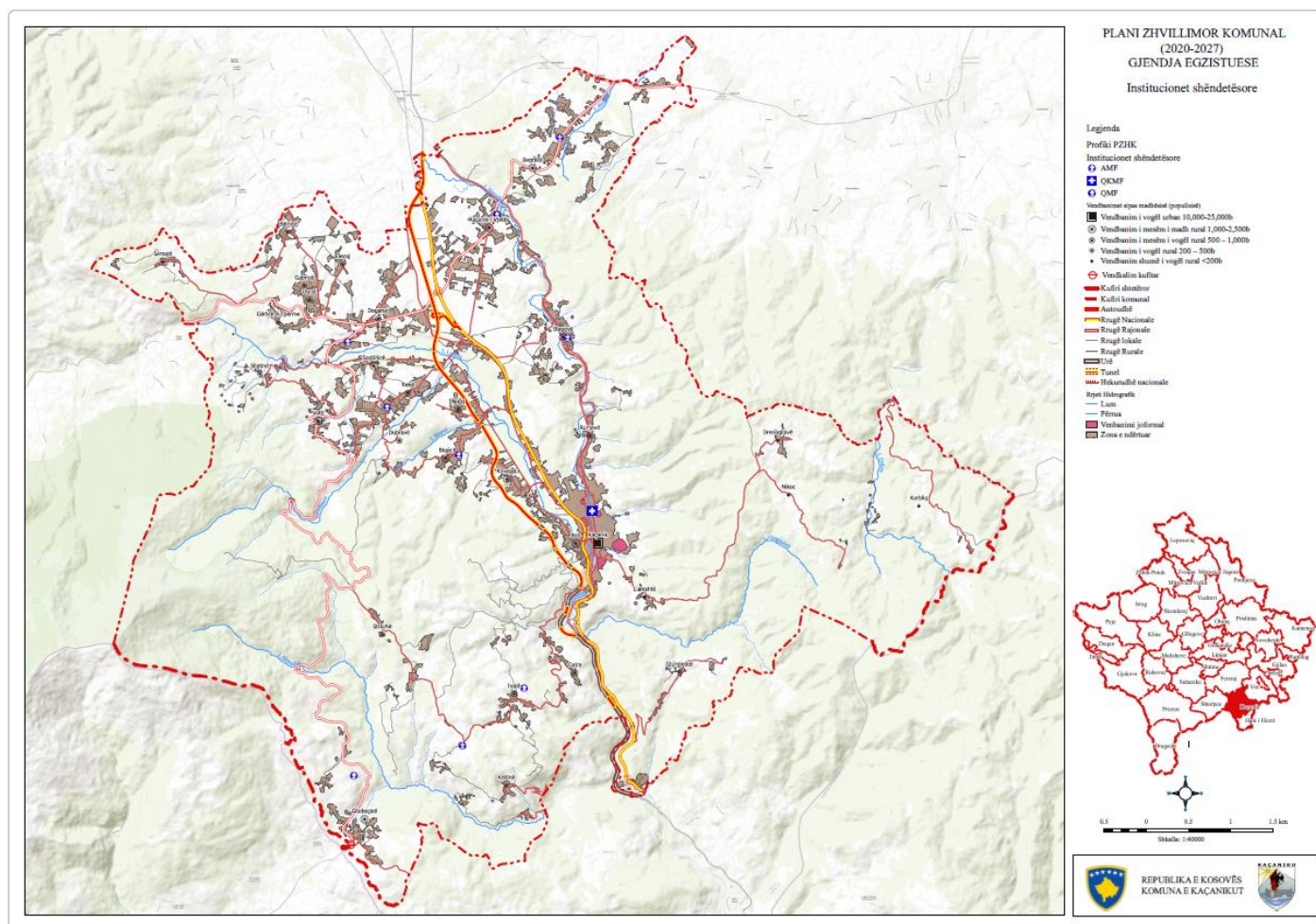
2.6.5 Transporti ajror

Për nevoja të lidhjes në distanca të largëta përmes transportit ajror, banorët e Kaçanikut përdorin Aeroportin Ndërkombëtar të Prishtinës, i cili gjendet në një distancë prej 67 km nga qendra komunale. Përveç Aeroportit të Prishtinës, si alternativë përdoren edhe aeroportet ndërkombëtare të Tiranës dhe Shkupit. Autostrada ekzistuese Durrës-Merdarë si dhe ajo Prishtinë-Han i Elezit mundësojnë lidhje të shpejtë dhe cilësore me këto aeroporte.

2.7 Infrastruktura dhe shërbimet sociale e publike

2.7.1 Institucionet shëndetësore

Shërbimet e shëndetësore në komunë kryhen në nivelin parësor, i cili përfshinë Qendrën Kryesore të Mjekësisë Familjare, Qendrat e Mjekësisë Familjare dhe Ambulancat (shih Aneksin 5, si dhe Hartën Institucionet shëndetësore

Harta 15 Institucionet shëndetësore

Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare (QKMF) funksionon në Kaçanik. Ndertimi i saj është bërë në vitin 2016/2017. Gjendja fizike është shumë e mirë dhe ofron shërbime për qytetarët 24 orë në ditë. QKMF ofron këto shërbime: ekzaminim i përgjithshëm, ekzaminime të brendshme të specializuara, pediatri, analiza laboratorike, trajtim urgjent, rreze rëntgen dhe stomatologji. Qendrat e Mjekësisë Familjare (QMF) janë gjithsej 6 dhe Ambulancat e Mjekësisë Familjare (AMF) janë 6 – shih tabelën më poshtë.

Vendi	Emri	Gjendja fizike e objektit	Numri i mjekeve	Numri i infermiereve	Rrezja e mbulimit Cilat fshatra i mbulon?	Rrezja nekm
Kaçanik	QKMF** *	Shume e mire	18	59	Te gjitha fshatrat e komunës se Kaçanikut e ne veçanti Runjeva, Gajra, Kovaqec, Gjurgjedell, Drenagllava, Korbliqi, Semajë	13.702
Stagovë	QMF	Pjesërisht e mirë	0	1		6.335 km
Kaçanik i Vjetër	QMF**	Pjesërisht e mirë	0*	2		2.931 km
Gllaboçicë	QMF**	E mirë	0*	2		2.341 km
Bob	QMF**	E mire	0	1		1.673 km
Elezaj	QMF**	E mirë	0	1		1.104 km
Doganaj	QMF**	Në ndërtim e sipër	0	1		916.366 m
Shtrazë	AMF	E mirë	0	1		1.350 km
Kotlinë	AMF	E mirë	0	1		3.693 km
Biçec	AMF	E mirë	0	1		7 km
Begracë	AMF	E mire	0	1		1.531 km
Dubravë	AMF	E mirë	0	1		13 km
Ivajë	AMF	E mirë	0	1		1.346 km

Tabela 10 Institucionet shëndetësore (Rrezja e mbulushmerisë)

*-Mjek me kohë të pjesshme (3 herë në javë) deri para disa muajsh. Pjesën tjetër të javës shërbenin në QKMF. Momentalisht nuk ka mjek fare. Përafërsisht njëjtë gjendja edhe në QMF-të tjera përveç në Kijevë. Dikur shërbenin mjek kurse momentalisht jo.

** -QMF që japin shërbim të nivelit të AMF/ shërbim infermierie

Edhe pse infrastruktura e shëndetit publik mbulon të gjithë territorin e komunës së Kaçanikut, siç shihet edhe në tabelën e mësipërme jo të gjitha qendrat janë plotësisht

funktionale, sidomos ato në zonat rurale. Mungesa e stafit profesional adekuat mjekësor, mungesa e pajisjeve dhe barnave janë sfidat kryesore me të cilat përballet shërbimi shëndetësor në një numër të konsiderueshëm të qendrave shëndetësore. Prandaj, shumica e njerëzve në zonat rurale duhet të udhëtojnë për në qendrën komunale për të kërkuar kujdes mjekësor në Qendrën Kryesore të Mjekësisë Familjare, e cila duhet të përballojë një numër të shtuar të pacientëve.

-Sektori privat

Në kuadër të sektorit privat funksionojnë disa klinika mjekësore, shumica në Kaçanik, ku përfshihen (1) klinikë dentare private në Kaçanik, një (1) klinikë e lindjes, një (1) klinikë interne dhe pediatrike, një (1) klinikë e përgjithshme mjekësore dhe një (1) klinikë ortopedike private. Në fshatin Kaçanik i Vjetër funksionon një (1) poliklinikë private me shërbime të pediatriisë, otorinolaringologji.

Burimi: Komuna e Kaçanikut 2020

2.7.2 Institucionet arsimore

Procesi arsimor në Komunën e Kaçanikut është i organizuar në katër nivele: në nivelin 0, 1, 2, dhe 3 ((Parafillor, Fillor, të Mesëm të Ulët dhe të Mesëm të Lartë). (shih Aneksin 5, si dhe Hartën e Institucionet arsimore). Të gjitha institucionet arsimore funksionojnë në kuadër të sistemit të arsimit publik, dhe deri më tani nuk është hapur asnjë institucion arsimor privat.

- Arsimi parashkollor

Në Qendrën për Edukimin dhe Arsimin Parashkollor (QEAP) me qëndrim tërëditor zhvillohet edukimi dhe arsimi për fëmijët e moshës nga 9 muaj deri në 6 vjeç. Aktivitetet në këtë qendër edukimi bëhen në grupe: Grupi 9 muajsh deri në 2 vjeç, 2 -3 vjeç, 3 – 4 vjeç, 4 – 5 vjeç dhe 5- 6 vjeç. Objekti është i ri (është përfunduar më 20 dhjetor 2019) dhe bashkëkohor me hapësirë të mjaftueshme, ndërkaq plotëson të gjitha nevojat për zhvillimin normal të aktiviteteve për fëmijë të këtyre grup moshave. Një dhomë mësimi/dhomë qëndrimi ka sipërfaqe prej 86 metra katrorë, ndërsa sipërfaqja e përgjithshme e objektit është 1700 metra katror.

QEAP, aktualisht ka të regjistruar 70 fëmijë grup moshash të ndryshme duke përfshirë 17 fëmijë para fillor ose ata të grup moshës 5- 6 vjeç.

- Arsimi fillor dhe i mesëm i ulët

Numri i përgjithshëm i nxënësve në arsimin fillor dhe të mesëm të ulët është 4 318, prej të cilëve 2218 apo 51.36 % meshkuj dhe 2100 apo 48.64 femra. Ndërkaq numri i mësimdhënësve në këto dy nivele është 358, që e jep një mesatare të përafërt me 12,06 mësimdhënës për kokë nxënësi.

Rrjeti shkollor

Në Komunën e Kaçanikut funksionojnë 12 shkolla amë, fillore e të mesme të ulëta dhe 11 paralele të ndara fizike:

1. SHFMU "Emin Duraku" në Kaçanik me paralelet e ndara në Dushkajë, Runjevë dhe Kërbliq,
2. SHFMU "Idriz Seferi" në Bob me paralelet e ndara në Kovaçec e Gajre
3. SHFMU "Jusuf Gërvalla" në Biçec me paralelen e ndarë në Nikaj
4. SHFMU "Kadri Zeka" në Dubravë me paralelet e ndara në Vatë e Provoli
5. SHFMU "Ali Asllani" në Doganaj
6. SHFMU "Nazmi Osmani" në Elezaj me paralelen e ndarë në Bajnicë
7. SHFMU "Qamil Ilazi" me paralelen e ndarë në Fushë të Pajtimit
8. SHFMU "7 Shtatori" në Begracë
9. SHFMU "Agim Bajrami" në Stagovë
10. SHFMU "Gafurr Luma" në Gllaboçicë
11. SHFMU "Dituria" në Ivajë me paralelen e ndarë në Strazhë dhe
12. SHFMU "Naim Frashëri" në Kotlinë

Në përgjithësi, gjendja fizike e objekteve shkollore është e mirë, me përjashtim të objektit të ShFMU "Emin Duraku" (shkolla amë) që nuk plotëson kushtet dhe tani më është bërë kërkesa në MASHTI për ndërtimin e objektit të ri.

Në Begracë, Kaçanik i Vjetër, Gllaboçicë, Ivajë dhe Kovaçec janë ndërtuar objekte të reja e bashkëkohore, ndërsa në ndërtim e sipër është edhe objekti shkollor në Doganaj. Shkollat në përgjithësi kanë hapësirë të mjaftueshme edhe të brendshme por edhe të jashtme, ndërsa dhomat e mësimi janë standarde me sipërfaqe prej 53 metra katrorë.

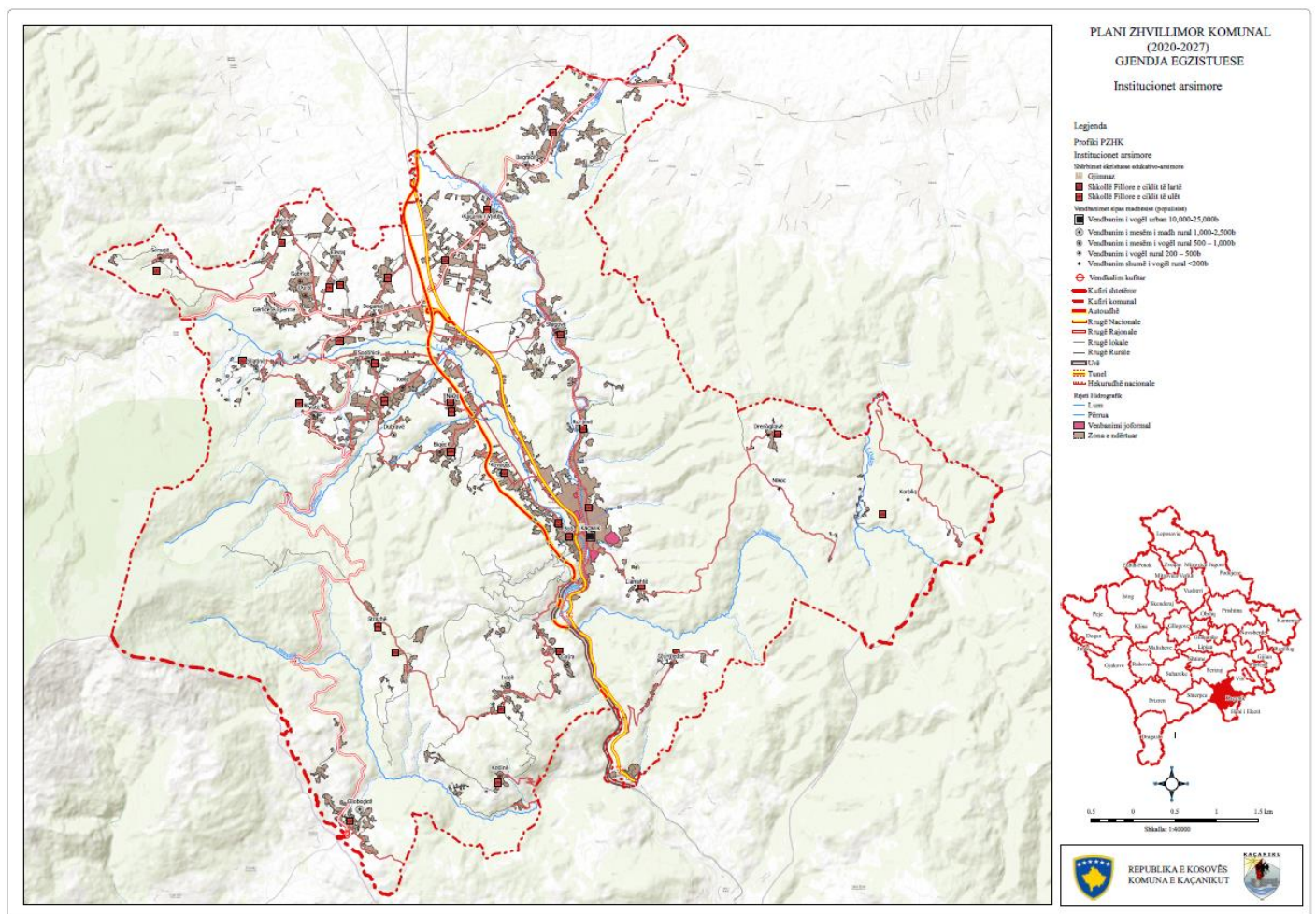
Arsimi i mesëm i lartë

Në kuadër të këtij niveli funksionojnë dy institucione arsimore: Gjimnazi "Skënderbeu" dhe Shkolla e Mesme Profesionale "Feriz Guri e vëllezërit Çaka".

Në përgjithësi, gjendja fizike e ndërtesave vlerësohet si e mirë. Të dy shkollat kanë hapësirë të mjaftueshme, të brendshme e të jashtme e dhoma të mësimi standarde me sipërfaqe prej 53 metra katrorë. Në Gjimnazin "Skënderbeu" është rindërtuar tereni sportiv në ambientin e jashtëm ndërsa ka edhe sallën e edukatës fizike, ndërsa në ShMP "Feriz Guri dhe vëllezërit Çaka" është duke u ndërtuar palestra sportive.

ShMP (Shkolla e Mesme Profesionale) është e pajisur me kabinete të ndryshme për ushtrimin e punës praktike për lëndët profesionale të drejtimeve që zhvillohen në këtë shkollë: kabinetin e ujësjellësit dhe kanalizimit, kabinetin për instalues elektrik, të ngrohjes qendrore dhe klimatizimit, atë për automekanik dhe kabinetin për metal punues. Shkolla ka edhe kabinetin e informatikës i cili është mjaft i pajisur. Po ashtu, edhe Gjimnazi

“Skënderbeu” ka kabinetin e informatikës dhe bibliotekën shkollore. Në të dy shkollat mësimi zhvillohet në dy ndërrime. Numri i përgjithshëm i nxënësve në këtë nivel shkollor është 1158, prej tyre 661 (384 femra) në Gjimnazin “Skënderbeu” dhe 497 (114 femra) në ShMP, ndërkaq numri i mësimdhënësve në këtë nivele është 94, apo përafërsisht 12,31 mësimdhënës për kokë nxënësi.

Harta 16 Institucionet arsimore

urse shumica e komunave në

Objektet kulturore

- Shtëpia e Kulturës, Xheladin Kurtaj” Kaçanik-Gjendja e objektit mesatarë
- Shtëpia e Kulturës në fshatin Gllloboqicë- Gjendja e objektit mesatarë
- Biblioteka e qytetit (mbrenda objektit të shtëpisë së kulturës)-gjendja mesatare
- Biblioteka në fshatin Doganaj-pjesë e bibliotekës së qytetit-gjendja e objektit jo e mirë
- Biblioteka në fshatin Stagovë- pjesë e bibliotekës së qytetit-gjendja e objektit jo e mirë
- Biblioteka në fshatin Kaçanik i Vjetër- pjesë e bibliotekës së qytetit-gjendja e objektit jo e mirë

Në Kaçanik veprojnë shoqatat dhe klubet kulturore-artistike që merren me aktivitete koncertale, letrare, valle. Në kuadër të këtyre aktiviteteve ka përkrahje dhe bashkëpunime me DKRS.

Burimi: Komuna e Kaçanikut 2020

2.7.4 Institucionet sportive dhe rekreative

Në përgjithësi infrastruktura sportive në Kaçanik, ashtu si në nivel të Kosovës, nuk është nivel optimal. Mungesa e infrastrukturës për të gjitha disiplinat e sportit dhe financimi i kufizuar janë disa nga faktorët kryesorë sfidues në nivelin komunal. Situata në Kaçanik si qendër komunale është diçka më e mirë se në vendbanimet tjera, por jo e kënaqshme (shih Aneksin 5, si dhe Hartën Parqet dhe hapësirat për sport dhe rekreacion).

- Salla e sportit

Salla e sportit në qendrën komunale është e vetmja në të gjithë territorin e komunës. Mirëpo lokacioni i kësaj salle në periferi të Kaçanikut e vë në pikëpyetje qasshmërinë nga Kaçaniku dhe vendbanimet tjera. Në kuadër të shkollave të mesme gjenden edhe dy salla të tjera sportive të cilat mund të shfrytëzohen edhe pas orëve të mësimi.

- Stadiumi

Në vitin 2016 ka filluar ndërtimi i stadiumit të qytetit i cili është në një lokacion në vazhdim të sallës sportive. Stadiumi ka kapacitet mbi 8 mijë ulësesh, ndërsa posedon edhe hapësirat ndihmëse– fushën rezervë, dhomat e veshjes.

Duke marrë për bazë nevojat e përgjithshme të qytetarëve të Komunës së Kaçanikut, e sidomos strukturën demografike, mund të thuhet se ka nevojë për përmirësim të mëtutjeshëm të rrjetit dhe kapaciteteve sportive dhe rekreative.

2.7.5 Institucionet e Mirëqenies Sociale dhe Komunitetit

Përkrahja për nevojat sociale dhe kategoritë e veçanta ofrohet përmes Qendrës për Punë Sociale. Kjo qendër funksionon në Kaçanik dhe ofron mbështetje për tërë komunën.

2.7.6

2.7.7 Institucionet fetare

Në komunën e Kaçanikut funksionojnë ndërtesa fetare të bashkësive fetare islame dhe katolike (shih Aneksin 5, si dhe Hartën Objektet fetare).

Në qendrën komunale dhe fshatra funksionojnë gjithsej 18 xhami. Periudha e ndërtimit të këtyre xhamive kap periudhën prej shekullit XVI, e deri tek ato që ende janë në ndërtim. Xhamia kryesore në Kaçanik është ndërtuar në vitin 1594-1595 dhe është në listën e objekteve të mbrojtura.

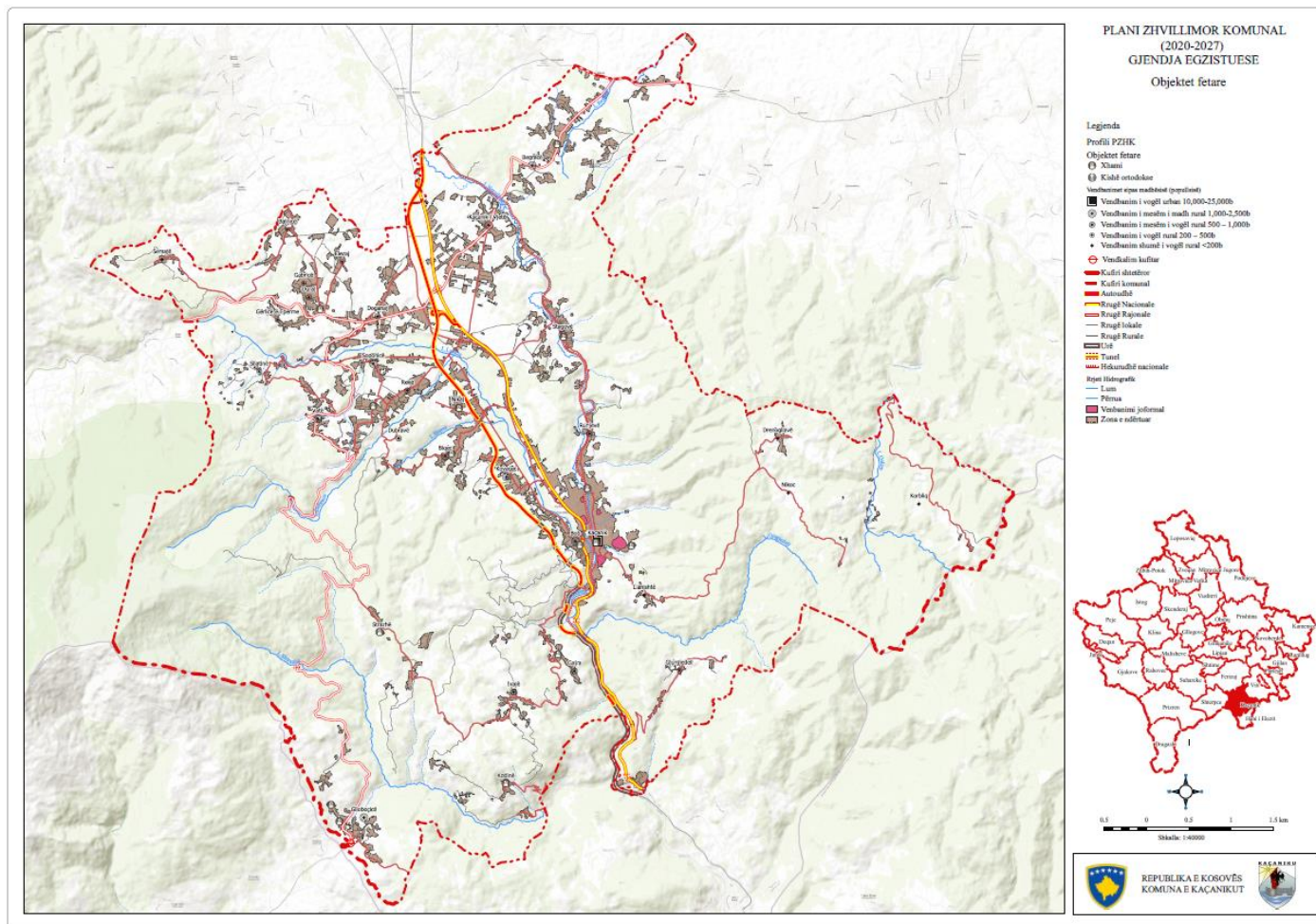
Kuvendi Komunal - funksionon në qendër të Kaçanikut dhe ofron shërbime administrative për tërë territorin e komunës. Ndërtesa e saj është ndërtuar në vitin 1978 në kuadër të Kuvendit Komunal janë të punësuar 120 zyrtarë.

Gjykata Komunale - po ashtu është e vendosur në qendër të Kaçanikut. Ndërtesa e saj është ndërtuar pas luftës, duke mundësuar kushte më të mira të punës. Në kuadër të gjykatës janë të punësuar **xx** zyrtarë.

Zyra e Postës - Funksionon në Kaçanik, e vendosur në qendër të saj. Përveç kësaj zyre, funksionon edhe zyra në **xxx**. Përmes këtyre dy zyrave ofrohen shërbime postare për tërë komunën.

Stacioni Policor - funksionon në Kaçanik dhe gjendet afër qendrës. Ky stacion është ndërtuar në vitin vitet '**xx**, ndërsa mbindërtimi është bërë pas luftës.

Stacioni i Zjarrfikësve - gjendet në pjesën jugore të qendrës komunale, me qasje në rrugën **xxx**. Përmes këtij stacioni ofrohet mbrojtja nga zjarri dhe shërbime përkatëse të sigurisë për tërë territorin e komunës.

2.7.8 Institucionet Administrative dhe të Sigurisë

2.7.9 Hapësirat Publike

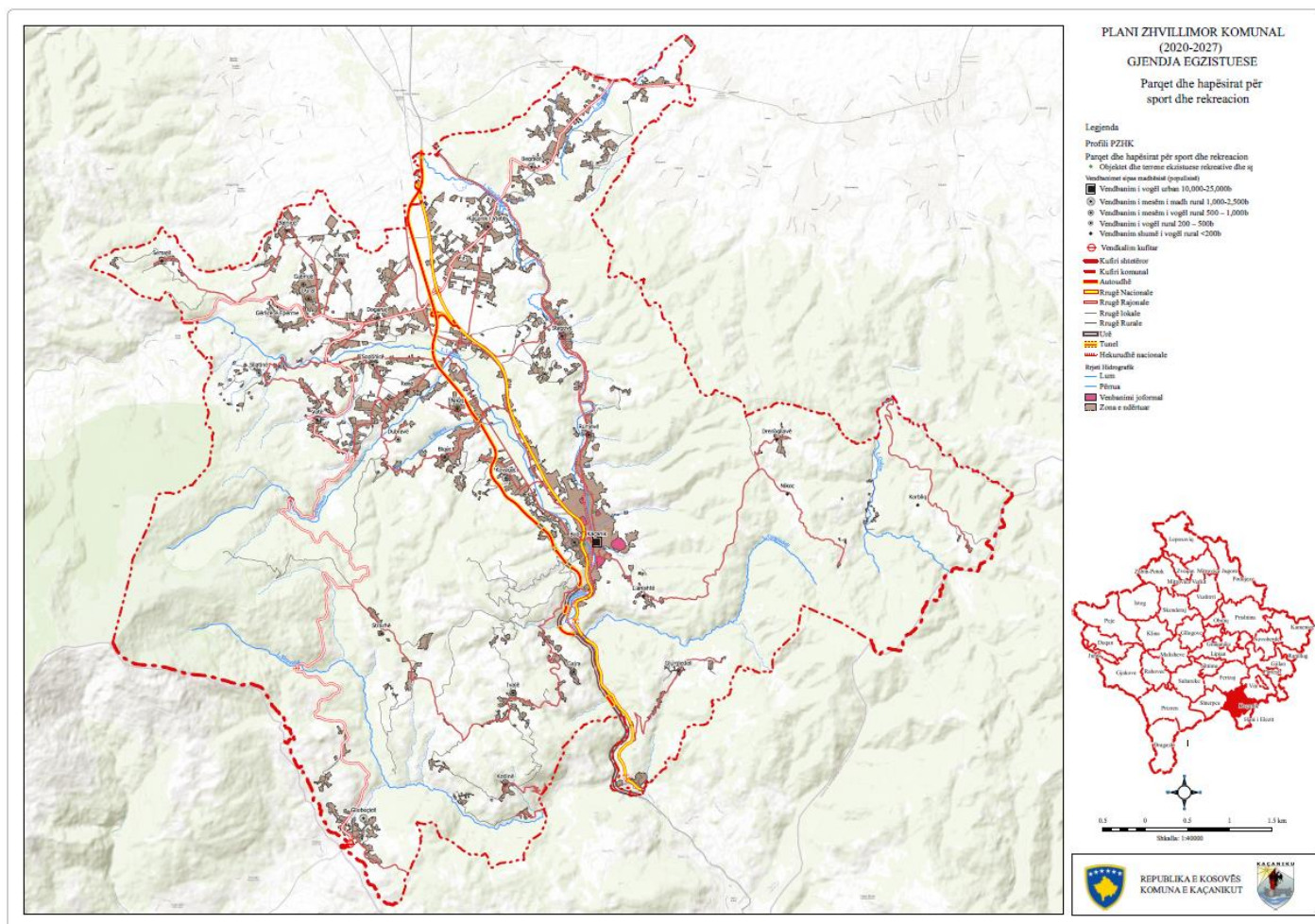
- Sheshet

Shikuar përgjithësisht, si rezultat i strukturave kryesisht rurale në vendbanime të ndara në lagje, si dhe procesit më të vonshëm të urbanizimit të qendrës komunale, hapësirat në trajtë të shesheve pothuaj se nuk ekzistojnë.

- Parqet

Aktualisht, në nivel komunal, ka shumë pak hapësira të gjelbra të rregulluara në zonën urbane apo zonat rurale (shih Aneksin 5, si dhe Hartën Parqet dhe hapësirave për sport dhe rekreacion).

Në qendrën komunale gjendet një park me sipërfaqe prej 2940m². Ky park shtrihet në lokacion tejet të volitshëm, me qasje të drejtpërdrejtë në qendër, si dhe në distancë shumë të afërt me ndërtesën e muzeut dhe Lumin Nerodime dhe Lepenc. Parku është në gjendje të mirë, por ka nevojë për përmirësime në kuptim të qasjes, shtimit të gjelbërimit të lartë, dhe aktiviteteve.

- *Lumi Nerodime*

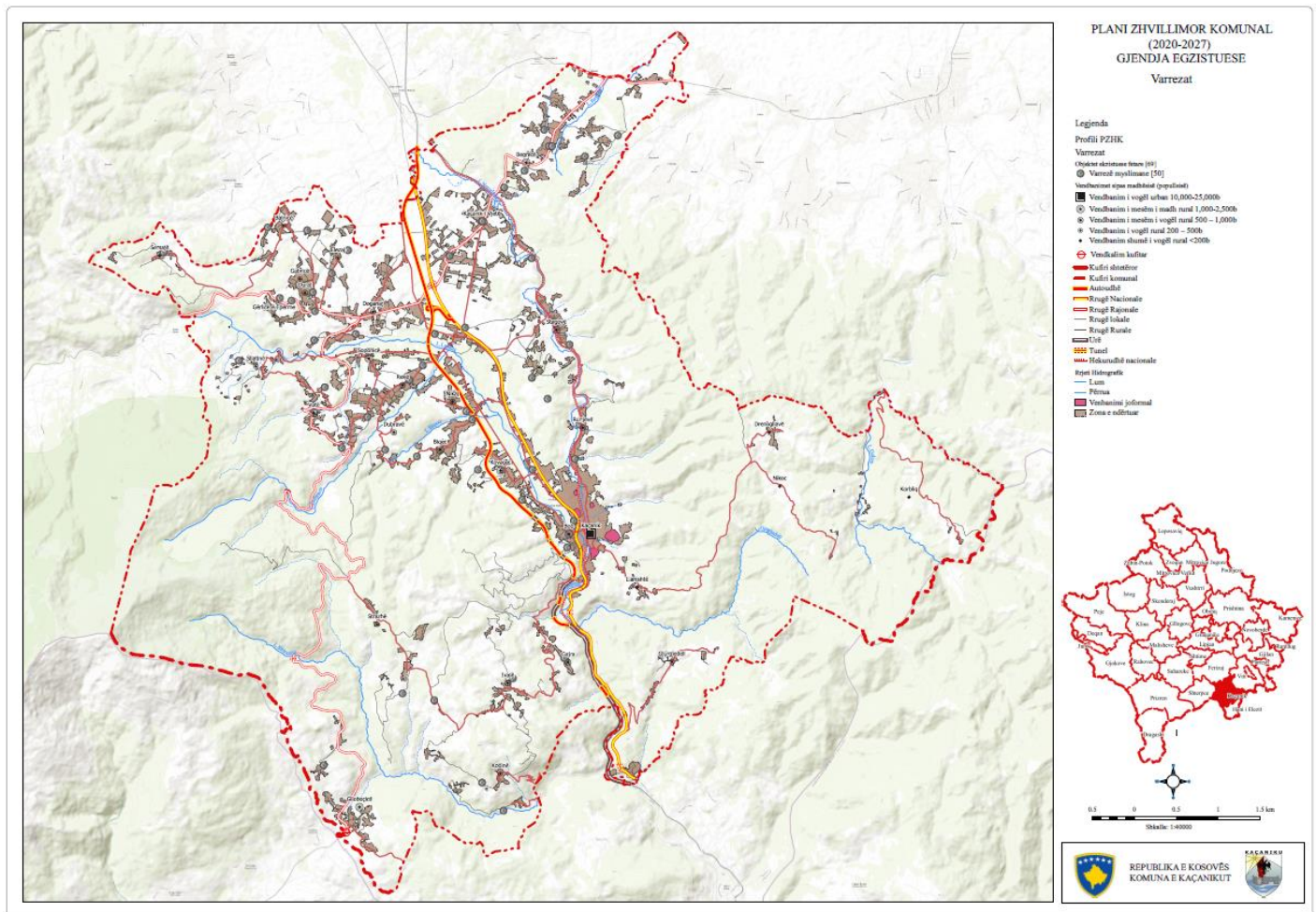
Duke qenë se ky lum kalon nëpër mes të territorit të komunës, brigjet e tij ofrojnë potencial për rregullim dhe shndërrim në shtigje atraktive për ecje dhe rekreacion. Aktualisht, vetëm një segment tejte i shkurtër i brigjeve në qendër të Kaçanikut është i rregulluar me shtigje për ecje.

Përveç këtij është Lumi Lepenc si lum më i madh dhe ka potencial për zhvillim, por kërkohën investime.

Shikuar përgjithësisht, hapësirat e reja potenciale për shëndrrim në hapësira publike, si dhe përmirësimi i qasjes dhe lidhjet me infrastrukturën e gjelbër, mbeten një kërkesë për të ardhmen, që do të varen edhenga ritmi i zhvillimeve të reja në vendbanime.

2.7.10 Varrezat Publike

Në përgjithësi, secili vendbanim në Komunën e Kaçanikut i ka të ndara sipërfaqet e veta që i shfrytëzon për varreza. Numri i sipërfaqeve të varrezave në komunës është 21, ndërsa sipërfaqja totale e tyre është rreth 15.52 ha. Përveç funksionit primar, sipërfaqet e varrezave nuk posedojnë ndonjë përmbajtje tjetërplotësuese.

Harta 20 Varrezat

Vendi	Sipërfaqja ha	Vendi	Sipërfaqja ha	Vendi	Sipërfaqja ha
“Varrezat e dëshmorëve” Kaçanik	1.846	Varrezat në Runjevë	0.164	Varrezat Elezaj	0.278
Varrezat e qytetit Kaçanik	1.836	Varrezat në Kovaçec	0.655	Varrezat Rakaj	0.179
Varrezat e qytetit Stagovë	1.100	Varrezat në Ivajë	0.885	Varrezat Semajë	0.267
Varrezat në Biçec	1.058	Varrezat në Kotlinë	0.046	Varrezat në Begracë	1.455
Varrezat Dubravë	0.432	Varrezat në Doganaj	0.487	Varrezat në Kaçanik të Vjetër	1.929
Varrezat në Rekë	1.046	Varrezat në Duraj	0.936	Varrezat në Gjurgjedell	0.192
Varrezat në Gajre	0.206	Varrezat në Nikaj	0.294	Varrezat në Strazhë	0.364

³ MMPH, Plani i veprimit për biodiversitetin 2016-2020 fq 73

MJEDISI DHE SIPËRFAQET ME RREZIKSHMËRI

2.8.1 Ndotja e mjedisit

Si një nga komunat më e pazhvilluara në vend, Kaçaniku ka një mjedis relativisht të pastër, por ajo është larg nga të qenit jo e ndotur. Kontaminimi i tokës dhe ujit, me mbetjet e ngurta dhe ujërat e zeza, guroret, degradimi i pyjeve, humbja e tokës bujqësore përmes ndërtimit të paligjshëm janë kërcënime aktuale nëpër tërë territorin e komunës (shih Harta Ndotja e mjedisit).

Studimet hulumtuese dhe profesionale për përcaktimin e normës së ndotjes (ujit, tokës dhe ajrit) në komunë nuk janë bërë ende. Ky problem nuk është i pranishëm vetëm në komunë, por është i pranishëm edhe në nivel vendi. Zgjidhja e këtyre çështjeve do të përmirësojë ndjeshëm gjendjen në mbrojtjen e mjedisit

2.8.2 Ndotja e ajrit

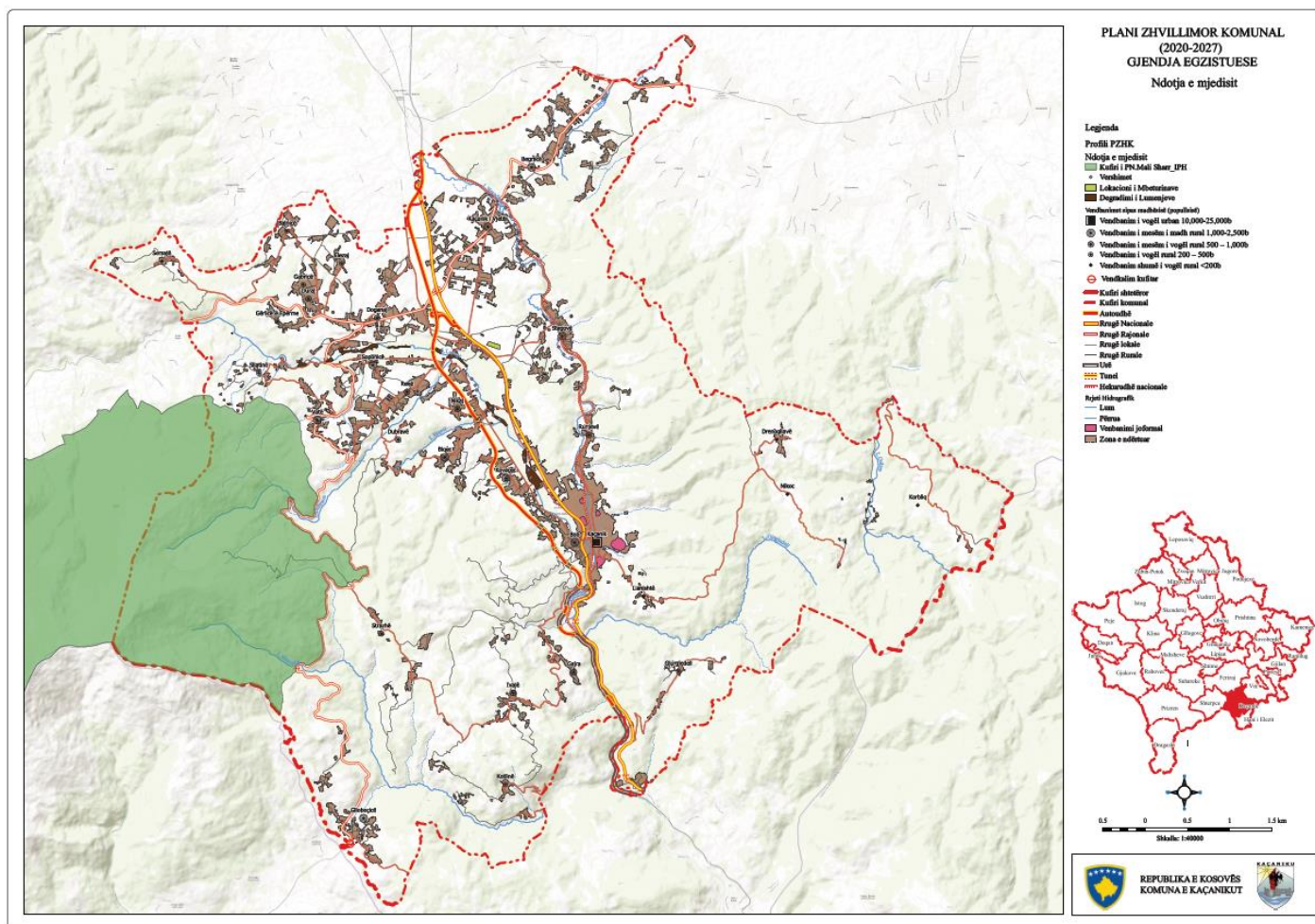
Të dhënat për cilësinë e ajrit në Kosovë janë të mangëta për shkak të mungesës së një sistemi për monitorimin e cilësisë së ajrit. Gjithashtu, inventari i ndotësve nuk është zhvilluar ende nga kadastra e ndotësve të ajrit. Si rezultat i kësaj gjendje nuk mund të flasin me kompetencë për nivelin aktual të ndotjes dhe cilësinë e tij.

Bazuar në njohuritë e përgjithshme mbi situatën në Kosovë dhe sondazheve në terren, burimet kryesore të ndotjes në komunën e Kaçanikut mund të konsiderohet se janë:

- Ndezja e mbetjeve të plastikës dhe gomës
- Gurëthyesit
- Ndezja e mbetjeve në deponi të egra
- Trafiku rrugor, sidomos në afërsi të rrugëve rajonale e nacionale, me një përqendrim më të theksuar në qytetin e Kaçanikut;
- Shkarkimi i ujërave të zeza pa trajtim paraprak;
- Ngrohja individuale me karburante;

Burimi kryesor i ndotjes së lumenjve në komunë janë ujërat e kanalizimit, si pasojë e sistemit të pakompletuar dhe joadekuat të menaxhimit të tyre (shih aneksin 10 - Harta e ndjeshmërisë së ujërave nëntokësor ndaj ndotjes). Ky rrjet shkakton derdhjen e ujërave të zeza pa trajtim paraprak, me një ndikim negativ në cilësinë e ujit si dhe në jetën bimore dhe shtazore. Pasojat e kësaj ndotje mund të shkojnë edhe më tej duke shkaktuar ndikime negative në tokë dhe në ajër. Si përgjigje ndaj kësaj dukurie, dhe me qëllim të ofrimit të shërbimeve cilësore, komuna është duke e ndërtuar sistemin kryesor të kanalizimit ku do të përfshihen rreth 70% të fshatrave të komunës së bashku me qytetin e Kaçanikut.

Zhvillimet tjera shqetësuese që kanë të bëjnë me ndikimet në lumin Nerodime dhe Lepenc janë disa ndërtime të ndërmarra në këto vitet e fundit, të joshur nga pjesët atraktive të lumit, pavarësisht faktit se lumi paraqet një nga elementet kryesore të mjedisit të kategorizuar si Monument Natyror.

Harta 21 Ndotja mjedisit

2.8.4 Ndotja e tokës

Mbeturinat e ngurta të akumuluar në deponitë ilegale janë ndër ndotësit kryesorë të tokës në komunë. Këto janë kryesisht deponi ilegale të mbeturinave shtëpiake, dhe në disa raste mbetjeve të ndërtimit, të cilat kryesisht gjenden në afërsi të rrugëve (shih aneksin 10 - Harta e deponive ilegale). Ndikimet negative të këtyre deponive janë të shumta, ku përveç kontaminimit të drejtpërdrejtë të tokës dhe ajrit, ndikimi i tyre mund të bartet në rrjedhat e ujërave sipërfaqësorë dhe nëntokësorë nëpërmjet reshjeve. Drejtoria e Shërbimeve Publike për çdo vit e bën evidentimin e deponive ilegale dhe organizon pastrimin e tyre.

Në mungesë të një sistemi të kompletuar dhe të mjaftueshme të kanalizimit, ujërat e zeza duhet të trajtohen si ndotës potencial të tokës. Kjo ndotje mund të shkaktohet nga kalimi i ujërave të zeza në zonat e ujit sipërfaqësor apo rrjedhave nëntokësore, varësisht nga forma e shkarkimit të tyre - drejtpërdrejtë në rrjedhat e ujit (në shumicën e rasteve) ose në sipërfaqen e tokës.

Përveç ndotjes së drejtpërdrejtë, si një formë tjetër e degradimit të tokës është ndryshimi i destinimit të tokës bujqësore në tokë ndërtimore. Po ashtu, problem të veçantë paraqet edhe degradimi i pyjeve përmes prerjes ilegale.

2.8.5 Ndotja akustike

Sa i përket ndotjes nga akustike nuk ka të dhëna në dispozicion për nivelin e ndotjes në komunë, andaj mund të jepen vetëm vlerësime të përgjithshme.

Fakti që përmes territorit të komunës kalon autostrada që lidh Kosovën me Maqedoninë e Veriut, rruga nacionale Prishtinë - Shkup, është e ndikuar nga zhurma. Gjithashtu ndotësit tjerë janë veprimtaritë përpunuese/industriale siç janë fabrika e Silcaporit pranë vendbanimit Doganaj dhe gërmimet grumbulluese (gurthyesit) brenda territorit të komunës.

Analiza SWOT

IV. ANALIZA SWOT

Më poshtë paraqiten problemet më të rëndësishme mjedisore, zonat mjedisore dhe faktorët avantazhues, përkeqësues, kërcënues dhe mundesi për permiresim.

4.1 Zonat me Probleme Mjedisore

Ky seksion bënë një përmbledhje të analizës së mësipërme të kushteve mjedisore në Komunën e Kaçanikut dhe vë në dukje:

- Zonat që vuajnë nga një degradim i thellë mjedisor apo që po kalojnë një shok mjedisor;
- Zonat me ndjeshmëri të veçantë mjedisore, të cilave mund të pësojnë ndryshime të pakthyeshme të ekosistemeve, nëse nuk u ofrohet një mbrojtje më e mirë mjedisore; dhe
- Përmbledhje të natyrës dhe shkallës së ndikimeve të mundshme në mjedis, nisur nga përshkrimet e bëra në këtë kapitull.

Diskutim i grupeve të faktorëve në analizën SWOT.

Zonat që vuajnë nga degradim i thellë mjedisor

Të gjithë lumenjtë dhe proskat, vuajnë degradim dhe ndotje mjedisore të shkaktuar nga depozitimi i vazhdueshëm i mbetjeve të ujërave të ndotura dhe i lëndëve të ngurta sidomos lumenjtë dhe proskat të cilin ka shkakime të mëdha të ujërave të zeza nga kanalizimet që hidhen në të. Pastrimi i lumenjve të Kaçanikut sidomos lumi Lepenci dhe Nerodime kërkon një menaxhim më të mirë të mbetjeve të ngurta, sidomos në vendbanimet e mëdha, si dhe sigurimin e kolektorëve të duhur gjatë rrugës.

Nëse nuk kontrollohet rritja e numrit të automjeteve dhe nuk ndërmerren masa për të përmirësuar rrugët, standardet e karburanteve dhe të shkarkimeve, atëherë rritja eparashikuar me katër herë më shumë mjeteve do të ketë pasoja në cilësinë e ajrit. Masat e ndërmarra nga Qeveria për reduktimin e makinave të vjetra nëpërmjet taksimeve dhe renia e ritmit të ndërtimeve kanë dhënë efekte pozitive në ndotjen e ajrit, por janë të pamjaftueshme për të siguruar cilesi të ajrit dhe nivel të zhurmave brenda standardeve.

Zonat që kanë Nevojë për Mbrojtje Mjedisore

Gjatë planifikimit të rrugëve dhe zonave të reja apo objekteve tjera në Planin Zhvillimor Komunal në radhë të parë duhet të ruhen zonat me vlera natyrore, objektet e mbrojtura të natyrës siç janë trungjet e vjetra dhe interesante për shkencën, gjeomunimentet dhe objekte tjera të cilat janë me vlera të veçanta për shkencën dhe kulturën.

Në Kaçanik janë Këto zona :

1. Shpella e Shullanit në Sllatinë
2. Humnera në shpatin Qenarës Gllloboçicë
3. Trungu i Qarrit, në Kaçanik i Vjetër Kaçanik
4. Guri i gjat në Stagovë Kaçanik
5. Guri i Zi, në Llanisht e Kaçanik
6. Trungjet e Qarrit, në Kaçanik i Vjetër
7. Trungu i Qarrit, në Kovaqec Kaçanik
8. Trungjet e Bungut në Bob Kaçanik
9. Kompleksi i trungjeve të dushkut, në Runjev Kaçanik
10. Trungu i Shelgut në Kaçanik Kaçanik
11. Trungjet e dushkut në, Ivajë Kaçanik
12. Trungu i Qarrit, në Kotlinë Kaçanik

Zonat e mbrojtura:

Pjesë të Parkut Kombetar "Sharri"
Kompleksi i pishave në Strazhë - 25ha

Ndërkohë që këto zona dhe objekte të natyrës duhet të jenë të mbrojtura në mënyrë institucionale dhe trajtim ose rishikim të statusit të tyre. Komuna dhe institucionet përgjegjëse për këto zona duhet të marrin në konsiderat sugjerimet e PZHK-së për zonat me vlera të larta natyrore.

Duhet marrë vendime në lidhje me përdorimin e ardhshëm të tokës në zonat e parapara për vikende si dhe zonat tjera të pazhvilluara rreth vendbanimeve konform kufijve të propozuar ndërtimor.

Mjedisi i ndërtuar është një fushë tjetër shqetësuese. Monumentet kryesore të rëndësisë së Kosovës në Kaçanik do të vazhdojnë të ruhen, por ndërkohë duhet të merren vendimet në lidhje me atë se sa nga trashëgimia e ndërtimit në Kaçanik, e krijuar në periudha të ndryshme gjatë shekujve, do të ruhet. Këto vendime duhet marrë sa më parë, pasi Komuna po transformohet me shpejtësi dhe mbushja e zonave të ndërtimeve tradicionale me godina mund të demtojë ose shkatërrojë vlerat e këtyre zonave.

Ajo që është e rëndësishme është se pjesa më e madhe e degradimit mjedisor të komunës nuk është i pariparueshëm. Problemet mjedisore të identifikuara të menaxhimit të mbetjeve, të ngurta apo të lëngëta, si dhe ndotja e ajrit janë të trajtueshme nëse investimet kryhen në kohe dhe në mënyrë efektive. Me këtë planë janë trajtuar:

- furnizimin me ujë;
- menaxhimin e ujërave të zeza;

- trafikun; dhe është në proces manaxhimi i integruar i mbetjeve.

Ekzistojnë ndërkohë edhe legjislacioni dhe politikat përkatëse të cilat po zhvillohen me qëllim që t'u përgjigjen problemeve mjedisore. Potencialisht eksizton problem i ndotjes dhe i rënies së nivelit të ujërave nëntokësore për shkak të lumenjve të ndotur dhe të degraduar nga eksploatimi i rërës dhe zhavorit dhe pompimit të ujërave nëntokësore. Efekti i kësaj ndotjeje dhe i zvogëlimit të ujërave nëntokësore mund të jetë i vështirë për t'u parashikuar dhe riparuar.

Nëse nuk ndalohen ndërtimet pa kriterë në zonat e rëndësishme mjedisore, në mënyrë të veçantë, zhvillimi i cili po ndodh në rrethinë të disa vendbanimeve si në tokat me bonitet të lart ashtu edhe në zonat kodrinore, ndikon në aspektin biologjik, prishjen e zingjirëve ushqimor, ndërprerjen e korridoreve të rëndësishme për komunikim të ekosistemeve mes veti, si dhe në aspektin peizazhistik dhe mund të sjellë rritje të rrjedhjeve, gjë e cila mund të përshpejtojë proceset natyrore të erozionit dhe të shkaktojë rrëshqitje të tokës ose përmbytje.

Projektet të cilat janë realizuar më herët sidomos ato të infrastrukturës rrugore nuk janë përcjellë me vlerësim të ndikimit në mjedis, kështu duke rezultuar në degradim mjedisor në prishje të ashtuquajtura korridore të qarkullimit të shtazëve, vendstrehimit të tyre dhe duke i larguar përgjithmon disa lloje nga ky territor.

Deri më tani nuk rezulton të ketë studime që të lidhin në mënyrë të drejtpërdrejtë me ndikimin e cilesise se mjedisit, studime ka në nivel të përgjithshëm kryesisht për cilesin e ajrit, ujit të pishem, zhurmat, por jo vetem, në shëndetin e banoreve.

Në raportet e nivelit qendror ofrohen në formë të përgjithësuar informata të sektorit shëndetësor në Kosovë, duke vënë në dukje çështje si siguria e ujit të pijshëm dhe siguria rrugore si shqetësime madhore, por në këto raporte nuk trajtohet në mënyrë specifike, ndërkohë që vë në pah edhe natyrën kontraktore të disa prej treguesve shëndetësorë. Kto raporte që kanë edhe dimensionin mjedisor mundë shfrytëzohen për të rekomanduar që Qeveria e Kosovës dhe ajo komunale duhet të kalojnë nga ndërhyrjet me karakter kurativ në mjedis dhe shëndetësi, në ato me karakter parandalues. Raporti tregon se stili i jetës.

Analiza AWOT

Përparsitë Kushte të përshtatshme fiziko-gjeografik, turizëm në zhvillim dhe burime natyrore kryesisht të mjaftueshme (kompleksi i Maleve të Bjeshkve të Nemuna); Interesim në rritje i qytetarve, autoriteteve shtetërore dhe shoqërisë civile për mjedisin; Qendër administrative rajonale; Janë trajtuar shumë probleme dhe sfidat mjedisore me PZHK;	Dobësitë Mungesa e disa informatave për thellim të analizave për zhvillimet e planifikuara me PZHK; Shkallë e lartë e ndërtimeve informale; Shpopullimi i zonave malore dhe përqëndrim i konsiderueshëm në zonat e ulta afër zonës urbane të Kaçanikut, burim i ndotjes, nxanije e tokës dhe gjenratorë i zhurmës; Rrugë me përmbajtje jotë plotë
--	---

Legislacion mjedisor dhe planifikimi hapsinor i zhvilluar dhe permiresuar; Prani e teknologjive inovative në procese industriale dhe ndërtimore; Kushte të mira të transportit të mallrave dhe njerzëve Rritja e efektshmërisë së zbatimit të Ligjeve dhe detyrimeve financiare të popullsisë dhe biznesit në raport me taksat komunale; Përfshirja e ekipeve të kualifikuara në zbatimin e planeve dhe hartimin e projekteve të rëndësishme në kuadër të PZHK-së;	(trotuar, parkingje, etj) Shkall e konsiderueshme nga ndotja e zhurmës dhe gazrave të djegieve të brendsëshme motorike; Motivim i ulët në segment të caktuar të administratës publike dhe qeverisjes lokale; Zvogëlimi i hapësirave të gjelbërta dhe hapësirave të tjera publike; Ndërtimi i banimit kolektiv pa norma të duhura urbanistike dhe ndërtimore; Mungesa e koordinimit me komunat për rreth; Infrastrukturë teknike jo shume e zhvilluar dhe e paintegruar (jo shumefunksionale); Manaxhim i dobët i mbeturinave; Mos trajtimi i hot spoteve mjedisore; Menaxhim jo i mirë i turizmit; Shkallë e ulët e të hyrave vetanake në buxhetin e Komunës; Mos trajtimi i vendeve ku është gjuajtur me uranium të varfëruar gjatë luftës së fundit në Kosovë.
Mundësitë Masat për mbrojtje të komponenteve kryesore mjedisore; Gadishmërie donatorve dhe Qeverisë për trajtim të pikave të nxehta mjedisore; Zhvillimi i kapaciteteve manaxhuese të politikave, planeve dhe programeve në nivel komunal; Krijimi i një Forumi Qytetar gjithë përfshirës për kualitet të jetës më të mire, si një njësi për oponencë dhe edukim mjedisor; Bashkëveprim i kordinuar me komunat tjera fqinje dhe projekte ndërkufitare me shtetet fqinje; Ndërtimi i impjantit për trajtim të ujërave të zeza sipas planifikimit të parapra me këtë PZHK dhe trajtimi i përkohëshëm në pikat e fundit të derdhjeve të ujit të përdorur. Ndërtimi i deponive të përkohëshme të mbeturinave;	Kërcënimet Dëmtim i balancit ekologjik; Humbje e resurseve toksore, ujore dhe resurseve tjera; Degradim i ekosistemeve, biodiversitetit, florës dhe faunës; Rrezikim i shëndetit të popullates; Shkatërrim i trashëgimisë kulturore dhe natyrore; Konflikte në lidhje me çështjet e pronësisë; Pakësimi i hapsirave publike për shkak të presionit ndërtues; Mungesa dhe/ose kosto e lartë për disponimin e sipërfaqeve të lira për projekte zhvillimore; Ulje e ndjeshme e biodiversitetit; etj. Humbje e llojeve organike nga ekosistemet në rajonin e Kaçanikut , të cilat rreziqe vinë si rezultat i aktivitetit

Përmirësimi i shërbimeve në Mungesa e koherencës midis aksioneve të shoqërisë civile dhe pushtetit vendor, donacioneve dhe departamenteve universitare/studiove profesioniste transportin publik; Përfshirja e biznesit privat në hapsirat pyjore, të gjelbra dhe rekreative (parqe, salla lojrash, sipërfaqe për lojra fëmijësh).	të pa kontrolluar njerzorë, sido,mos I gjuetisë.
---	---

PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

V. PËRMBLEDHJE E PËRMBAJTJES SË PLANIT

ZHVILLIMOR KOMUNAL

5.0. VIZIONI DHE SKENARET E ZHVILLIMIT

Vizioni për zhvillimin e ardhshëm të komunës shprehë qëllimet afatgjata të synuara për tu arritur, të përcaktuara përmes procesit pjesëmarrës të palëve të interesit dhe analizave shumë-sektoriale, duke u nisur nga gjendja aktuale, sfidat e identifikuar, nevojat për zhvillim, si dhe potencialet lokale.

Vizioni për Kaçanikun:

“Kaçaniku me mundësi për të gjithë, krenare për trashëgiminë e saj, e zhvilluar me burime tëshëndosha natyrore”

Ky vizion e parasheh Kaçanikun si pjesë përbërëse dhe aktive të zhvillimit të përgjithshëm të Kosovës, duke i ofruar potencialet e saja zhvillimore lokale. Zhvillimi i saj mbështetet në lidhjet rajonale infrastrukture pozitive në kuadër të rrjetit të qarkullimit dhe lidhjeve regjionale, si dhe trashëgimi të integruar natyrore dhe kulturore. Me potenciale të shfrytëzuara në mënyrë të qëndrueshme, të cilat do të mbahen aktive përmes potencialit njerëzor vital dhe të aftësuar, Kaçaniku do të jetë joshës për investime dhe kapacitete të reja për zhvillim.

Një zhvillim i tillë i strukturuar do të mundësojë qytetarëve të Komunës së Kaçanikut shërbime cilësore, mirëqenie dhe zhvillim social. Në këtë mes, ofrimi i shërbimeve cilësore publike në tërë territorin komunal, do të jetë i një rëndësie të veçantë për mbështetjen e potencialit njerëzor dhe natyror në zonat rurale. Ndërkaq, sistemi i shkollimit, përmes adaptimit ndaj potencialeve lokale dhe kërkesave zhvillimore, do të shndërrohet në një platformë të avancimit të mëtejme të potencialit njerëzor.

Vendbanimet e Kaçanikut, përmes lidhjeve të ndërsjella dhe strukturimit, me qendrën komunale në mes, do të përbëjnë rrjetin bartës të zhvillimit. Krijimi i një hierarkie në aspekt të funksioneve dhe shërbimeve të shpërndara do të mundësojë zhvillim proporcional në të gjitha pjesët e komunës. Sektorët e ekonomisë, zhvillimit social dhe hapësinor do të mbështeten në këtë rrjet të vendbanimeve, me një zhvillim të balancuar me mjedisin dhe trashëgiminë.

Vlerat natyrore dhe trashëgimia do të jenë të mbrojtura si elemente thelbësore në ruajtjen e mjedisit të shëndoshë në njërin anë, por edhe si vlera që e përfaqësojnë identitetin e Kaçanikut. Këto vlera e ruajnë karakterin si vend me zhvillim solid, mikpritës dhe fokus ndaj natyrës dhe shëndetit.

1.1 Qëllimet dhe objektivat zhvillimore

Përcaktimi i qëllimeve për fusha përkatëse paraqet hapin e mëtejme dhe më specifik drejt arritjes së vizionit, gjithmonë duke i pasur parasysh çështjet e identifikuar, nevojat dhe kërkesat, si dhe potencialet e mundshme në dispozicion. Për secilin qëllim janë përcaktuar edhe objektivat përkatëse, si elemente më specifike, të matshme dhe të arritshme, në mënyrë që të jepet një kornizë më konkrete për zbatimin dhe monitorimin

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunaës së Kaçanikut e Planit Zhvillimor Komunal. Pas vlerësimit dhe rekomandimeve të VSM-së është bërë shkrimi e objektivave të VSM-së në objektivat e PZHK-së me qëllim të minimizimit të ndikimeve negative.

Vendbanimet, banimi, planifikimi hapësinor/ ndërtimi

Qëllimi 1 - Zhvillimi i vendbanimeve në mënyrë kompakte

Objektivat

1.1 Konsolidimi i lagjeve të vendbanimeve (urbane e rurale) duke e ruajtur karakterin

Qëllimi 2 - Përmirësimi i kushteve të jetesës në vendbanimet joformale

Objektivat

2.1 Trajtimi dhe rregullimi i vendbanimeve/ lagjeve joformale dhe parandalimi i krijimi i të rejave

Qëllimi 3 - Ofrimi i banimit të përballueshëm dhe të qëndrueshëm

Objektivat

3.1 Krijimi i kushteve për banim të përballueshëm

Qëllimi 4 - Rritja e densitetit në qendrën komunale dhe fshatrat e mëdha

Objektivat

4.1 Konsolidimi dhe kompaktësimi/ dendësimi i qendrës (funksionet urbane të rëndësishme) dhe lagjeve urbane përreth

4.2 Ndërmarrja e hapave për dendësimin e banimit në Doganaj, Kaçanik të Vjetër dhe Dubravë

Qëllimi 5 - Shfrytëzimi racional i tokës, ruajtja dhe zhvillimi i qëndrueshëm

Objektivat:

5.1 Ndalimi i zhvillimeve hapësinore të pakontrolluara

Popullsia, gjithëpërfshirja në vendimmarrje, imazhi i Komunës

Qëllimi 6 - Joshja e rinisë/ moshës ekonomikisht aktive për të mos migruar

Objektivat

6.1 Rritja e njohurisë së të rinjve për ndërmarrësi, zanate dhe punësim

Qëllimi 7 - Ngritja e nivelit të gjithëpërfshirjes në vendimmarrje

Objektivat

7.1 Hartimi dhe aplikimi i strategjive për gjithëpërfshirje

Qëllimi 8 – Përmirësimi i imazhit të Komunës në Kosovë dhe rajon

Objektivat

8.1 Shfrytëzimi i traditave, trashëgimisë, personave të njohur dhe zhvillimeve pozitive për të përmirësuar imazhin e Komunës

Zhvillimi social

Qëllimi 9 – Arsimit cilësor dhe gjithpërfshirës

Objektivat

9.1 Freskimi i infrastrukturës për edukim parashkollor, sipas nevojave të identifikuara

9.2 Ngritja e nivelit të cilësisë arsimit (mësimor dhe përcjellës)

9.3 Kompletimi i infrastrukturës shkollore, sipas nevojave të identifikuara

Qëllimi 10 – Përmirësimi i mirëqenies sociale

Objektivat

10.1 Freskimi i skemave të përkrahjes financiare dhe sociale për kategoritë në nevojë

Qëllimi 11 – Shërbime shëndetësore cilësore dhe për të gjithë

Objektivat

11.1 Rritja e kapaciteteve profesionale dhe llojeve të shërbimeve

11.2 Përmirësimi dhe mirëmbajtja e infrastrukturës fizike në institucionet shëndetësore

Qëllimi 12 – Shërbime administrative cilësore dhe për të gjithë

Objektivat

12.1 Freskimi i strukturës organizative dhe koordinimit të brendshëm të administratës për ngritje të mëtutjeshme të kualitetit të ofrimit të shërbimeve për qytetarët

Qëllimi 13 – Pasurimi i spektrit kulturor

Objektivat

13.1 Përmirësimi i infrastrukturës ekzistuese kulturore dhe shkollore në qytet dhe fshatrat e mëdha dhe shfrytëzimi i tyre për kulturë

13.2 Ofrimi i një aranzhmani më të pasur kulturor në Komunës

Qëllimi 14 – Përmirësimi dhe zgjerimi i infrastrukturës për sport dhe rekreacion

Objektivat

14.1 Funkcionalizimi i objekteve ekzistuese sportive dhe rregullimi i objekteve/hapësirave të reja

Qëllimi 15 – Përmirësimi i hapësirave ekzistuese krijimi i hapësirave të reja publike

Objektivat

15.1 Pasurimi me hapësira të rregulluara publike me qasje për të gjithë

15.2 Rregullimi i rrjetit të varrezave për të gjithë banorët duke përfshirë edhe varrezat e veçanta për civilët e vrarë gjatë luftës së fundit

Infrastruktura teknike dhe shërbimet

Qëllimi 16 -Zhvillimi i infrastrukturës ujësjellësit dhe kanalizimit dhe përmirësimi i shërbimeve

Objektivat

16.1 Rritja e qasjes në sistemin e furnizimit me ujë për të gjitha vendbanimet

16.2 Kompletimi i rrjetit të kanalizimit për të gjitha vendbanimet

16.3 Trajtimi i ujërave të zeza

16.4 Zhvillimi i sistemit për menaxhimin e ujërave atmosferik

Qëllimi 17 – Shërbim cilësor dhe gjithëpërfshirës të menaxhimit me mbeturina

Objektivat

17.1 Eliminimi i deponive ilegale

17.2 Mbulimi i të gjitha vendbanimeve me shërbimin kualitativ të mbledhjes së mbeturinave

17.3 Prezantimi i ndarjes së mbeturinave dhe kompostimit

Qëllimi 18 – Furnizimi i qëndrueshëm me energji elektrike dhe shërbime kualitative interneti

Objektivat

18.1 Përmirësimi i kualitetit të shërbimit me rrymë elektrike

18.2 Prezantimi i alternativave tjera për BRE, dhe eficiencës së energjisë

18.2 Ofrimi i alternativave tjera të internetit

Qëllimi 19 – Shfrytëzim i qëndrueshëm i materialeve për ngrohje

Objektivat

19.1 Ofrimi i njohurive për alternativat tjera për ngrohje

Infrastruktura e transportit dhe transporti

Qëllimi 20– Zhvillimi i infrastrukturës dhe lëvizshmërisë

Objektivat

20.1 Përmirësimi i rrjetit të hekurudhës

20.2 Kompletimi i rrjetit rrugor lokal kualitativ në zonat urbane dhe rurale

20.3 Përmirësimi i shërbimeve të transportit publik

20.4 Shtimi i linjave dhe përmirësimi i lëvizshmërisë jo-motorike (këmbësorë dhe çiklistë)

20.5 Përmirësimi i sigurisë së lëvizshmërisë motorike dhe jo-motorike

20.6 Prezantimi i lëvizshmërisë alternative për nevoja të turizmit (teleferik)

20.7 Kompletimi i rrjetit të ndriçimit publik sipas planifikimeve

Zhvillimi ekonomik

Qëllimi 21 - Zhvillimi i bujqësisë, blegtorisë dhe kapaciteteve përpunuese

Objektivat

21.1 Konsolidimi dhe rritja e kapaciteteve blegtorale

21.2 Zhvillimi i perimtarisë, pemëtarisë dhe frutave të pyllit (rregullimi i infrastrukturës dhe shtimi i sipërfaqeve të mbjella)

21.3 Rritja e prodhimeve të bazuara në resurse bujqësore ekzistuese

21.4 Zhvillimin e kapaciteteve përpunuese agro-industriale

Qëllimi 22 – Mbrojtja dhe zhvillimi i pyjeve

Objektivat

22.1 Mbrojtja dhe rigjenerimi i sipërfaqeve të identifikuara pyjore

Qëllimi 23– Zhvillimi i turizmit bazuar në resurset natyrore dhe kulturore

Objektivat

23.1 Shfrytëzimi i qëndrueshëm i potencialeve natyrore dhe kulturore për turizëm

23.2 Identifikimi dhe shpallja e zonave të reja turistike (Sharri dhe Karadaku, Lugina e Lepencit)

23.3 Rregullimi i infrastrukturës turistike në zonat e përcaktuara dhe drejt tyre

Qëllimi 24 – Zhvillimi i industrisë dhe tregtisë

Objektivat

24.1 Krijimi i zonave ekonomike/ industriale (Doganaj-Fusha e Pajtimit) dhe shërbyese/ sportive/ komerciale (Stagovë)

24.2 Stimulimi i NVM-ve

24.3 Joshja e bizneseve/ ndërmarrjeve për tu vendosur në zonat e lartpërmendura

24.4 Krijimi i prodhimtarisë për treg lokal dhe regional

Qëllimi 25 – Zhvillimi i qëndrueshëm i industrisë minerale

Objektivat

25.1 Shfrytëzimi racional i burimeve minerale dhe përmirësimi i cilësisë së peizazhit pas eksplotimit

Mjedisi, trashëgimia natyrore/ kulturore dhe mbrojtja nga rreziku

Qëllimi 26 – Krijimi i një mjedisi të pastër pa ndotje

Objektivat

26.1 Zvogëlimi i ndotjes të ujërave dhe tokës dhe mbrojtja e tyre

26.2 Zvogëlimi i ndotjes të ajrit dhe ndotjes me zhurmë

Qëllimi 27 – Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore, natyrore dhe biodiversitetit

Objektivat

27.1 Mbrojtja e vlerave të trashëgimisë natyrore, biodiversitetit, përmirësimi i cilësisë së peizazhit

27.2 Mbrojtja e vlerave të trashëgimisë kulturore dhe përmirësimi i tyre

27.3 Shpallja dhe mbrojtja e zonave tjera natyrore me interes për turizmin (Ivajë, Korbliq, etj)

27.4 Krijimi i korridoreve ekologjike në favor të ruajtjes së natyrës dhe zhvillimit turistik

27.5 Promovimi i vlerave të trashëgimisë natyrore lokale

Qëllimi 28 - Krijimi i një mjedisi më të siguritë dhe menaxhim i fatkeqësitë natyrore dhe tjera

28.1 Menaxhimi i vërshimeve dhe zvogëlimi rreziqeve

28.2 Menaxhimi i zjarreve dhe zvogëlimi i rreziqeve

28.3 Parandalimi i erozionit të tokës

5.2. KONCEPTI I ZHVILLIMIT HAPËSINOR

Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për Komunën e Kaçanikut është bazuar në Vizionin për të ardhmen si dhe qëllimet dhe objektivat e përcaktuara nga Ekipa Komunale e Planifikimit dhe palët e ndryshme të interesit të involvuara gjatë hartimit të planit. parasheh zhvillim të bazuar në kapacitetet lokale, të mirat që ia ofron natyra – dy masivet unike malore dhe luginën e qytetit të ndanë së bashku tokën bujqësore për zhvillim të bujqësisë dhe blegtorisë; trashëgiminë kulturore së bashku me traditën mikpritëse, si dhe lidhjet rrugore të nivelit nacional. Planifikohet një rrjet dhe hierarki funksionale e vendbanimeve që ofrojnë kushte për jetë cilësore dhe shërbime adekuate me kujdes të veçantë ndaj shëndetit, edukimit dhe mbrojtjes/ promovimit të vlerave mjedisore.

Koncepti i zhvillimit hapësinor përmes koncepteve vijuese synon arritjen e qëllimeve dhe objektivave hapësinore

- **Nyjet** - Nyjet e zhvillimeve të ndryshme sipas karakteristik janë paraparë në Komunë. Përderisa qyteti mbetet qendra kryesore administrative, banuese, funksioneve urbane, trashëgimisë kulturore dhe turizmit; planifikohen të krijohen edhe 2 nyje funksionale ekonomike të mundësuar nga lidhja e rëndësishme për Kosovën dhe rajonin që ofron autoudha (qendra ekonomike/ industriale në Doganaj/ Kaçanik të Vjetër dhe qendra komerciale/ shërbyese në Stagovë) si dhe 2 nyje turistike bazuar në asetet natyrore (Shtrazë/ Luboten dhe Korbliq).
- **Korridoret** - Korridoret do të jenë lidhjet funksionale në mes të nyjeve të lartpërmendura në komunën e Kaçanikut (duke përfshirë edhe korridoret ekologjike) dhe me rrjetin nacional/ rajonal të infrastrukturës: autoudhën dhe nacionalen Prishtinë - Hani i Elezit, hekurudhën Fushë Kosovë - Hani i Elezit dhe rrugët regjionale për Gllaboçicë, Prizren dhe Viti. Përmes këtyre lidhjeve është planifikuar që të joshen dhe të jenë funksionale zhvillimet e ardhshme me një intensitet më të shtuar.
- **Plotësimi dhe dendësimi** - Zonat e planifikuara për plotësim dhe dendësim janë kryesisht zonat e ekzistuese të ndërtuara urbane të cilat kanë hapësira për t'u plotësuar dhe dendësuar përmes rritjes së etazhitetit ku planifikohet inkurajim i ndërtimeve më të larta. Edhe në dy vendbanimet e mëdha (Doganaj dhe Kaçanik i Vjetër) do të inkurajohet dendësimi më i lartë banimor kryesisht përmes shfrytëzimit më kompakt të hapësirës dhe parcelave më të vogla për banim. Qëllimi është të ketë zhvillim kompakt dhe rritje të popullsisë në vendbanimet ekzistuese.
- **Mbajtja nën kontroll** - Ky koncept ka për qëllim mbajtjen nën kontroll të hapësirave të ndërtuara, rritjen e dendësisë kryesisht në qendrën urbane dhe në ato vendbanime që kanë një rritje të shtuar, duke e dekurajuar zhvillimin horizontal dhe dëmtimin e tokës bujqësore/ pyjeve.
- **Mbrojtja** - Përmes këtij koncepti është planifikuar mbrojtja e resurseve natyrore, ekonomike, dhe trashëgimisë kulturore. Pra koncepti i zhvillimit parasheh mbrojtjen e tokave bujqësore

përmes kufizimit të shtrirjes ndërtimore të pakontrolluar dhe mbrojtjen e resurseve natyrore dhe kulturore si aset për zhvillim të turizmit.

- **Zonat e rritjes** - Zonat ekzistuese të zhvilluara planifikohen të zhvillohen edhe më tutje. Siç u cek edhe më lartë kryesisht zonat ndërtimore që kanë dendësi të ulët do të dendësohen. Pra zonat e rritjes do të kontrollohen që mos të lejohen shtrirje të pakontrolluara. Zhvillimet lineare të pakontrolluara do të kufizohen dhe të kompaktësohen aq sa është e mundshme.

4.3.1 Skenarët e propozuar hapësinor

Me qëllim të arritjes së një zhvillimi gjithëpërfshirës të Kaçanikut janë shqyrtuar disa skenarë të mundshëm - zhvillimi monocentrik, zhvillimi policentrik dhe zhvillimi i bazuar në asetet komunale.

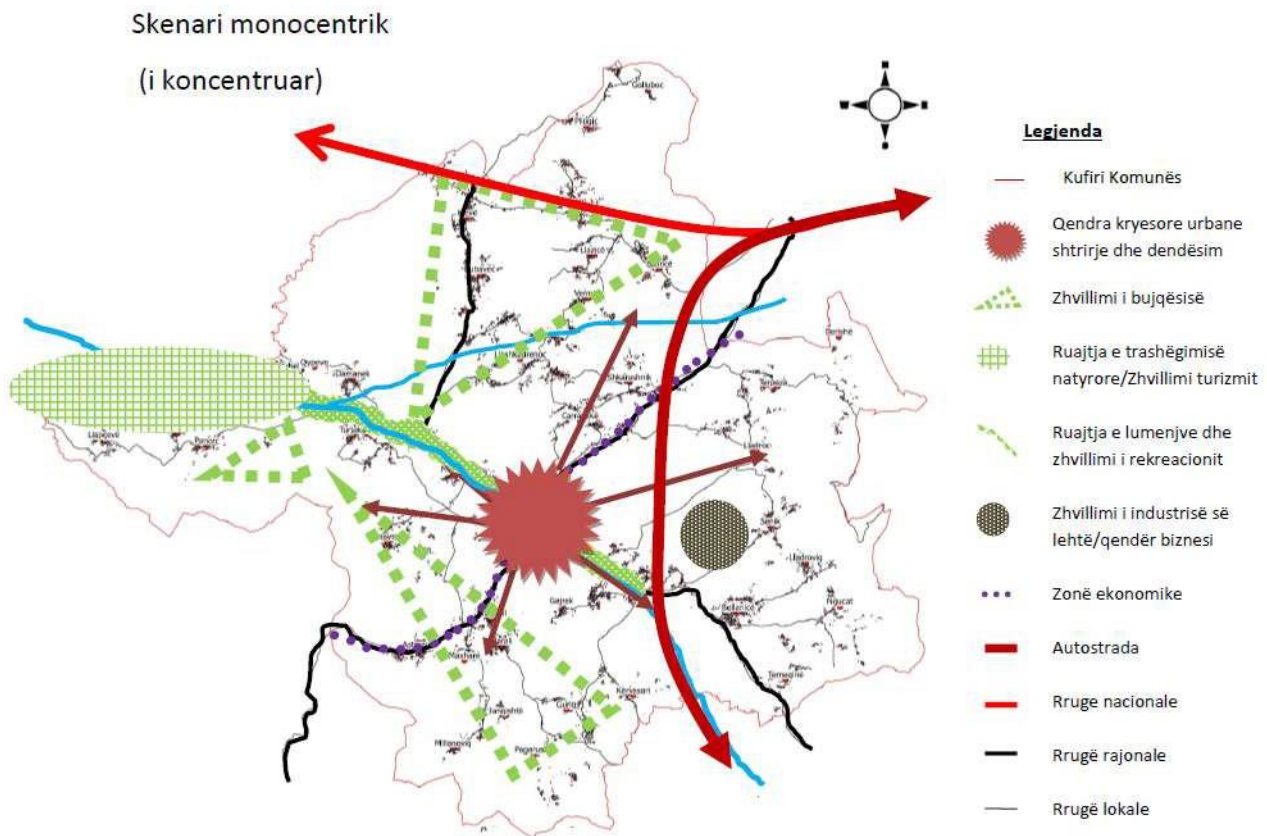
Skenarët janë zhvilluar me pjesëmarrje publike dhe aktereve të ndryshëm dhe pas një vlerësimi është bërë integrimi i skenarëve në një të vetëm të quajtur skenari i integruar i cili përbën konceptin e zhvillimit të ardhshëm të Kaçanikut.

Skenari 1

Zhvillimi monocentrik

Sipas këtij skenari zhvillimi është propozuar të përqendrohet kryesisht në qendrën Urbane të Kaçanikut. Qyteti i Kaçanikut shërben si qendra administrative kryesore. Qendra e qytetit dendësohet. Gjithashtu qyteti është propozuar të shtrihet me tutje. Zhvillimi është propozuar kryesisht duke u bazuar në 3 shtylla (bazuar në bujqësi, turizëm dhe industri)

Pas vlerësimit, ky skenar është planifikuar të kombinohet me dy skenarët tjerë.

Harta 32 Skenari monocentrik

Vlerësimi i
skenarit

Përparësitë:

Përparësitë e këtij skenari është ruajtja dhe shfrytëzimi i tokave bujqësore për zhvillim të bujqësisë

Zhvillimi i turizmit dhe ruajtja e trashëgimisë; Ruajtja dhe zhvillimi i korridorit të gjelbër përgjatë lumit Nerodime dhe Lepenc duke ruajtur vlerat natyrore dhe krijuar kushte për rekreacion

Mangësitë:

Si mangësi të këtij skenari është koncentrimi i madh në qendër; Mungese e shërbimeve në fshatrat në rritje. Nxitje e udhëtimeve, ndotje të mjedisit.

Skenari 2

Zhvillimi Policentrik

Bazuar ne këtë skenar është propozuar zhvillim i balancuar me qendrën kryesore urbane në qytetin eKaçanikut dhe 2 nënqendrat (Banja dhe Kijeva).

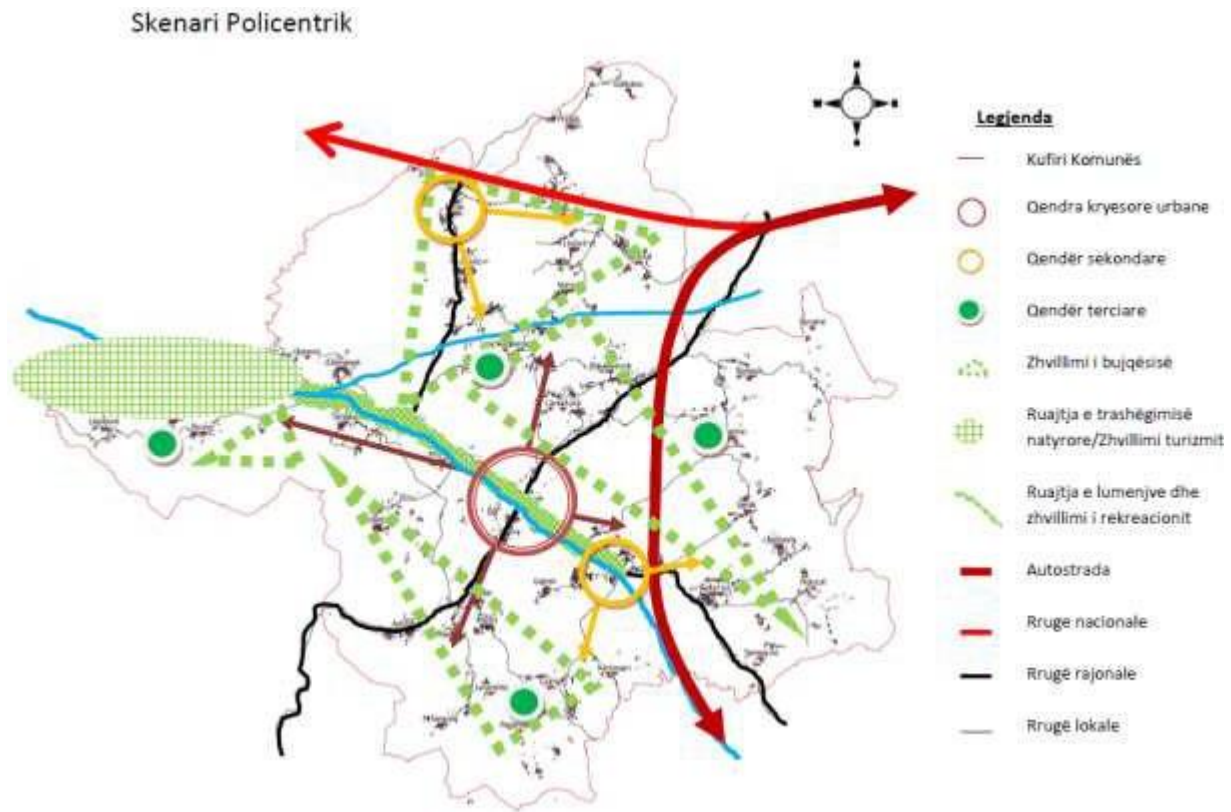
Banja dhe Kijeva si nënqendra mundë të ofrojnë disa shërbime për fshatrat përreth.

Është propozuar kryesisht densifikim i zonave të ndërtuara në të gjitha vendbanimet në mënyrë që të ruhensa me shumë tokat bujqësore.

Tokat bujqësorë janë propozuar të ruhen dhe shfrytëzonin për zhvillim të bujqësisë. Zonat me trashëgimi natyrore dhe kulturore janë propozuar të ruhen dhe të shfrytëzohen për zhvillim të turizmit duke pasur parasysh ruajtjen e mjedisit.

Korridori përgjatë lumit Nerodime dhe Lepenc është propozuar të ruhet si korridor i gjelbër dhe të zhvillohet për rekreacion, shtigje për ecje, vrapim çiklizëm etj. Duhet pasur kujdes që vlerat natyrore të këtij korridori të mos degradohen gjatë zhvillimit të projekteve.

Zhvillimi kryesisht është propozuar të zbatohet në 3 shtylla kryesore (zhvillim të turizmit, bujqësisë dhe bizneseve të vogla të koncentruara nëpër qendra)

Harta 33 Skenari policentrik

Vlerësimi i
skenarit
Përparësitë:

Përparësitë e këtij skenari është ofrimi i shërbimeve përmes qendrave sekondare dhe terciare. prania e lumit dhe trashëgimia natyrore, dhe tokat bujqësore

Mangësitë

Vështirësi në krijimin e qendrave terciare

Mungesa e një qendre të biznesit afër njëje kryesore lidhjes me Autostraden Merdare-Durrës

4.3.2 Koncepti kryesor për zhvillim hapësinor të komunës së Kaçanikut

Koncepti kryesor i zhvillimit hapësinor është zhvilluar duke u bazuar në analizën paraprake dhe konceptet e nyjeve/ qendrave me karakter të ndryshëm funksional që mundësojnë zhvillim më intensiv; korridoreve që lidhin nyjet në mes tyre, plotësimit dhe dendësimit të sipërfaqeve të ndërtuara, mbajtjes nën kontroll të zhvillimeve të dëmshme, mbrojtjes së resurseve natyrore, kulturore dhe ekonomike; dhe rritjes së zhvillimit në zonat ekzistuese.

Zhvillimi administrativ dhe ofrimit të shërbimeve publike planifikohet me qytetin si qendër kryesore ku ofrohen dhe koordinohen këto shërbime. Me shërbime arsimore që planifikohen të njëjta për të gjithë banorët e Komunës, shërbimet shëndetësore do të kenë prioritet tri vendbanimet më të mëdha rurale (Doganaj, Kaçanik i Vjetër Dubravë) për arsye të numrit më të madh të banorëve dhe lidhjet gravituese të fshatrave përreth. Për më shumë do të jenë Doganaj dhe Kaçaniku i Vjetër që do të kompaktësohen dhe dendësohen si vendbanime për të ruajtur tokën për zhvillime tjera të planifikuara dhe së bashku me qytetin për të akomoduar numër më të madh të banorëve që mundë të joshet nga këto zhvillime.

Turizmi planifikohet të jetë një shtysë e rëndësishme e zhvillimit të gjithmbarshëm të Komunës. Duke shfrytëzuar të mirat unike të natyrës si Parku Nacional Sharri, Shtraza, Luboteni, Gllaboçica, Korbliqi e Nikaj, Lugina e Lumit Lepenc me Gurin e Shpum dhe Grykën e Kaçanikut, etj.; planifikohen të krijohen edhe zona tjera turistike p.sh. në Korbliq dhe të bëhen studime fizibiliteti për të mundësuar prezantimin e skijimit në Shtrazë, prezantimin e sporteve malore e ujore, etj. Edhe trashëgimia natyrore dhe historike planifikohet të kapitalizohet në një shtysë shtesë për këtë zhvillim turistik. I gjithë ky aranzhman turistik planifikohet të koordinohet nga qyteti me pikat orientuese në Fushë të Pajtimit dhe zonat turistike kryesore.

Në të vërtetë hyrje/ dalja e autoudhës që në të vërtetë lidh Kaçanikun me rajonin (Ferizajin, Prishtinën dhe më tej në veri, Vitinë dhe Gjilanin në lindje, Hanin e Elezit, Shkupin, Maqedoninë e vendet tjera në jug, Gllaboçicën e Tetovën në jug-perndim, Prevallën, Shtërpcen e Pizrenit në perëndim) do të jetë pikë e rëndësishme ku planifikohet të jetë pikë atraktimi që do të mundësojë zhvillim e gjithmbarshëm, duke përfshirë edhe atë turistik që u përshkrua më lart.

Zhvillimi ekonomik do mundësohet përmes zonës ekonomike/ industriale që do të krijohet në Doganaj dhe zonës komerciale/ të shërbimeve në Stagovë. Natyrisht se parashihen zona komerciale më të vogla edhe në Kaçanik të Vjetër dhe ato ekzistuese në qytet dhe Te Lushi. Duke marrë për bazë çka u tha më lart, shtysë ekonomike për vendin do të jetë joshja bizneseve industriale, rrjeteve të qendrave tregtare, sporteve komerciale (të hapura dhe të mbyllura), bizneset tregtare,

bizneseve shërbyese, etj.; për të operuar në Kaçanik. Pika strategjike e Fushës së Pajtimit do të jetë forca shtysë e kësaj. Aty udhëtarët do të joshen të ndalojnë për të bërë biznes, shopping, dhe për të kaluar kohë kualitative në aspektin social, kulturor dhe sportiv. Dhe pasi të ndalojnë aty, planifikohen të joshen edhe më tej nga vlerat unike dhe të përmirësuara të natyrës në një ofertë turistike një ditore, fundjave apo edhe më shumë që do të përfshijnë vizita në Parkun Nacional Sharri, zonat turistike në Shtrazë, Korbliq e Ivajë, natyrën unike dhe vlerat historike të Grykës së Kaçanikut, Gurit të Shpum, trashëgiminë kulturore në qytet (Kalaja, Xhamia, qarshia) dhe trashëgiminë historike të shpërndarë gjithandej nëpër Komunë. I gjithë ky aranzhman do të ofrojë shijim të natyrës, sporte malore verore dhe dimërore, qëndrim nëpër bujtina dhe gastronomi tradicionale, vizita të organizuara turistike me karaktere të ndryshme (natyrore, kulturore apo të kombinuara).

Edhe përkundër resurseve të kufizuara të tokës bujqësore, planifikohet shfrytëzimi maksimal i tokave bujqësore kryesisht në veri të Komunës (kryesisht lavërtari dhe perimtari). Ndërsa për blegtori, prioritet do të jenë shfrytëzimi i kullosave të Sharrit. Pemtaria, perimtaria dhe frutat e pyllit do të kenë gjithashtu fokus të veçantë.

Fshatrat do të përbëjnë rrjetin bartës të zhvillimit rural. Me qëllim të ofrimit të zhvillimit të qëndrueshëm, fshatrat do të jenë të mbështetura me shërbime të mira publike e sociale, si dhe infrastrukturë adekuate. Në aspekt të zhvillimit hapësinor parashihet konsolidimi i strukturave të ndërtuara, deri në pikën ku karakteri i fshatit nuk ndryshohet dukshëm. Të gjitha zhvillimet janë shtjelluar më hollësisht poshtë në kapitullin e zhvillimit sipas sektorëve

5.5. Disa nga aspekte kryesore të gjendjes aktuale mjedisore

Të dhënat më poshtë i referohen gjendjes mjedisore të tanishme në komunën e Kaçanikut. Qëllimi kryesor i diskutimit të të dhënave bazë është të identifikojë gjendjen mjedisore në ballafaqim me vizionin, prioritetet dhe efektet e dëshiruara të zhvillimit dhe implementimit të Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut. Impaktet potenciale të zhvillimit të PZHK-së mund të vlerësohen nga ndryshueshmëria e kushteve mjedisore me ose pa implementimin e Planit nëpërmjet indikatorëve të gjendur/të supozuar sasiorë ose cilësorë. Esencialisht, gjendja mjedisore e komunës së Kaçanikut karakterizohet nga përshkrimi i receptoreve mjedisore, siç kërkohet nga Direktiva e VSM, të përshkruara më poshtë:

- Popullsia dhe Shëndeti publik;
- Fitodiversiteti dhe Zoodiversiteti;
- Zonat e mbrojtura të natyrorës;
- Cilësia e ajrit
- Bezdisjet- zhurma kundërmimi pamjet e pa këndshme;
- Faktorët klimatikë, ndryshimet klimatike;
- Uji në përgjithësi;
- Toka bujqësore dhe peisazhi;

- Asete materiale/Infrastruktura fizike (transporti dhe administrimi mbetjeve);
- Trashëgimia kulturore (duke përfshirë trashëgiminë arkitekturale dhe arkeologjike);
- Trashëgimia natyrore (Zonat dhe monumentet e mbrojtura natyrore).

Popullsia dhe shëndeti publik

Ndikimet në shëndetin e publik për VSM, janë ato të cilat lindin si pasojë e bashkëveprimit me receptorët mjedisorë (komponente mjedisore të tilla si ajëri, uji apo tokë nëpërmjet të cilëve ndotësit bëhen potencial nëpërmjet transportit në ujë dhe kontaktit më njerëzit. Kapaciteti mjedisor i komunës do të thotë, para së gjithash, ruajtja në nivele të pranueshme e parametrave kryesore mjedisore. Dëndësia e popullsisë në disa vendbanime, zhvillimi pa plan i tyre, ulja e hapsirave publike rekreative dhe sidomos të gjelbërta sjell pa dyshim uljen e cilësisë së jetës, përkeqesimin e parametrave mjedisore të pranuar si standarde, shpenzime të larta të shoqërisë për rregullimet e mëtejshme për njësi sipërfaqeje dhe shpenzime me të larta për mbrojtjen e shëndetit.

Ne komunën e Kaçanikut, shërbimi shëndetësor parësor ofrohet nëpërmjet QKMF dhe AMF.

Ndikimet mjedisore të lidhura me popullsinë dhe shëndetin

Më poshtë, janë identifikuar disa ndikime që janë të lidhura për shëndetin në tërësi:

- Ndertimi/rehabilitimi i kanalizimeve dhe trajtimi i ujrave të zeza si dhe manaxhimi i mbetjeve.
- Rehabilitimi i zonave me ndotje të lart dhe atyre që janë potencial për ndotje të komponenteve mjedisore;
- Ruajtja e burimeve të ujit të pishëm nga ndotja;
- Konsiderimi i kërkesës së rritur të infrastrukturës intensive në vendbanimet me densitet të lartë;
- Promovimi i mobilitetit, ecjesë dhe çiklizmit;
- Rikonsiderimi i trafikut publik për uljen e emetimit të gazeve dhe zhurmave;
- Cilësia e ndërtesave, densiteti dhe zonimi duhet të mbështeten në mënyrë adekuate nga shërbime dhe facilitetet të tjera komunale në disa vendbanime të komunës;
- Raportet ndërtimore me sipërfaqet e gjelbërta duhet të parashikojnë densitetin e popullsisë;
- Sipërfaqet aktuale të gjelbërta dhe parqet duhet të zhvillohen dhe mirëmbahen;
- Rritja e koordinimit me autoritetet paralele planifikuese për të vlerësuar impaktet mjedisore në shëndetin e njeriut;

Veçori natyrore kryesore të komunës dhe zonat që ndikohen

Te pjesa e gjendjes ekzistuese të komunës janë paraqitur mjaft të dhëna për veçrit natyrore dhe karakteristikat tjera natyrore.

Me zgjerimin e disa vendbanimeve janë të njohura edhe disa përzierje veprimtarish komerciale, të industrisë së lehtë e rezidenciale. Zhvillime dhe ndërtimet edhe në disa zona sensitivitet mjedisor, gjeomorfologjik dhe gjeologjik. Zhvillimet dhe ndërtimet në këto zona janë potencialisht të kërcënuara. Një pjesë e mirë e habitateve janë po ashtu të kërcënuara për pasojë të ndryshimit të sipërfaqeve të gjelbërta.

Ky ndryshim në përdorimin e tokës ilustron në disa nga shifrat që mund të jenë në dispozicion edhe se të pakta, ku tregohet shfrytëzimi i tokës në vitet e më hershme dhe tani. Shumfishimi i disa zonave ndërtimi ka ndodhur në kurriz të toke bujqësore, të zhdukjes disa pyjeve me pemë me gjethe, dhe ka shkaktuar zvogëlimin e një tërsie pejsazhesh e gjelbrimi.

Zonimi i territorit të komunës

Duke u bazuar në tipologjinë e vendbanimeve, popullsitë, infrastrukturën shoqëruese arkitekturat, gjeomorfologjitë dhe sidomos çështjet mjedisore që mund të paraqesin komunën e Kaçanikut me PZHK janë trajtuar si më poshtë:

Zonat e pazhvilluara me ndërtim

PZHK-ja i ka identifikuar dhe trajtuar duke i destinuar si tokë bujqësore, tokë pyjore zona të mbrojtura natyrore dhe zona tjera të mbrojtura, zona për infrastrukturë hidrografike dhe infrastrukturë tjetër.

Zonat turistike

PZHK ka identifikuar zonat turistike për të gjithë llojet e turizmit të mundshëm në komunën e Kaçanikut dhe janë të prezantuar në hartën e turizmit.

Zona të mbrojtura

PZHK-ja ka evidentuar gjithashtu zonën ku përfshihen zonat karakteristike me vlera të trashëgimis kulturore - historike, peisazhike, mjedisore e turistike të Komunës. Pjesë të Parkut Kombëtar "Sharri" Kompleksi i pishave në Strazhë - 25ha

Në këto zona nuk mund të jepen leje ndërtimi për objekte e struktura, të cilat cënojnë identitetin e zonës. Objektet ekzistuese të zonës mund të restaurohen vetëm në kushte të cilat i japin institucionet kompetente, duke mos cënuar identitetin e tyre.

Zona Industriale dhe zonat për zhvillime industriale

Zona industriale planifikohet të jetë lokale, dhe do zhvillohen kryesisht ku tashmë është krijuar një bërthamë e një zone industriale në qytet ose aty ku vërtet ekzistojnë kushte të favorshme të zhvillimit të tyre dhe që nuk bie në konflikt me interesat tjera socio-ekonomike dhe mjedisore dhe zhvillimet industriale që janë identifikuar dhe trajtuar me PZHK dhe duhet propozuar masat mjedisore.

Pyllzimi, zhvillimi i pyjeve, zonat e gjelbërta dhe të pushimit

Komunën e Kaçanikut sikurse në gjitha komunat tjera të Kosovës gjatë zhvillimit të tyre nuk i kan favorizuar pyjet dhe zhvillimin e tyre, sidomos pyjet e zonave të ulta (Shpardhit me qarr). Shumë nga zonat e gjelbërta, zonat rekreative natyrore, në shumicën e rasteve veihen para shkatrrimit total të tyre, si pasojë prerjeve ilegale, djegjeve, zhvillimeve tjera dhe neglizhencës. Hapësira pyjore dhe zonat e shkurreve dhe kullosat janë planifikuar në PZHK. Deri tani shumë pak është bërë për zonat lokale rekreative apo hapësirat ku mund të organizohen pushime vikendi apo diçka të ngjajshme.

Esenciale çka PZHK-ja duhej ofruar është sigurimi i korridoreve të gjelbërta që do të zhvillohen të bashkëshoqëruara me ndërtimin e rrugve të reja dhe atyre ekzistuese, korsive për këmbësorët dhe bicikletat dhe tampon zonave të zhvillimet industriale dhe tjera të ndjeshme, si dhe rritjen e fondit të gjelbërt në komunë.

Çështje mjedisore që lidhen me mjedisin fizik

- PZHK duhet të tregoj çart në hart vendet ku kemi erozion dhe çfar shkalle të erozionit nëse kemi erozion shumë të fort ose të fort at'her të merren rreptsisht masa për parandalimin e tyre, poashtu duhet të tregoj për zonat e vërshimeve dhe masat të cilat duhet të merren kundër vërshimeve.
- Zhvillimi i zonës industriale duhet të bëhet në territorin e përcaktuar, i pa përzier me hapësirat e banimit duke e precizuar çart në hart (pjesa grafike);
- zhvillimet industriale duhet të zhvillohen sipas standardeve mjedisore të përcaktuara vetëm pas rivlerësimeve mjedisore;
- Zhvillimi i Pyjeve, hapsirave të gjelbërta, shiritave gjelbrues dhe tampon zonave duhet të konsiderohet në çdo plan e sidomos në Planet Rregulluese të Hollësishme dhe projekte duke vlerësuar raportet e ndërtimit.

Biodiversiteti, Flora dhe Fauna

Në kuadër të shumëllojshmërisë së botës së gjallë-biodiversitetit, vend me rëndësi padyshim se ka edhe mbulesa bimore apo thënë ndryshe flora dhe vegjetacioni. Sikur edhe në hapësira tjera në kuadër të territorit të Republikës së Kosovës, bazuar në pozitën specifike gjeografike, duke konsideruar rolin e faktorëve orografikë, gjeologjikë, pedologjik e klimatik, territori i komunës së Kaçanikut është vend i përshtatshëm për rritjen dhe zhvillimin e llojeve (specieve) dhe bashkësive (fitocenezave) të ndryshme bimore. Sipas ndryshimeve bazuar në lartësinë mbidetare, në shtrirje vertikale të florës dhe vegjetacionit të territorit të komunës së Kaçanikut dallojmë disa zona. Këto zona janë të ndryshme varësisht nga pozita gjeografike, përbërja gjeologjike, relievi, madhësia e masivit të caktuar etj. Flora dhe vegjetacioni i zonave të ulëta mbidetare Territori i komunës së Kaçanikut ka hapësirë të konsiderueshme e cila i takon zonave me lartësi të ulët mbidetare. Këto hapësira janë të shtrira përgjatë rrjedhave të lumenjëve Lepenc dhe Nerodime. Përveç Kaçanikut si qendër komunale, në këtë tërësi hapësinore shtrihen fshatrat Doganaj, Sllatinë. Nikaj, Kovaqec dhe Bob ndërsa në kuadër të zgjerimit jugor shtrihen edhe fshati Gajre.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut

Rrjedha e lumit Lepenc dhe Nerodime, tokat cilësore bujqësore dhe akset rrugore regjionale janë faktorë që kanë nxitur zhvillim e shumicës së vendbanimeve përgjatë kësaj zone. Shumica e këtyre fshatrave janë të tipit të shpërndarë, përveç fshatrave Doganaj, Kovaqec, Nikaj, Bob që janë të tipit të përqendruar. Në këto terrene në fragmente të shkëputura e shpesh të vogla si rezultat i veprimit antropogjen rriten lloje bimore të ultësirave të cilat hyjnë në kuadër të vegjetacionit të pyjeve respektivisht shkurreve me shëlg e plep por edhe me verr e marinë (brukë) të cilat zhvillohen më tepër përgjatë luginave lumenjëve, ndërsa në aspektin sintaksonomik i takojnë klasëve QuercusFagetea e Alnetea glutinosae, rendeve Alnetalia glutinosae dhe Populetalia albae si dhe alencave Alnion glutinosae, Salicion albae dhe Populion albae. Llojet më të shpeshta bimore të këtyre hapësirave në katin e drurëve janë prezente llojet Salix alba (dominon), Populus nigra, Ulmus effusa, Alnus glutinosa, Salix fragilis. Në katin e shkurreve janë prezente llojet bimore Salix purpurea, Frangula alnus, Cornus sanguinea, Tamarix tetrandra ndërsa në katin e bimëve barishtore gjenden llojet bimore Galium palustre, Alisma plantago aquatica, Veronica anagallis, Mentha aquatica, Agrostis alba, etj. Gjatë hulumtimit të realizuar në terren (EK / 07-17.09.2018) është konstatuar prezenca e llojit Quercus robur (Rrënjë, "Dushku rrënjë"). Prandaj, është e mundur që në të kaluarën këto terrene ishin të mbuluara nga vegjetacioni i dominuar nga fitocenoza Periploco-Quercetum të komunës së Kaçanikut roburis (bashkësia bimore e shkurreve Shtalpër me Dushkun rrënjë) e cila tani nuk gjendet e zhvilluar si fitocenoza.

Tipet e Habitave natyrore në Kaçanikut

Disa nga habitatet në komunën e Kaçanikut janë të klasifikuara si të mbrojtura në nivel qendror dhe lokal (disa zona të identifikuar me PZHK). Ato klasifikohen si më poshtë:

- Pyjet dhe korie (zabele)
- zonat e mbrojtura natyrorë;
- Ligatinat;
- Lumenjt;
- Kullosat dhe livadhet;
- Zona e lumenjve.

Çështje mjedisore të lidhura me biodiversitetin, florën e faunën

Ekzistojnë disa çështjesa të përket manaxhimit të biodiversitetit të komunës së Kaçanikut. Çështjet në vijim janë identifikuar për zhvillim të mëtejshëm:

- Ndotja dhe degradimi i Ekosistemeve ujore, lumi është i degraduar në disa pjesë nga mbetjet që hüdhen nga qytetarët, dhe humbja e habitave për specie të rëndësishme. Gjendja e tanishme nuk siguron dot nivele të pranueshme të habitave natyrorë;
- Shkatërrimi dhe prerja e pa kontrolluar e pyjeve si ekosisteme më të rëndësishme për bimët dhe kafshët. Kjo pastaj vjen deri te rritja e vëllimeve të ujit sipërfaqësor si pasojë edhe e ndërtimeve dhe deponimit të mbetjeve të

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut ngurta në zonat e vendbanimeve. Kjo mund të rritë përmbytjet duke shkaktuar vërshime dhe erozionin, kështu duke humbur direkte habitatet;

- Masa për të ruajtur biodiversitetin dhe balancin ekologjik në natyrë duhet marrë në konsideratë, në fazat e herëshme, në plane të reja zhvillimi;
- Harmonizimi i planeve rregulloreve dhe masave duhet koordinuar me njësi të tjera të qeverisë qendrore me qëllim sigurimin e korridoreve ekologjike të kalimit të shtazëve nga një ekosistem në tjetrin..

Përdorimi i Tokës dhe Peisazhi

Planifikimi i përdorimit të tokës dhe çështje të sigurimit të shërbimeve

Për të vlerësuar tokën si burim natyror i pa rinovueshëm dhe rolin që ka në hapsira banimi fillimisht po japin definicionin dhe funksionet bazë të saj. Toka përcaktohet si pjesa e sipërme e kores tokësore, veçanërisht komplekse, që luan rol të rëndësishëm në mjedis në zhvillimin social dhe ekonomik të cilat janë vitale për jetën. Direktiva kuadër e tokës (BE) identifikon shtatë funksione bazë të saj të cilat janë:

- Prodhimi i biomasës, përfshirë bujqësinë dhe pylltarinë;
- Mbajtjen, filtrimin dhe transformimin e ushqyesve, substancave dhe ujit;
- Mbajtëse e biodiversitetit;
- Mjedis fizik dhe kulturor për njerëzit dhe aktivitetet humane;
- Burim materialesh;
- Si depozitë karboni;
- Vënd për trashëgiminë gjeologjike dhe arkeologjike.

Zhvillimet në komunën e Kaçanikut sidomos ndërtimet e pa planifikuara nuk kanë bërë një përdorim efikas dhe të qëndrueshëm të tokës. Shumë nga zhvillimet e paplanifikuara nëpër vendbanime, mund të thuhet se i kanë përkeqësuar problemet e infrastrukturës dhe kanë çuar në degradim mjedisor. Shumë nga kanalizimet e furnizimit me ujë dhe të ujërave të ndotura tashmë gjenden në tokë me pronsi private, për të cilat të drejtat e kalimit dhe përdorimit nuk janë plotësisht të përcaktuara, duke e kufizuar kështu mundësinë e hyrjes për mirëmbajtje.

Poashtu, pa ndonjë plan, apo edhe vlerësim të resurseve, janë aprovuar shumë projekte të reja. Nuk është e qartë se a është bërë vlerësimi i furnizimit të mjaftueshëm me ujë dhe energji i këtyre zhvillimeve të reja.

Infrastrukturën dhe shërbimet për vendbanimet, duhet ti siguroj Komuna. E kombinuar me një kërkesë për infrastrukturë dhe mobilizim të resurseve financiare, kushtet mjedisore në komunë vazhdojnë të jenë një problem.

Toka ndërtimore në territorin e komunës merr një rëndësi të posaçme; për efekt të mungesës së fondeve dhe planifikimeve, për gjatë 15 vjetëve të fundit në Kosovë, toka pronë publike është zvogëluar dhe prona private po dominon. Ritmet e çmimit të sipërfaqeve të konsideruara si truall kanë qënë të larta. Statuti privat dhe

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut çmimi vështirëson sot komunën e Kaçanikut të gjëjë hapsira për vepra publike. Kjo do të vazhdojë edhe më tutje duke kufizuar shpesh implementimin e PZHK-së në vepra publike (rrugë, lulishte, parqe, etj).

Çështje mjedisore që lidhen me përdorimin e tokës

- Përdorimi i tokës për ndërtim është në rritje dhe raporti ndërtim/sipërfaqe e gjelbërt është i disfavorshëm duke krahasuar me normat europiane për etnitete me specifika të njëjta në komunën e Kaçanikut kemi shtrirje disperse të vendbanimeve;
- Planifikimi i zonave ndërtimore nuk duhet të prekë sipërfaqe të gjelbërta veç në raste të jashtëzakonshme dhe duke i rikompensuar ato;

Duke pasur parasysh keto specifika, në kapitullin më poshtë paraqiten masa të pershatshme për shtimin e sipërfaqeve të gjelbra. Për më tepër, paraqiten kriteret mjedisore që kufizojnë zhvillimin e ndërtimeve, që përfshijnë kriteret e forta mjedisore-shëndetsore, kriteret e trashëgimisë kulturore, kriteret peisazhike dhe ato inxhinierike dhe të infrastrukturës.

Rreziket natyrore në mjedisin fizik

Me rritjen e ndërtimit dhe degradimit të pyjeve, rreziku i përmytjeve do të rritet shumë.

Kjo gjë përshkruhet më poshtë në seksionin mbi Menaxhimin e Mbeturinave të lëngshme dhe Ujërave të Shiut.

Adaptimi dhe Zvogëlimi i Rrezikut të Katastrofave, përmirësimi i informacionit dhe reagimi për zbutjen e efekteve të çdo katastrofe natyrore duhet parë me prioritet edhe atë në funksion të:

- Menaxhimit të Rrezikut të katastrofës;
- Forcimit të shërbimeve hidrometeorologjike;
- Caktimit të kodeve të ndërtimit për aktivitetin sizmik;
- Sigurimin e individëve dhe bizneseve nga katastrofat natyrore.

Mjedisi i ndërtuar dhe kultura

Cilësia e ajrit

Industria e pa zhvilluar ka ndikuar pozitivisht në cilësinë e ajrit, ndërkohë që zhvillime tjera pas luftës në Kosovë si komunikacioni, djegia e pa kontrolluar e mbeturinave, djegiet e biomasës, produkteve bujqësore liri i disa gazrave si freoneve, dhe gazrave azotike të cilat po përdoren kohëve të fundit në vend të karburanteve këto ndikojnë drejtpërsëdrejti në cilësinë e ajrit në hapësira të ngushta siç janë fshatrat që ndodhen në luginat ku lëvizjet e masave të ajrit janë të vogla. Zhvillimet ekonomike dhe sociale pas luftës veçanërisht rritja e numrit të automjeteve kur dihet se pjesa më e madhe e tyre janë të stërvjetruara të viteve të 80-ta, poashtu edhe veprimtarive ndërtuese kanë shkaktuar një ndotje të ajrit në

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut
Komunë. Në mënyre të permblodhur po rendisim disa subfaktorë të cilat kanë ndikim në cilësinë e ajrit:

- Komunikacioni rrugor;
- Rritja e lartë dhe përdorimi i shpeshtë i makinave private;
- Shumica e këtyre automjeteve janë më shumë se 15 vjeçare dhe nuk janë në përputhje me Euro I apo II;
- Edhe pse të vjetër gjendja teknike e tyre jo e mirë, duke liruaz gazra dyfish më shumë se normal;
- Gati të gjitha objektet përdorin ngrohje individuale me dru dhe forma tjera të djegies;
- Një pjesë e madhe e tyre punojnë me naftë dhe me plin;
- Nga të gjitha rrugët që kalojnë nëpër territor të komunës së Kaçanikut, shumica janë të asfaltuar;
- Djegiet e mbeturinave në deponi të egra;
- Djegiet e pyjeve dhe mbetjeve të biomasës.

Një tjetër problem që lidhet me cilësinë e ajrit është edhe cilesia e karburanteve që përdorin automjetet. Shumë gjeneratorë me naftë që përdoren për të kompensuar ndërprerjet e energjisë janë gjithashtu kontribues në këtë cilësi të dobët të ajrit, mbasi punojnë me naftë të cilësisë së dobët. Megjithatë lidhur me këta të fundit, ndikimi i tyre në cilësinë e ajrit të komunës është minimal.

Rrezatimi jonizues dhe jojonizues

Në komunën e Kaçanikut janë të identifikuara vende ku është goditur me uranium të varfëruar në luftën e fundit.

Zhurma dhe Kundërmimi

Problem mjedisor në vete më të cilin po ballafaqohet gjithnjë e më shumë Komuna e Kaçanikut është zhurma duke e pas parasysh se këtu gjenden koncetrim i vendbanimeve dhe dendësi e madhe e banimit. Komuna e Kaçanikut ka një rrjet të dendur rrugor tash në kohen e fundit edhe trasea e autostradës Arber Xhaferi që cilësohet si burim i zhurmës. Me PZHK, janë trajtuar disa nga masat mjedisore për amortizimin e zhurmës. Për gjat rrugëve nacionale, dhe rrugëve rajonale duhet të parashihen masa mjedisore kundër zhurmës, siç janë barrierat fizike nga dheu, zona të gjelberta me pyllëzim dhe pahi të plastifikuara në vendet ku janë më të ndjeshme (si shkolla dhe hapësira tjera publike dhe banuese), por për shkak të implikimeve financiare disa nga këto masa mund të mos zbatohen ose mund të mos implementohen në lokacione të caktuara. Komuna e Kaçanikut këtu duhet të jetë vigjilente dhe të jetë e kyqur në kontrollin e ndërtimit të rrugëve.

Përpos këtyre akteve kemi edhe disa pika të ndotjes nëpër vendbanime. Megjithatë zhurma është në të gjitha rastet përtej vlerave limit që përcakton Udhezimin "Për nivelet kufi të zhurmave në mjedise të caktuara" dhe limitet e

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut
pergjitheshme për nivelin e zhurmave të OBSH. Një tjetër dukuri për tu vënë në dukje është niveli konstatnt i zhurmës gjat 24 orëve në zona banimi ku limiti i nivelit të zhurmës në orët e natës nuk duhet të kalojë 40 dBA, ndaj vlerave mbi 60 dBA. Sa i përket kundërmimit si aspekt tjetër i bezdisjes në komunën e Kaçanikut s vendet në të cilat kemi kundërmim janë deponit ilegale sidomos ato afër lumenjve për shkak të lagështisë të cilat sjellin në vazhdimësi bezdisje për qytetarët që jetojnë në ato zona. Vend shkarkimet e kanalizimeve të fshatrave dhe vendshkarkimet individuale të kanalizimit të ujërave të zeza janë poashtu burim i kundërmimit, bezdisjes dhe sëmundjeve për qytetarët dhe kalimtarët. Komuna duhet të eliminojë me prioritet deponit ilegale rreth lumenjve dhe të ndërtojë impiante për pastrim të ujërave të zeza në gjitha vendet ku kemi shkarkime.

Burimet ujore dhe furnizimi me ujë

Kaçaniku deri diku i plotëson nevojat për ujë të pishëm pasi që ka burime të mjaftueshme ujore për t'iu përgjigjur kërkesave aktuale dhe në ardhmen. Aktualisht në gjithë komunën mungon furnizimi me ujë të pijes edhe për kundër faktit se ka burime të mjaftueshme ujore. Komuna furnizohet nga disa burime uji. Një pjesë e sistemit të furnizimit me ujë është i vjetër dhe punon nën kapacitetin e projektuar, ndërkohë që ka dhe shumë humbje në rrjet, nuk disponohet informacion i plote i lidhjeve ilegale për përdorim shtëpiak dhe ujitje. Ka të dhëna që në disa puse të cekët, uji nëntokësor është i ndotur. Gjithësesi shifra e humbjeve mendohet të jete e lartë.

Monitorimi i cilësisë së ujit në lumenjtë kryhet nga disa institucione IKMN, MMPH, AKMM dhe institucione tjera. Cilesia e ujit të pishem, përfshirë aspektin bakterologjik monitorohet nga Ministria e Shëndetësisë, përmes Drejtorive të Shëndetësisë.

Ndërmarrja regionale e Ujësjellësit "Bifurkacioni", sh.a. është gjithashtu përgjegjës edhe për furnizimin me ujë të qyteit dhe disa fshatrave të Kaçanikut. Në këto fshatra vetëm një pjesë e banoreve kanë kontratë me ndërmarrjen kurse disa të tjerë shfrytëzojnë burime individuale.

Çështje mjedisore që lidhen me ujin e pijshëm

- Në disa raste kur uji kontaminohet kryesisht nga ndotjet që pëson në linjat e transmetimit (ndotja nga ujrat e zeza, për shkak të intersektimeve të shumta të tubacioneve të ujit të pishem me ato të ujërave të zeza);
- Tubacionet me materiale kancerogjene azbest cimento;
- Keqpërdorimi i ujit të pijes është i madh duke ulur sasinë e nevojshme për popullsinë;
- Ujërat nëntokësorë, sidomos ato deri në 20 m thellësi janë të rrezikuara nga ndotja sipërfqësore për shkak të përshkueshmerisë së lartë të shtresave mbrojtëse.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunaës së Kaçanikut
Në komunën e Kaçanikut ekzistojnë disa zona të ndjeshme të ujrave nëntokësore të cilat duhet mbrojtur në mënyrë rigoroze.

PARIME, OBJEKTIVA E KRITERE MJEDISORE

VI. PARIME, OBJEKTIVA DHE KRITERE MJEDISORE

6.1. Objektivat e VSM-së

Duke u bazuar në qëllimin e VSM-së, që përkon edhe me qëllimin e mbrojtjes mjedisore të vetë PZHK-së së Kaçanikut, janë përcaktuar objektivat mjedisore të VSM-së. Edhe objektivat mjedisore qëndrojnë po njëjloj për Planet e niveleve tjera. Për më tepër, këto objektiva janë ndërtuar në përputhje me politikat e strategjitë mjedisore kombëtare, me Planin Hapësinor të Kosovës, si dhe me qëndrimet e sektorëve përkatës (që preken nga objektivat). Për çdo objektiv janë listuar ndikimet e mundshme të Planit në mjedis, nëse objektivi nuk realizohet, pra nëse nuk merren masat zbutëse, eliminuese apo parandaluese të dëmit mjedisor.

Sipas rëndësisë së tyre, objektivat mund të ndahen në objektiva primare apo globale dhe në objektiva lokale të nivelit komunal. Objektivat kryesore të shqyrtimit të gjerë që lidhen me këtë plan mund të jetë i definuar si:

Qëllimi Mjedisor 1 (QM1) - Ajri: Reduktimi i emetimeve të gazrave serë (p.sh., duke promovuar ciklizmin dhe përmbushja e standardeve të Bashkimit Evropian;

Qëllimi Mjedisor 2 (QM2) - Uji: Përmirësimi, ruajtja e cilësisë së ujit, zbutja, kufizimi dhe parandalimi i efekteve negative të aktivitetit njerëzor në territorin, përmirësimi ruajtja e aftësisë për të deponuar ujin, minimizimi i përdorimit të panevojshëm të ujit.

Qëllimi Mjedisor 3 (QM3) - Toka: Mbrojtja dhe përdorimi e manaxhimi i qëndrueshëm i tokës, parandalimi i erozionit të tokës, ruajtja e kapacitetit prodhues të tokës (kullosave)

Qëllimi Mjedisor 4 (QM4) - Biodiversiteti: Mbrojtja dhe manaxhimi i qëndrueshëm i biodiversitetit, ruajtja e specieve organike dhe habitateve në funksion të ruajtjes së ekosistemeve, veçanërisht specieve endemike dhe endemorelikte të rralla dhe të kërcënuara;

Qëllimi Mjedisor 5 (QM5) - Pyjet: Manaxhimi i qëndrueshëm i pyjeve në funksion të garantimit të aftësisë vetëripërtëritëse të ekosistemit pyjor, zbutjes së efekteve të ndryshimeve klimatike;

Qëllimi Mjedisor 6 (QM6) - Peizazhi dhe Ekosistemet: Rivitalizimi i ekosistemeve dhe peizazheve të prekura nga aktivitetet njerëzore, ruajtja e karakteristikave të dallueshme të peizazhit dhe pamjeve, ruajtja e trashëgimisë kulturore, historike dhe arkitekturore, duke përfshirë traditat lokale

Qëllimi Mjedisor 7 (QM7) - Ndryshimet klimatike: Ndërtimi i infrastrukturës për të mos kontribuar në ndryshimet klimatike, reduktimi i emetimeve të gazrave sere duke promovuar mobilitetin urban ciklizmin dhe ecjet;

Qëllimi Mjedisor 8 (QM8) - Trashëgimia kulturore: Konservimi e restaurimi, ruajtja e trashëgimisë kulturore, historike dhe arkitekturore, duke përfshirë traditat lokale

Qëllimi Mjedisor 9 (QM9) - Cilësia e jetës: Përmirësimi i shëndetit të populates njerëzore, garantimi i zhvillimit social dhe ekonomik në harmoni me mjedisin dhe burimet natyrore dhe ulja e ekspozimit ndaj rrezikut natyror.

Objektivat strategjike të mësipërme synojnë përmirësimin e cilësisë së jetesës në komunë (rritja e sigurisë, shtim i mundësive për menyrë aktive të jetesës, shtim i sipërfaqeve të gjelbra, përmirësim i cilësisë së ajrit, etj.). Ato duhen shoqëruar me veprime operacionale konkrete që çojnë në përmbushjen e objektivave strategjike të planit.

Ndër të tjera, PZHK-ja duhet të zbatojë disa parime dhe modele zhvillimi të pranueshme, si p.sh. Komuna e Kaçanikut komunë policentrike, ku qytetari gjen shërbimet pranë vendbanimit të tij dhe nuk ka nevojë të udhetojë për të siguruar shërbimet veç në qendërën administrative.

6.2. Parime, objektiva e kriteret mjedisore që kufizojnë zhvillimin komunal

Ky kapitull paraqet parimet për planifikimin hapësinor të qëndrueshëm, objektivat strategjike dhe veprime operacionale në kuadër të hartimit të PZHK-së. Më tej paraqiten edhe kriteret mjedisore që kufizojnë zhvillimin komunal në vendbanime të ndryshme të komunës dhe pjesë të caktuara të qytetit.

Parimet e përgjithshme për planifikim hapësinor

Parimet e përgjithshme për planifikimin hapësinor janë një tërësi rregullash të bazuara mbi eksperiencat ndërkombëtare, të cilat shkurtimisht mund të përmbledhen në dhjetë pika si mëposhte:

1. Nxitja e zhvillimit të qëndrueshëm;
2. Parandalimi i ndikimit të dëmshëm në mjedisin natyror;
3. Ruajtja e tipareve karakteristike natyrore, pejzazhore, të florës e faunës;
4. Zhvillim ekologjikisht i shëndetshëm, ruajtje e korridoreve ekologjike për të garantuar mbrojtjen e habitateve dhe komunikimin e habitateve mes veti;
5. Marrja e masave parandaluese dhe rigjenerimi i mjediseve natyrore;
6. Përfshirja e parimeve të tilla si „ndotësi paguan” ose „përdoruesi paguan”;
7. Përdorimi i teknikave dhe metodave më të mira për mbrojtjen e mjedisit;
8. Përdorimi i teknologjisë më të mirë të disponueshme bazuar në ndikimin minimal, ndërtimin pa ndotje dhe përgatitjen e sheshit;
9. Informimi i publikut, përfshirja e komunitetit në vendimmarrje dhe akses i publikut në informacion; dhe
10. Bashkëpunim ndërkombëtar.

Në kuadër të hartimit të PZHK-së parimet e mësipërme përkthehen në përparësitë e mëposhtme (siç janë paraqitur edhe në këtë material):

- Densifikim përpara shtrirjes – kjo ka për qëllim përdorimin e tokës në vendbanime në mënyrë më efektive dhe ngadalësimin e shpërndarjes së disa vendbanimeve përtej kufijve të planifikuar;
- Strukturimi dhe ristrukturimi i zhvillimit koherent të vendbanimeve – kjo synon kryesisht të krijojë një përdorim më të efektshëm të tokës;

- Krijimi i rrugëve të reja brenda strukturës së vendbanimeve– aksesit nëpër vendbanime dhe komuna fqinje është një faktor madhor për udhëheqjen e zhvillimit;
- Rehabilitimi i tokës bujqësore;
- Rizhvillimi i pyjeve ekzistuese, pyllzime të reja;
- Ruajtja e trashëgimisë kulturo – historike dhe natyrore;
- Ruajtja e shumëllojshmërisë së aktiviteteve dhe përdorimeve nëpër vendbanime;
- Zgjerimi i zonave të banimit atje ku kushtet janë të favorshme.

Objektiva strategjike

Sipas rëndësisë së tyre, objektivat mund të ndahen në objektiva primare apo globale dhe në objektiva lokale të nivelit komunal. Objektivat kryesore të shqyrtimit të gjerë që lidhen me këtë plan mund të jetë i definuar si:

- Zhvillimi i mëtejshëm i vlerave, ku të gjithë aktorët e kryera të drejtën e tyre për të ditur, për t'u dëgjuar, për t'u dëgjuar dhe për të ndikuar në vendimet që ndikojnë në jetën dhe tendencat e tij. Një nga qëllimet globale është se gjatë zhvillimit dhe implementimit të këtij dokumenti ne kemi pjesëmarrje të cilësisë;
- Zhvillimi i qëndrueshëm, i shpejtë e intensiv dhe ndryshimet në strukturën socio-ekonomik, përfshijnë zhvillimin e barabartë në kuadër të komunës;
- Për të krijuar kushte për një rritje të përhershme në punësim, eliminimin e varfërisë, luftimin e sëmundjeve, përmirësimin e shëndetit dhe reduktimin e vdekshmërisë së fëmijëve në bazë të standardeve që do të ofrojnë qëllimet themelore të ndryshimit në strukturën sociale-ekonomike, zhvillimi dinamik i ekonomisë dhe nivelit të jetës dhe forcimin e rolit të sektorit privat në socio-zhvillimin ekonomik;
- Rritja e vazhdueshme e sigurisë në të gjitha dimensionet (krijimi i sigurisë për edukim themelor, siguri sociale dhe fizike, siguri të mjedisit etj.);
- Zhvillimi i një partneriteti global për zhvillim.

Objektivat strategjike të mësipërme synojnë përmirësimin e cilësisë së jetës në komunë (rritja e sigurisë, shtim i mundësive për menyrë aktive të jetës, shtim i sipërfaqeve të gjelbra, përmirësim i cilësisë së ajrit, etj.). Ato duhen shoqëruar me veprime operacionale konkrete që çojnë në përmbushjen e objektivave strategjike të planit.

Ndër të tjera, PZHK-ja duhet të zbatojë disa parime dhe modele zhvillimi të pranuar gjerësisht, si psh. Komuna e Kaçanikut është komunë policentrike, ku qytetari gjen shërbimet pranë vendbanimit të tij dhe nuk ka nevojë të udhëtojë për të siguruar shërbimet veç në qendërën administrative.

PZHK-ja parashikon zhvillimin e Komunës si një e tërë me vendbanime, lagjet, e deri tek zonat e vogla të banimit. Në këtë fazë, duke qenë Plan i Zhvillimor

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut Komunal, do jepen kufijt, kriteret, intensitetet, densitetet dhe standartet e parashikuara për tërë komunën që nënkupton edhe refleksion në çdo vendbanim, dhe më pas puna do vijojë me Planin Rregullues të Hollësishme të detajojnë zhvillimin për çdo zonë banimi. Planin do përpiqet të përfshijë konceptin e formules së menaxhimit të prones në mënyrë adekuate pa dallime të pronarve gjatë destinimeve në zonat ndërtimi gjelbrim etj. Sfidues është fakti nga se në PZHK nuk vërehen sakt të specifikuar si zona zhvillimet e reja të infrastrukturës, zonat industriale, etj., të cilat do të analizohet ndikimi i tyre në korridoret e qarkullimit të shtazëve ose a janë marrë masa të duhura për qarkullim natyrorë të shtazëve dhe llojeve bimë nga një habitat në tjetrin, pyllëzimin, ripyllëzimin, krijimin e disa shiritave të gjelbër, tampon zonave, parqeve, etj. Këto zona apo vija të infrastrukturës përmenden vetëm në pjesën strategjike. Një sfidë e veçantë mbetet zbatimi në praktike të këtyre synimeve të PZHK-së; për pyllëzim, ripyllëzim, shiritat të gjelbër, tampon zona, dhe në përgjithësi shtimin e hapësirave të gjelbra, krijimi i zonave rekreative dhe permiresimi i treguesve mjedisorë të komunës.

Gjithashtu plani synon të integrojë dhe përmirësojë situatën aktuale komunale, si psh. zgjerimi i vendbanimeve në drejtimin më të favorshëm në kuptimin e shtrirjes në tokë më plleshmëri të dobëtdhe me përdorim të perzier.

Një tjetër aspekt mjedisor i Planit është rehabilitimi i pikave të nxehta mjedisorë (duke mos specifikuar sakt lokacionet e pikave të nxehta mjedisorë por kjo është trajtuar si problem).

Në mënyrë të përmbledhur objektivat për mbrojtjen e mjedisit në kuadrin e Planit mund të përmbledhen si mëposhte:

1. Pakesimi i sasisë së mbetjeve dhe menaxhimi i integruar i tyre;
2. Krijimi i një komune të qendrueshme dhe të shëndetshme;
3. Identifikimi dhe krijimi i habitatve të reja, dhe korridoreve të gjelbra;
4. Permiresimi i cilësive së ajrit, përfshirë reduktimin e zhurmave;
5. Kursimi i energjisë dhe paksimi i emisioneve të gazeve sërë;
6. Cilësia e ujërave sipërfaqesore në përputhje me kërkesat e legjislacionit të Kosovës dhe Direktives në kuader për Ujin të BE-së;
7. Reduktimi i intensitetit të trafikut nëpërmjet promovimit të transportit publik, këmbësor dhe qarkullimit me bicikleta;
8. Shtimi dhe mbrojtja e vlerave kulturore, përfshirë arkeologjike dhe arkitekturore;
9. Konservimi dhe shtimi i zonave dhe elementeve peizazhistik;
10. Mbrojtja e mjedisit natyror në pyjet dhe malet;
11. Ripërdorimi i disa tokave të ndotura në vend të tokave të reja.

Veprime operacionale në mbështetje të objektivave strategjike

Veprime operacionale për shtimin e hapësirave të gjelbërta në Kaçanik

1. Krijimi i projekteve për zbatim në zonat e mbrojtura të njohura në komunën e Kaçanikut;
2. Krijimi i parqeve të reja nëpër dhe për reth vendbanimeve;
3. Krijimi i koridoreve të reja ekologjike dhe zonave të Kaçanikut zgjatimi dhe përmirësimi i kushteve ekologjike në koridorin përgjate lumejve;
4. Krijimi i lulishteve dhe kopshteve në Kaçaniku
5. Kthimi i zonave të degraduara në sipërfaqe të gjelbra;
6. Gjelberimi i kopshteve të shtëpive private;
7. Gjelberimi me pemë dhe shkurre dekorative përgjatë rrugëve dhe trotuareve;
8. Ngritja e barrierave të dendura me gjelbërim si perde që ndajnë rrugët nga zonat e banimit dhe zonat tjera, përgjatë rrugëve me trafik të dendur me qëllime të shumëfishtë (rritje gjelberimi, përmirësim i cilësisë së ajrit përmes filtrimit të pluhurave, si edhe rritje e sigurisë rrugore).

Veprime operationale për përmirësimin e sistemit të transportit dhe shtimit të përmbajtjeve:

1. Ndërtimi i një rrjeti rrugor që lidhin Kaçanikun me rajonin dhe fshatrat mes veti;
2. Përmirësimi i gjendjes së rrugëve ekzistuese dhe zgjerim sipas mundësisë;
3. Krijimi i rrjetit të plote rrugor në vendbanimet e mëdha me përmbajtje edhe për biciklistët dhe kembesoret;
4. Përmirësimi i sistemit, orareve dhe cilësisë së autobuzeve;
5. Përmirësimi i projektimit të rrugëve me parashikimin e trotuareve të plota dhe shiritave/korsive për biciklist sipas standarteve europiane të rrugëve;

Kriteret mjedisore që kufizojnë zhvillimin komunal

Më poshtë paraqiten disa kriteret mjedisore që duhet të kufizojnë zhvillimin komunal, të grupuara në katër kategori kryesore, përkatesisht (1) kriteret e forta mjedisore-shëndetësore, (2) kriteret e trashëgimisë kulturore, (3) kriteret peisazhike dhe (4) kriteret inxhinierike dhe të infrastrukturës.

Kriteret e forta mjedisore-shëndetësore

Këto kategori kriteresh përcaktojnë zonat e përjashtuara nga zhvillimi komunal. Kriteret e forta përfshijnë (I) zona me vlera të veçanta mjedisore (psh. zonat e mbrojtura të natyrës), (II) zona të rrezikshme për zhvillim, dhe (III) zona të ndotura të njohura si "hot-spote" mjedisore (psh. mbetje kimike).

(I) Zonat me vlera të veçanta mjedisore përfshijnë:

Nuk lejohen ndërtimet në zonat e mësipërme që bartin vlera të veçanta mjedisore.

- Kompleksi i pishave në Strazhë - 25ha
- Pjesë të Parkut Kombëtar "Sharri"

(II) Zonat e rrezikshme për zhvillim përfshijnë:

- Shtërret e lumejve dhe pjesët buferike rreth tyre

- Basenet nentokësore ujëmbajtëse;
- Zonat me pjerresi më të madhe së 15 apo 20%.

Nuk lejohen ndertimet në (apo pranë) shtretërve të lumenjve pasi ndërtimet mund të jenë në zonën e përmbytjeve (qofte dhe shumë të rralla), mund të shkaktojnë erosion të brigjeve, si dhe të cenojnë rregjimin hidrologjik të sistemit ujor.

Në mënyrë të ngjashme, nuk lejohen ndertimet ne zonat me pjerresi të madhe pasi në mjedis argjilor këto ndërtime mund të shkaktojnë (ose përkeqesojnë) situatë erodive të kodrave dhe janë një rrezik publik i përhershëm. Në këtë fazë të Planit Zhvillimor Komunal është vështirë të përcaktohen me detaje këto zona, por gjate hartimit të këtij plani është punuar një planë me pjerrëtësi dhe gjatë zhvillimeve të ardhëshme mundë të superpunohet me informata tjera dhe të shfrytzoher si bazë për Hartën zonale Komunale dhe për Plane Rregulluese të Hollësisheme dhe projekte tjera.

Në komunën Kaçanikut janë dy Hidrocentrale:

1. Në fshatin Sllatinë që operon
2. Në fshatin Soponicë i cili është në ndërtim e sipër

(III) Zona të ndotura të njohura si “hot-spote” mjedisore (psh. mbetje kimike) perfshijne:

- Deponia e e egra përgjat lumenjve dhe kanalizimet që derdhen drejt për drejt në lumenj;
- Vendet e goditura me uranium të varfëruar
- Thertore;
- Depo të kemikaljeve bujqësore
- Ndërrmarrje të riparimit të automjeteve;
- Deponit e veturave “varrezat e veturave”.

Këto zona duhet të jenë objekte të studimeve për vlersimin e situates mjedisore mbi bazën e të cilit do të mund të gjykoher mbi nivelin e ndotjës së ujit dhe tokës dhe masat eventuale që duhen ndërrmarre për rehabilitim.

Kritere të trashëgimisë kulturore

Komuna e Kaçanikut ka objekte të trashëgimisë kulturore që duhen ruajtur për vlerat e tyre kulturore dhe potencialin turistik në të cilat nuk duhet të lejohet zhvillimi i pakontrolluar.

Vlerat e trashëgimisë kulturore duhen të konsiderohen rast pas rasti me qellim rinovimin e objekteve në funksion të vlerës së tyre tradicionale, zhvillimin e qendrueshëm në përputhje me funksionin e tyre kryesor.

Lista e monumenteve të kultures do duhet rishikuar dhe lehtesuar ndjeshem. Disa prej monumenteve të kultures jane cenuar, tjetersuar apo zhdukur. Disa prej monumenteve kanë qenë shpallur për motive qartesisht politike dhe lista duhet avancuar.

Ka disa zona tradicionale me vlere konservimi qw mund të mbrohen. Duke pasur vlere të ndërtimit tradicional, këto zonaturistike duhet ruajtur me karakter të veçant.

Kriteret peisazhike

Kjo komunë ka vlere të llojeve të ndryshme si peizazhe që krijojnë pyjet dhe Malet e Sharrit dhe malet tjera. Kriteret peisazhike janë vështirë për tu përcaktuar, pasi duhen konsideruar rast pas rasti dhe duhen caktuar në bashkepunim dhe pajtueshmeri me institucionet tjera.

Zona me vlere të larta peisazhike në të cilat nuk duhet të lejohet ndërtimi pa kriteret përfshijnë:

- Pjesë të Parkut Kombëtar "Sharri"
- Kompleksi i pishave në Strazhë - 25ha

Bukuria e peizazhit është pasuri për turizmin. Për t'i mbrojtur sa më mirë, intervenimet e njeriut në pikat skenike-atraktive, duhet të minimizohen. Posaçërisht, në zonat e dedikuara për zhvillimin e turizmit. Shkaktarët kryesorë të degradimit të peizazhit janë minierat sipërfaqësore (gurthyesit), djegja e pyjeve dhe prerja e pakontrolluar e tyre.

Duke pasur parasysh se Ligji i Planifikimit ngarkon komunat me përgatitjen e Planeve Hapesinore, ndërkohë që Kaçaniku ka përgatit këtë planë duhet që të gjejë mirekuptim dhe bashkepunim me Institucionet tjera kompetente dhe akterët tjer për nevojën e mos-lejimit të ndertimeve në këto zona, qofte duke e sanksionuar këtë edhe me akt-normativ.

NDIKIMET E MUNDSHME MJEDISORE DHE MASAT PËR ZBUTJEN E TYRE

VII. TESTIMI I QËLLIMEVE TË PLANIT KUNDREJT OBJEKTIVAT TË VSM-së

Dihet që VSM-ja duhet të jetë efektive në mbështetjen e procesit të planifikimit, fokusi i tij duhet ngushtuar, duke identifikuar çështjet specifike mjedisore (në aspektin e problemeve dhe mundësive) të cilat janë të rëndësishme. Problemet paraqesin çështjet kritike të cilat ne dëshirojmë t'i adresojmë dhe përmirësojmë përmes planit. Mundësitë janë elemente të kontekstit mjedisor që mund të përdoren në planin për t'i arritur objektivat e tij, ose për t'i përmirësuar kushtet mjedisore. Një gjë e tillë mundëson identifikimin e objektivave specifike të VSM-së për t'i adresuar çështjet e tilla dhe për t'i përdorur këto objektiva si referencë gjatë hartimit të planit, po ashtu gjatë zbatimit të tij. Objektivat e VSM-së janë identifikuar duke marrë parasysh edhe objektivat e zhvillimit mjedisor dhe të qëndrueshëm të përcaktuara në ligjet përkatëse dhe veprimet strategjike (shih Kapitullin 2). Objektivi i gjerë i Vlerësimit Strategjik Mjedisor është të integrojë çështjet mjedisore të politikave, planeve dhe programeve në proceset e vendim marrjes, të tilla që informacioni mjedisor që rrjedhin nga shqyrtimi i politikave të propozuara, planeve, programeve apo projekteve që është përdorur për të mbështetur vendim marrjen. Pra ky studim parasheh:

Tabela. 26. Matrica e përputhshmërisë për të vlerësuar qëllimet e PZHK-së kundrejt objektivave të VSM-së (vazhdon në Tabelën.)

Objektivat e VSM- së	Qëllimet e PZHK-së Zhvillimi Ekonomik			Qëllimet e PZHK-së Infrastruktura Teknike			
	Qëllimi 1	Qëllimi 2	Qëllimi 3	Qëllimi 1	Qëllimi 2	Qëllimi 3	Qëllim 4
O1: Ajri: Reduktimi i emetimeve të gazrave serë	0	0	++	0	+	0	+
O2: Rritja e cilësisë së ujit	+/-	0	++	+	0	0	+
O3: Toka: Mbrojtja dhe përdorimi e manaxhimi i qëndrueshëm i tokës	++	0	+	0	+	0	+
O4: Biodiversiteti: Mbrojtja dhe manaxhimi i qëndrueshëm i biodiversitetit, ruajtja e specieve organike dhe habitateve	+/-	0	+	0	+	0	0
O5: Pyjet: Manaxhimi i qëndrueshëm i pyjeve	+	+	+	0	0	0	0
O6: Peizazhi dhe Ekosistemet	+/-	+	++	+	+	0	0
O7: Ndryshimet klimatike	+/-	?	0	+	0	0	+
O8: Trashëgimia kulturore	0	+	++	0	+	0	0
O9: Cilësia e jetës	+	+	++	+	+	0	0

Objektivat e VSM- së	Qëllimet e PZHK-së Infrastruktura e transportit dhe transporti			Qëllimet e PZHK-së Infrastruktura publike dhe sociale			
	Qëllimi 1	Qëllimi 2	Qëllimi 3	Qëllimi 1	Qëllimi 2	Qëllimi 3	Qëllim 4
O1: Ajri: Reduktimi i emetimeve të gazrave serë	0	0	++	0	0	0	0
O2: Rritja e cilësisë së ujit	+/-	0	++	0	0	0	0
O3: Toka: Mbrojtja dhe përdorimi e manaxhimi i qëndrueshëm i tokës	++	0	+	0	?	0	0
O4: Biodiversiteti: Mbrojtja dhe manaxhimi i qëndrueshëm i biodiversitetit, ruajtja e specieve organike dhe habitateve	+/-	0	+	0	?	0	0
O5: Pyjet: Manaxhimi i qëndrueshëm i pyjeve	+	+	+	0	0	0	0
O6: Peizazhi dhe Ekosistemet	+/-	+	++	0	?	?	0
O7: Ndryshimet klimatike	+/-	?	0	+	0	?	+
O8: Trashëgimia kulturore	0	+	++	0	+	+	0
O9: Cilësia e jetës	+	+	++	+	++	+	+

Objektivat e VSM- së	Qëllimet e PZHK-së Vendbanimet		Qëllimet e PZHK-së Vendbanimet joformale
	Qëllimi 1	Qëllimi 2	Qëllimi 1
O1: Ajri: Reduktimi i emetimeve të gazrave serë	0	0	?
O2: Rritja e cilësisë së ujit	+/-	0	0
O3: Toka: Mbrojtja dhe përdorimi e manaxhimi i qëndrueshëm i tokës	++	0	?
O4: Biodiversiteti: Mbrojtja dhe manaxhimi i qëndrueshëm i biodiversitetit, ruajtja e specieve organike dhe habitateve	+/-	0	?
O5: Pyjet: Manaxhimi i qëndrueshëm i pyjeve	+	+	?
O6: Peizazhi dhe Ekosistemet	+/-	+	0
O7: Ndryshimet klimatike	+/-	?	0
O8: Trashëgimia kulturore	0	+	0
O9: Cilësia e jetës	+	+	+

Objektivat e VSM- së	Qëllimet e PZHK-së Banimi		Qëllimet e PZHK-së Shfrytëzimi i tokës
	Qëllimi 1	Qëllimi 2	Qëllimi 1
O1: Ajri: Reduktimi i emetimeve të gazrave serë	0	0	0
O2: Rritja e cilësisë së ujit	+/-	0	+
O3: Toka: Mbrojtja dhe përdorimi e manaxhimi i qëndrueshëm i tokës	++	+	++
O4: Biodiversiteti: Mbrojtja dhe manaxhimi i qëndrueshëm i biodiversitetit, ruajtja e specieve organike dhe habitateve	+/-	0	+
O5: Pyjet: Manaxhimi i qëndrueshëm i pyjeve	+	+	++
O6: Peizazhi dhe Ekosistemet	+/-	+	+
O7: Ndryshimet klimatike	+/-	?	+
O8: Trashëgimia kulturore	0	+	0
O9: Cilësia e jetës	+	+	+

Sqarim:

- ++** Përputhshmëri në nivel të konsiderueshëm;
- +** Përputhshmëri e knaqshme;
- 0** nuk ka efekt;
- Konflikt i vogël i mundshëm;
- /-** Konflikt i mundshëm domethënëse;
- +/-** Elementet të puthshmërisë dhe konfliktit;
- ?** Përputhshmëria nuk mund të vlerësohet në këtë fazë (nevojiten më shumë detaje se si do të arrihet qëllimi.

6.1. Masat e nevojshme në PZHK për Mbrojtjen e Mjedisit

Konceptet zhvillimore të përdorimit të tokës, përfshi zhvillimin e qendrave

Në analizën e vendbanimeve është vërejtur se në Kaçanik si në çdo vendbanim tjetër në Kosovë kemi problem me shtrirjen shumë disperse (objekte të shpërndara) të ndërtimeve të cilat më tutje paraqesin problem në ofrimin e infrastrukturës dhe elementeve tjera urbane. Cilësohet si problem me përmasa serioze zgjerimi i tokës ndërtimore në mënyrë spontane, pastaj shtrirja e ndërtimeve në tokat bujqësore sidomos në zonën përgjatë rrugëve nacionale Kaçanik-Ferizaj, Kaçanik – Hani elezit si dhe ndertime ne rrugen ne drejtim te Shterrpces.

Harta e shfrytëzimit të planifikuar të tokës tregon destinimin për përdorim të tokës deri në vitin 2028+. Këtu prezantohen edhe kufijt e rinjë ndërtimor edhe zhvillme tjera. Kjo do të sjellë humbjen e mëtejshme të tokës bujqësore, por njëkohësisht do të sigurojë ruajtjen e pjesës së konsiderushme të tokës me plleshmëri, tokës së pasur me resurse dhe pyjeve. Kemi të prezantuar edhe zonat e shënuara me ngjyrë e cila potencialisht mund të paraqesin pikat e nxehta mjedisor.

Konfliktet e mundshme për hapsira mund të adresohen vetëm nëpërmjet zbatimit më të mirë të këtyre planeve. Masa e parë duhet të jetë arritja e një marrëveshje për mbrojtjen e këtyre zonave, e cila duhet të ndiqet nga plane rregulluese dhe tjera për komunën, të cilat do të vireshin më pas në zbatim. Kjo është një sfidë e madhe për qeverinë komunale, gjë që pranohet deridiku edhe në Planin Zhvillimit Komunal të Kaçanikut. Gjatë procesit të hartimit janë organizuar takimet me komunitetin për të filluar këtë proces. Rreziku kryesor mjedisor do të ishte nëse nuk arrihet marrëveshja për një vizion të përbashkët për Kaçanikun

Zhvillimi dhe rritja e Kaçanikut besohet se do të vazhdojë, e në fakt sa më shumë sukses ekonomik të prodhojë Kaçaniku më shumë do të përshpejtohet rritja e saj. Kjo do të ishte e dëshirueshme dhe është në të mirë të Kosovës, duke supozuar se realizohen investimet në infrastrukturën mjedisore dhe menaxhimi efektiv komunal, komuna e Kaçanikut ka mundësi të akomodojë një numër shumë më të madh popullsie me zgjerimin e kufinjeve ndertimore dhe turistëve me zgjerimin e kapaciteteve receptive turistike. Kapaciteti mjedisor mbajtës i Kaçanikut nuk përbën problem, ndërkohë që problem përbëjnë menaxhimi dhe planifikimi urban jo-efektiv dhe nevoja për financimet mëdha në infrastrukturën mjedisore. Plani i njeh këto probleme dhe përpaket në mënyrë realiste të punojë brenda këtyre kufizimeve.

Ndikimi në klimë

Kaçaniku vlerësohet se nuk ka indikacione, se me aktivitetin aktual dhe atë që do të ketë në perspektivë të ndikojë në klimën globale, pasi që komuna e Kaçanikut përpos disa industrive përpunuese si ajo e drurit dhe plastikës dhe ndermarrjeve të vogla nuk ka ndonjë industri apo objekt industrial që do të emitonte gazra të shtë në atë masë sa të ketë ndikim në klimën globale. Është e rëndësishme që të bëhen studime për të vlerësuar rritjen e temperaturës dhe faktorëve tjerë klimatik.

Megjithatë komunikacioni rrugor sidomos tani me ndërtimin e autostradës në mënyrë të pashmangshme do të shkaktojë një ndikim në mikroklimën rajonale duke ndikuar edhe në ngritjen e temperaturave dhe praninë e ndotësve në ajër, ujë dhe tokë.

Mbrojtja e pyjeve, zonave të gjelbra ekzistuese dhe zhvillimi i zonave të reja

Destinimet për shfrytëzim të planifikuar të tokës të propozuara nga PZHK-ja krijojnë mundësinë për struktura reja të pyjeve, kryesisht për përdorim të ndryshëm, kështu duke krijuar edhe habitate natyrore dhe mjedise atraktive. Komuna duhet që në kuadër të zbatimit të planit të ketë në prioritet projektet si:

- Projekte pyllëzimi konform planit;
- Projekte ripyllëzimi dhe mirë mbajtje konform planit;
- Numrin e këtyre strukturave që do të lejohet dhe ku do të lejohet (apo nuk do të lejohet) ngritja e tyre;
- Projekte për ndërtim të infrastrukturës si rrugët malore melorim dhe drenazhim për pyjet, etj.
- Arkitekturën e objekteve e tyre për të siguruar harmoninë vizuale me mjedisin rrethues;

Cilësia e ajrit

Plani Zhvillimor Komunal adresonë problemet ajrit në aspektin e ndotjes dhe cilësisë së tijë. Prania e komunikacionit përgjatë rrugëve nacionaleve Kaçanik – Ferizaj, Kaçanik – Hani Elezit, –Autostrada “Arber xhaferi” për këtë komunë është një element që tregon se ka shkarkim të konsiderueshëm të gasrave në atmosferë, si dhe lirim të zhurmave të ndryshme që vijnë nga komunikacioni. Ndërkohë që rritja e parashikuar për trafikun në vitin 2028+ do të bëjë që cilësia në përgjithësi e ajrit të përkeqësohet, veçanërisht për Pb, SO_x, NO_x, të cilat aktualisht janë brenda normave të BE-së dhe Kosovës. Zbatimi i standardeve më strikte për çlirimet në ajër nga automjetet, permiresimi dhe kontrolli i cilësive të karburanteve menaxhimi më i mirë i trafikut, përfshirë përdorimin e rritur të bicikletave, si dhe furnizimi i plotë me energji (për të ulur përdorimin e gjeneratorëve) ka shumë gjasa të ngadalësojnë përkeqësimin e mëtejshëm të cilësisë së ajrit për një periudhë afat-shkurtër deri në afat-mesme. Grmcat e imëta PM₁₀ (të ngurta, të lëngshme ose gaz) mund të depërtojnë në mushkëri duke shkaktuar efekte të mëdha shëndetësore të tilla si sulmet në zemër, kanceri në mushkëri, bronkitin kronik dhe ndikim më seriozi katek të moshuarit, fëmijët dhe diabetikët. Efekte të vogla shëndetësore përfshijnë. Këto efekte shëndetësore ndikojnë në cilësinë e jetës së çdo kujt dhe ndërhyjnë në mirëqenien ekonomike, sociale, kulturore dhe mjedisore të banorëve të komunës së Kaçanikut. Duhet bërë vlerësimi i ndikimit të cilësisë së ajrit mbi shëndetin dhe ekonominë nëpërmjet llogaritjes së shkallës së semundshmerisë me qëllim vlerësimin sasior të dëmit në shëndet dhe kostos ekonomike që sjell ndotja e ajrit për

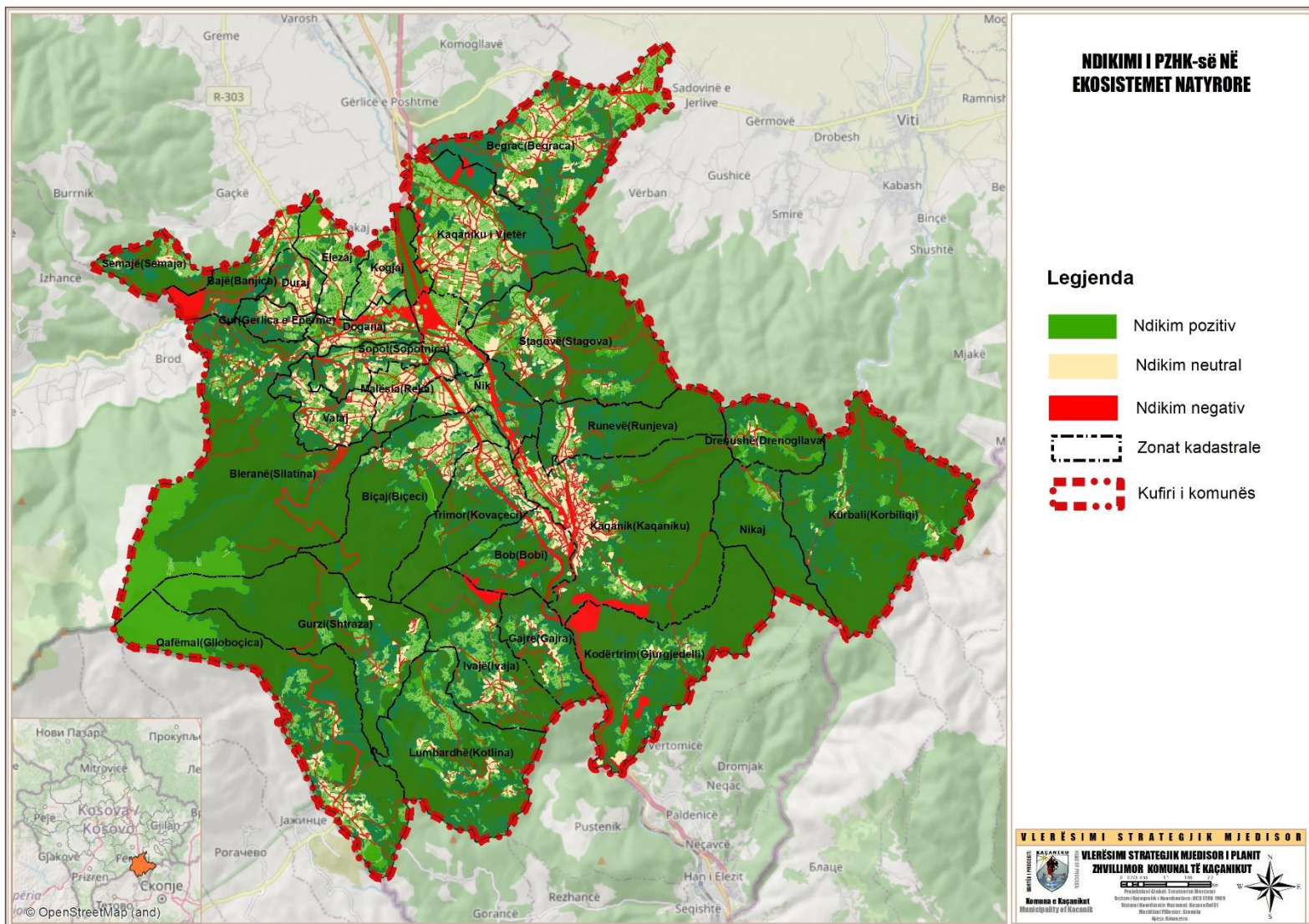
Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunaës së Kaçanikut Komunën. PZHK-ja adreson mirë problemet e zhurmës, si dhe ka dhënë disa rekomandime dhe ka propozuar masa se si zhurma të reduktohet.

Rrugët e propozuara

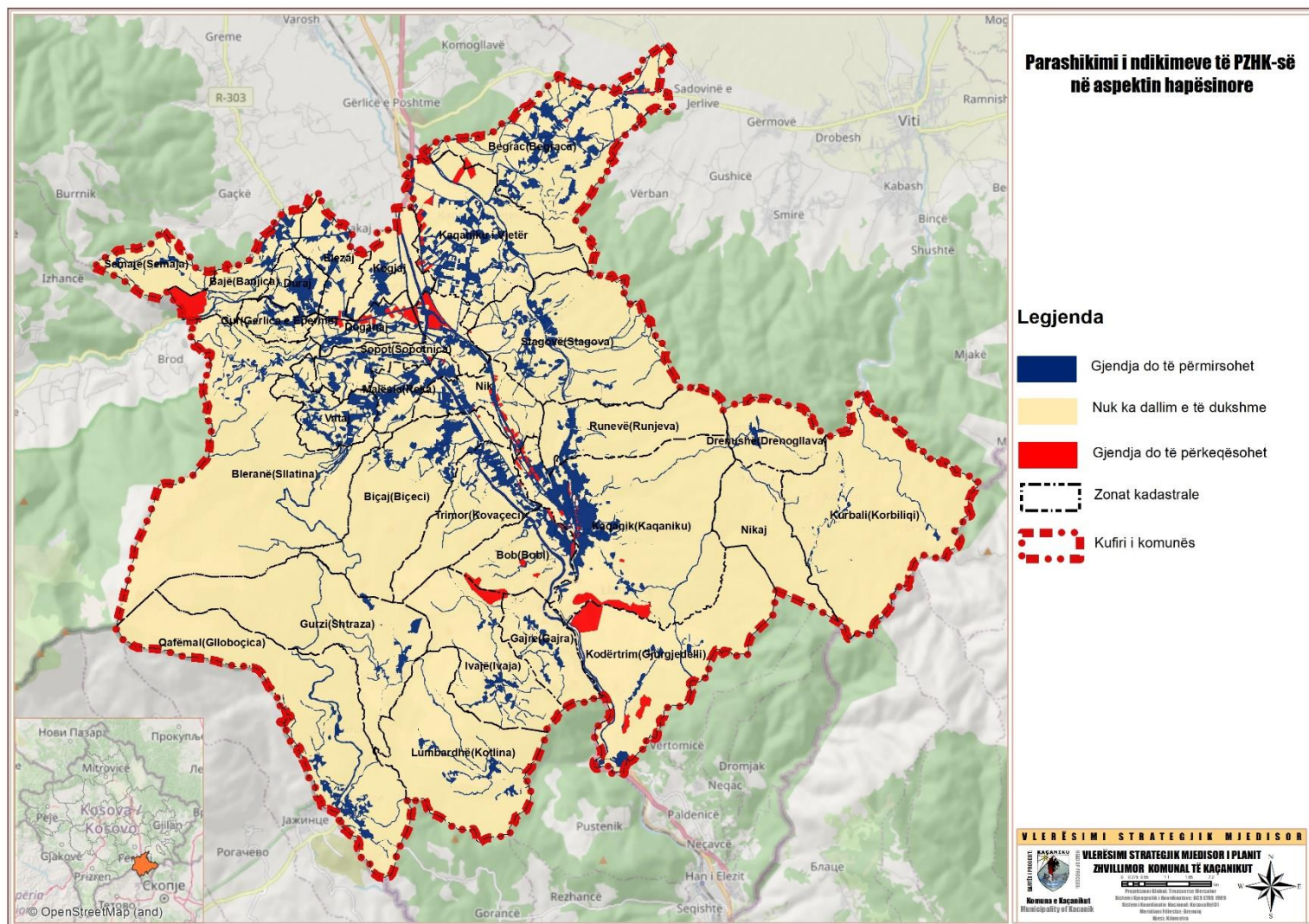
Plani propozon një kategorizim të rrugëve lokale dhe ndryshim ose zgjerim të traseve të disa rrugëve rajonale si dhe propozon unazën e jashtme komunale dhe unazën urbane. Komuna e Kaçanikut është një territor tranzit në mes të qendrave nacionale dhe ndërshtetërore, vjen në shprehje edhe infrastruktura tjetër e cila diktohet nga niveli nacional si autostrada dhe e cila ka impaktet më të larta mjedisore. Me probleme të përafërta përballen edhe rrugë të tjera të propozuara, të cilat kalojnë nëpër zona të gjelbra në të cilat janë masat adekuate për ruajtjen e tyre.

Ndikimi i Planit në Ekosistemet natyrore

Në disa zhvillime të cilat janë planifikuar ka disa ndikime të cilat janë të kthyeshme dhe të riparueshme nëse merren masat e parapara. Në PZHK janë propozuar masa kundër zhurmës dhe masa kundër ndotjes në pjesët ku ndjeshmëria në ekosisteme është e lartë. Ekosistemet ku atakohen janë ekosisteme pyjore në disa korie (zabele) dhe në disa pjesë ekosisteme lumore por që ndikimi nuk është shumë i madh. Ndërkaq Plani parashe edhe projekte të cilat kanë ndikim pozitiv në ekosisteme siç shihen në hartat më posht.

Harta. 10. Ndikimi i PZHK-së në ekosistemet natyrore

Harta. 11. Parashikimi i ndikimeve të PZHK-së në aspektin hapësinor.

Efektet kumulative

VSM-ja nuk do të kufizohet vetëm në analizën e elementeve individuale të planit, por duhet të bëjë gjithashtu edhe një vlerësim të përgjithshëm në vazhden e të gjitha aktiviteteve dhe politikave të cilat përfshihen në Planin Zhvillimor Komunal të Kaçanikut.

Tab. 30. Matrica e përmbledhjeve të efekteve kumulative të të gjitha elementeve të PZHK-së në komponentet mjedisore

Komponentet mjedisore	Elementete e PZHK-së							Vlerësimi i efekteve kumulative
	Rrugët e planifikuara		Autoudha “Agim Ramadani”	Hekurdha e planifikuar	Zonat e planifikuara të ndërtimeve	Zonat ekonomike dhe industriale	Pyllëzimi	
	Unaza e jashtme qytetit	Unaza e mbrendshme e qytetit						
Emetimi i gazrave serrë	+	-	-	0	+	-	+	Pa ndonjë efekt domethënës
Ndotja akustike dhe bezdisjet tjera	+	-	-	-	+	-	+	Pa ndonjë efekt domethënës
Burimet natyrore	+	0	0	+	+	+	+	Pozitive
Toka	+	+	0	0	+	0	+	Pozitive
Uji	0	0	0	0	+	0	+	Pa ndonjë efekt domethënës
Ajri	0	-	-	0	0	-	+	Pa ndonjë efekt domethënës

Biodiversiteti	0	0	-	0	+	0	+	Pa ndonjë efekt domethënës
-----------------------	---	---	---	---	---	---	---	----------------------------

Në këtë Raport ndikimet mjedisore kumulative percaktohen si një kombinim i ndikimeve të zbatimit të veprimeve të Planit në aspekte të ndryshme të mjedisit. Gjatë implementimit të zhvillimeve të planifikuara të Planit, impaktet mjedisore kumulative variojnë sipas aspekteve individuale të mjedisit. Kur vlerësohen impaktet mbi token, ajrin dhe faktorët klimatike, biodiversitetit impaktet kumulative të zbatimit të veprimeve të Planit shprehen si shuma e impakteve të të gjitha masave, si të tilla në vlerësimin e impakteve kumulative mbi:

- ajrin, shkarkimet e ndotesve që pasojnë zbatimin e masave që kombinohen; dhe
- burimet natyrore si burimet ujore, minerale dhe resurseve tjera të cilat kombinohen;
- token, zona toke bujqesore dhe e pyjeve e fragmentuar për shkak të integritetit të strukturave të infrastrukturës së re që kombinohen si efekte;
- faktorët klimatik, shkarkimet e gazeve serrë që pasojnë zbatimin e masave që kombinohen.

Nga aspekti i impakteve mbi ajrin dhe faktorët klimatik, impaktet kumulative si shumë e impakteve të të gjithë veprimeve të PZHK-së janë të rëndësishme për realizimin e objektivave mjedisore:

- shkarkimet limiteve të ndotësve
- menaxhimin e mbetjeve inerte dhe
- sasia vjetore më e lartë e shkarkimit të gazeve serre.

Në vlerësimin e impakteve mbi ujin, natyren, trashëgimë kulturore dhe peisazhin, efekteve kumulative zakonisht nuk mund të shprehën si një shumë e impakteve të të gjithë veprimeve për të arritur synimet e PZHK-së. Kur vlerësohen efektet kumulative në aspektet e përmendura më sipër, karakteristikat e një impakti individual që kontribuon në efektet kumulative janë shumë të rëndësishme. Këto janë përgjithësisht karakteristika në të cilat impaktet ndryshojnë njëri nga tjetri sipas vendit (impakt direkt dhe në distance) dhe kohës (afat-shkurter, afat-mesem dhe afat-gjate, perkohësisht dhe permanent) të efekteve.

Nëse vlerësohen efektet mbi shëndetin njerëzor, efekti komulativ të PZHK-së shprehen si efekte të kombinuara komulative dhe zakonisht referohen për:

- zvoglimin e ekspozimit në nivelet e tejkaluara të bezdisjes akustike;
- zvoglimin e ekspozimit në nivelet e tejkaluara të ajrit të ndotur në mjedis; dhe
- masat e marrura në PZHK që lehtësojnë veprimtari shlodhëse dhe rekreative në një mjedis.

Kur vlerësohen impaktet mbi popullatën dhe asetet materiale, impaktet kumulative të zbatimit të PZHK-së shprehen si një kombinim i impakteve të

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunaës së Kaçanikut ndryshme që ndikojnë në hapësirën e tyre të jetesës dhe në jetën e tyre. Masat për të arritur synimet e PZHK-së janë positive nga aspekti i impakteve mbi popullsinë dhe asetet materiale, nëse efektet kumulative të tyre kontribuojnë në arritjen e kohezionit social, sigurinë dhe qëndrueshmërinë.

Në vlerësimin e efekteve komulative në Biodiversitet të llojeve organike në zhvillimet e planifikuara shprehën si efekte të kombinuara duke rritur impaktin në biodiversitet, mirëpo me masat që janë marr me PZHK efekti do të jet më i zbutur deri te efekti pozitiv për biodiversitetin. Komuna në të ardhmen do të kërkoj nga niveli qendror për autoudhën dhe hekurudhën për urat e kalimit të shtazëve nga një ekosistem në tjetrin, si dhe masat kundër zhurmës në vendet e ndjeshme.

Probleme të mjedisit në Kaçanik dhe përgjigja që i jep PZHK

Tabela e mëposhtme bënë një përmbledhje të problemeve mjedisore që u identifikuan në Kapitullin më lart dhe të shkallës në të cilën PZHK-ja i u përgjigjet atyre, duke sugjeruar njëkohësisht edhe masa të tjera për mbrojtjen e mjedisit.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunaës së Kaçanikut

Tabela. 31. Përmbledhje e Problemeve Mjedisore dhe përgjigja sipas PZHK-së

Problemi mjedisor	Shkaqet	Ndikimi në mjedis	Ndikimi në shëndet	Propozimet e PZHK-së	Ndërhyrje të tjera të propozuara	Masa të tjera të nevojshme
1. Cilësi e ajrit.	Aktiviteti ndërtimor i pakontrolluar; Rrugë të ngarkuara në zonën urbane; Rritja e shpejtë e numrit të automjeteve; Karburante të cilësisë jo të mirë; Ngrohjet individuale gjatë dimrit si dhe përdorimi i lëndës djegëse i dyshimt. Djegia e mbeturinave, ndzja e zjarreve të qëllimshme	Të gjitha shkaqet e përmenduara e ulin cilësinë e ajrit edhe pse kjo komunë është e mbuluar mjaft me vegetacion, vlenë të përmenden malet e Sharrit.	Nuk ka të dhëna që provojn këtë lidhje për sëmundjet, apo ndonje sëmundje tjetër që vjen si rezultat i cilësisë së ajrit.	Propozimet për pyllëzim Propozimet për shirita gjelbrues Propozimet për transportin publik dhe ciklizmit ka si qëllim ngadalësimin e rritjes së numrit të makinave private dhe reduktimin e ndotjes së ajrit të disa zonave të komunës. Rrugët e reja të cilat duhet të lehtësojë trafikun nëpër vendbanime.	Duhet të bëhen studime mbi pyllëzimin; Duhet të bëhen studime mbi transportin; Përdorimi i karburanteve më të pastra (përmbajtje e squfurit të bjerë); Përmirësimet e rrugëve nga Komuna e Kaçanikut ndërtimi i rrugëve shkarkuese në bashkëpunim me Ministrinë e Infrastrukturës.	Studim për të përcaktuar ndikimin dhe koston e cilësisë së dëmshme të ajrit në shëndetin publik dhe në ekonominë në tërësi; Përmirësimi i teknikave të ndërtimit për të pakësuar ndotjen; Përmirësimi i trafikut edhe futja e korsive të biçikletave; Edukim më i mirë i publikut mbi shëndetin dhe cilësinë e ajrit; Përmirësimi i furnizimit me energji-zbutja e kërkesës nëpërmjet burimeve alternative të energjisë dhe përdorimit të gjeneratorëve; Vendosja e kriterëve strikte për pyllëzimin; Vendosja e kriterëve strikte për cilësinë e zonave të gjelbra (cilësia e mbulesës së tokës, dhe e mbulesës bimore).

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut

2. Cilësi jo e mirë e ujit të lumenjëve	Mungesa e trajtimit të ujërave të zeza dhe mbetjeve industriale që shkaktohet nga mungesa e sistemit të grumbullimit dhe trajtimit adekuat të ujërave të zeza.	Ndikim në shëndetin e popullates njerezore, humbje e flores dhe faunes ne ekosisteeme ujore (mikrozoobent osit dhe makrozoobent osit); Ndotja e rezervave të ujërave nëntokësorë.	Ndikon në sëmundjet infektive, sëmundjet tjera të cilat lidhen me përdorim të ujit dhe përmes zingjirit ushqimor.	Skenari i zhvillimit të PZHK-së parasheh një impiant për trajtim të ujërave të zeza në afërsi të qytetit të Kaçanikut, ku i gjithë sistemi i kanalizimit është i orientuar në drejtim të impiantit.	Përgatitja e Projekteve Sektoriale për Trajtimin e ujërave të zeza.	Zëvendësimi i tubacioneve të vjetra dhe të vogla qe do te shoqerohet edhe me minimizimi i rrjedhjeve. Maksimizimi i lidhjeve. Rregullimi i lidhjeve të paligjshme. Reduktimi i përdorimit të gropave septike dhe lidhja me sistemin e kanalizimeve per ujërat e ndotura, lidhja me kolektorin kryesor të fshatrave,dhe ndertimi i impiantit të planifikuar.
3. Cilësi dhe sasi jo e kënaqshme e ujit të pijshëm	Humbje në sistem të furnizimit, tubat jo të cilësisë së duhur dhe mungesa e kontrollit të ujërave	Ndotja e ujërave nëntokësore Konsum i ujit në shishe dhe gjenerimi i mbetjeve plastike.	Shpërthim i sëmundjeve gastro-enterike, por lidhja e qartë nuk është provuar nga të dhënat shëndetësore.	Skenari i zhvillimit i PZHK përputhet me studimet e mëhershme për cilësin dhe sasinë; Në PZHK janë parashikuar edhe përfshirja e infrastrukturës për shkak të interferencave që ka.	Duhet përgatiten projektet Sektoriale përkatës dhe trajtohet mundësia e financimit.	Zvogëlimi i humbjeve në rrjet. Shmangia e intersektimeve me linjat e ujrave te zeza. Reduktimi i lidhjeve të paligjshme. Përgatitja e projekteve për të shkuar drejt furnizimit të vazhdueshëm me ujë; Mbrojtja e burimeve mbi sipërfaqe, eliminimi i shfrytëzuesve individual të burimeve ujore.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut

4. Mbledhja dhe grumbullimi i mbeturinave	Mungesa e një sistemi reduktim-ripërdorim-riciklim për mbetjet e ngurta në nivel të Komunës Grumbullimi i mbetjeve në komunë nuk është plotësisht i rregulluar pasi shumë prej tyre hidhen në lumenj dhe zona të tjera. Nëse vazhdohet me këto ritme, Kaçaniku do të ketë disa deponi ilegal brenda viteve të ardhshme. Mbetjet ndërtimore, dhe ato të tjera përzihen me mbetjet komunale.	Komuna gjeneron sasi të konsideruesh me të mbetjesh të ngurta. Në disa vendëbanime të Kaçanikut pamjet e mbeturinave mbeten të shëmtuara. Në komuna, sidomos në shtratin lumenjve por edhe në prroskat tjera pamja është shumë e shëmtuar. Mund të jenë burim semundjesh veçanërisht në stinë e nxehtë.	Djegia e mbeturinave shton ndotjen e ajrit. Personat që jetojnë pranë ktyre deponive dhe her pas here kontrollojnë mbetjet janë të ekspozuar ndaj rreziqeve serioze për shëndetin. Rrezik potencial për shëndetin nga hedhja e mbetjeve të rrezikshme në zona afër dhe në disa raste edhe brenda vendbanimeve të komunës së Kaçanikut.	PZHK sugjeron adoptimin e një sistemi të integruar të administrimit të mbetjeve në bashkupnim me kompaninë regjionale, bazuar në itinerarin reduktim-ripërdorim-riciklim-rekuperim. PZHK përmend riciklimin, selektimin, tregon për vendin e sakt ku do të grumbullohen selektohen dhe riciklohen mbeturinat në të ardhmen.	Duhet përgatitet Projekti Sektorial përkatës me mundësi financimi; duhet të propozoj vendet për deponim të përkohshëm në të cilat mundë të bëhet selektimi, grumbullimi dhe riciklimi i mbeturinave.	Grumbullim më i mirë në vendbanime dhe nivel komunal. Vënie në jetë e strategjive për reduktimin e mbetjeve dhe për riciklimin. Ndarje më e mirë e materialeve të rrezikshme. Për të shmangur hedhjet e paligjshme, organizimi mund të bëhet nga komuna për një numër të mjaftueshëm kamionësh, dhe të menaxhohet me transport nga deponia e përkohëshme drejt asaj regjionale njëjtë të menaxhohet me pagesë për tone për hedhjen e mbeturinave në Deponin e regjionale duke krijuar sistem pagesash nga ata që hudhin mbeturina.
---	---	--	---	--	---	---

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunaës së Kaçanikut

5. Rehabil-itimi /Inkapsulim i pikave te nxehta të ndotjes	Ndotja e tokes nga aktivitete e ndryshme ekonomike dhe bujqesore, deponit e mbeturinave ndikojn negativisht ne mjedisin e Kaçanikut	Ndotja e tokes dhe ajrit nga perberje të demshme per shëndetin e njeriut dhe biodiversitet	Ne vartesi te lendeve ndotese,mund të shkaktojnë një game të gjerë semundjesh	Propozohet të studiohen të gjitha hapësirat,zonat me rrethinë ku janë zhvilluar industritë të vogla ose edhe sot ku pjesërisht funksionojnë në territorin e komunës së Kaçanikut në zonat industriale kane perdorur ose gjeneruar kimikate te rrezikshme per shendetin, para, gjatë edhe pas viteve 90-ta dhe mbi bazen e shkalles se rrezikut të behen nderhryrja teknike siç është rasti me disa deponi.	Te mblidhet informacione më të thelluara për këtë gjendje, per nivelin dhe llojin e ndotjes,për ndikimet në tokë,ujë ajrë egzistencen e lidhjeve të territoreve te ndotura me kërcnimet për shëndetin, llojin e kërcnimit të bëhen analiza ne terren dhe laborator, të trajtohen me PZHK vendet ku dyshohet se është goditur me Uranium të Varfëruar gjat luftës së fundit në mënyr që në të ardhmen të bëhen studime lidhur me ndikimin në mjedis të këtyre zonave dhe të bëhet inkapsulimi apo izolimi i këtyre zonave nëse është e nevojshme.	Plani i menaxhimit dhe rehabilitimit të pikave të nxehta bazuar edhe në studim,analiz dhe VNM të detajuar; Masat adekuate për shëndetin e njerëzve; Masat tjera për konsolidim të tokës, mbrojtje të ujit dhe cilësisë së ajrit dhe Biodiversitetit dhe ekosistemeve tjera.
--	--	---	--	---	---	--

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut

6. Shtrirja e ndërtimeve	Nevojat për banim; Zhvillim i pakontrolluar dhe i paplanifikuar brenda dhe rreth vendbanimeve sidomos nëpër terrene me tokë të plleshme bujqësore dhe ato kodrinore kryesore rrugore	Humbje e tokës së plleshme dhe gjelbrimit e pemëve të ndryshme, humbje e shtresës së sipërme të tokës, rrjedhje dhe mundësi për rrëshqitje/përmbytje. Humbje e vlerave estetike. Humbje e vlerave peizazhistike të teritorit komunal.	Jo i drejtperdrejte dhe i menjëhershëm; Por shtrirja pa përcjellë me infrastruktur normal që shkakton edhe pasoja në shëndet; Edhe rrëshqitjet e mundëshme të tokës dhe përmbytjet mund të shkaktojnë dëme serioze për jetën dhe pronën. Edhe humbja e gjelbrimit ka ndikimin e vetë në shëndetin e njeriut	Planifikohet kufiri ndërtimor për të gjitha vendbanimet; Normat teknike të planifikimit sipas UA. të përdorura në PZHK bëhen automatikisht të vlefshme; Për të gjitha vendbanimet në Komunë. Parqe, zona të gjelbra rreth disa vendbanimeve.	PZHK ka propozuar për zonat jashtë kufijve të propozuar ndërtimor rreth vendbanimeve statusin e zonave ku nuk lejohet ndërtimi; PZHK ka propozuar për zonat jashtë kufijve të ndërtimit të marrin statusin e zonave bujqësore, Pyjore, parqe dhe infrastructure nën masa mjedisore.	Të përgatitet ekipi dhe një plan i Menaxhimit të ndërtimeve; Të përgatiten projekte për gjelbrim dhe parqe Moratoriumi për ndërtimet duhet të shtrihet edhe në gjitha zonat jashtë kufijve të propozuar ndërtimor. Është e nevojshme të hartohen Plane Rregulluese edhe për vendbanimet në konceptin e zhvillimit me nënqendra, dhe zonat ku i parasheh komuna, të hartohet Harta Zonale Komunale e cila jep kushte dhe masa adekuate për gjitha zonat.
--	---	--	--	---	--	--

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut

7. Degradimi i pyjeve,	Prerja e pakontrolluar dhe ilegale e pyjeve; Djegëjet e pyjeve; Zhvillim i pakontrolluar dhe i paplanifikuar i disa vendbanimeve. Gurthyesit në zona të pyjeve dhe në afërsi të zonave me ndjeshmëri të lartë mjedisore.	Ndotja e ajrit; Ndotje e ujit, mungesë e kënaqësisë si për rezidentët ashtu edhe për vizitorët. Erozini në shkall të lart dhe prishje e balancit natyror, ndikimi i lartë në rezervatin strikt të natyrës.	Ndotja e ajrit edhe e ujit kan ndikim dhe pasoja në shëndet;	Revitalizimi i pyjeve ekzistuese; Propozohen mbulim me fidane të reja sipërfaqet e zhveshura; Dhe parqe tjera të reja në disa vendbanime.	Projekte konkrete pyllëzimi, revitalizimi, sanim për pyjet e Kaçanikut në zonat duhet te jene te parapara me PZHK. Përgatitja e projekteve për shfrytëzimin e burimeve tjera alternative për ngrohje dhe energji tjera në mënyr që mos të shfrytëzohet druri për djegie.	Ngritja e një mekanizmi bashkpunues në nivel të komunës dhe ministrive për këto projekte; Kushtëzimi i projekteve të reja të infrastrukturës me gjelbrim dhe tampon zona; Aktivizim i gjykatave, policis inspektorëve në mënyr cilësore. Në ish vendëdpozitimet legale dhe ilegale masat rehabilituese dhe ri gjelbrim ose rivitalizim të atyre ekosistemeve.
8. Degradimi dhe eksplotimi i gurit nga Gurëthyesit dhe degradimi natyror i tokës	Është karakteristike numër i madh i gurëthesve. Degradimi i pjesëve të ndryshme të tokës gjat eksplotimit të gurëve nga gurëthyesit për ndërtimtari, mos rehabilitimi i zonave ku jan marr gurët.	Degradim i tokës, pyjeve dhe hapësirave me pesazhe të bukura duke i shëndrruar në hendeqe të pa këdëshme ,dhr të rrezikshme.	Natyrrshëm ka ndikim në shëndet të popullatës njerzore dhe organizmave tjerë.	PZHK ka trajtuar ndotjen që vjen nga nxjerrja e mineraleve duke lënë hapësirë për trajtim të mëtutjeshëm në të ardhmen.	Duhet të parashihen masa për kthimin në gjendjen e më parshme të vendeve ku janë nxjerrur gurët.	Në bashkpunim me nivelin qendror të merren masa për rehabilitimin e vendeve ku është eksplotuar.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunaës së Kaçanikut

9. Humbje e trashëgimisë së ndërtuar	Zhvillimet me trende të ndryshme nëpër vendbanime nuk janë në harmoni me arkitekturën ekzistuese.	Humbja e disa nga karakteristikat unike të vendbanimeve, cenim i identitetit dhe e kujtesës historike, kryesisht humbja e kullave karakteristike për Komunën e Kaçanikut.	Të dhëna të pa disponueshme por aspektin psikologjik dhe shpirtor mendohet se do jetë prezent.	Identifikon zonat brenda studimit të cilat do të ruhen. E orienton presionin për ndërtime drejt vendbanimeve dhe zonave më pak të pasura me këtë lloj trashëgimie	Identifikimi i instrumentave ekonomike dhe të valorizimit të territorit (psh, itinerare apo shtigje kulturore) që mund të bëhen mbështetje për komunitetet autoktone të Kaçanikut që banojnë në këto vendbanime dhe zona.	Zgjerimi dhe mbajtja/pasurimi i listës së monumenteve të kulturës, e cila është përgatitur nga Instituti i Monumenteve të Kulturës dhe institucione tjera qendrore dhe lokale për të mirëmbajtur zonat, ndërtesat që kanë vlerë të trashëgimisë së ndërtuar
---	---	---	--	---	---	---

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut

10. Rrezik për tërmete, rrëshqitja e tokës, vërshimet dhe element tjer rreziku	Territori i i i Kaçanikut është një nga vendet të rrezikuara nga tërmetet, bënë pjesë në zonë sizmike aktive të nivelit mesatar; Ka erosion e dhe reshqitje të dheut në disa pjesë të identifikuar me PZHK, por ka edhe burime tjera rreziku.	Varsisht por dine të jetë me ndikim të lartë mjedisor sidomos nga ndikimet indirekte	Mund të rezultojë me dëme të mëdha.	PZHK paraqet në mënyr specifike zonat e rrezikuara nga tërmetet, tregon në mënyr të sakt për zonat ku ka erozion dhe shkarje dheu por nuk tregon për se çfar shkalle. PZHK tregon në mënyr precise zonat të cilat janë nën ndikim të vërshimeve dhe përmbetjeve.	Komuna duhet të hartoj projekte të detajuara për caktimin e shkallës së ndikimeve për zonat të cilat janë nën ndikim të rreziqeve të përmendura. Komuna duhet të ndërtojë brenda standarteve të larta anti-sizmike,	Studim i terreneve për qëndrueshmëri sizmikenë rast se do të duhet të ndërtohet ndonjë pikë karburanti, duhet patur parasysh raporti i vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe raporti i vlerësimit të sigurimit teknik të karburantit, i cili duhet të ketë standarde shumë të larta.
11. Rreziqe nga rrezatimi jonizues dhe jo jonizues.	Hedhja e predhave dhe mjeteve tjera eksplozive gjat luftës në Kosovë në disa pika në Kaçanik	Është e mund të shkaktoj probleme të shumta shëndetësore, por më kryesore është kanceri dhe sëmundje tjera.	Ekspozimi i vazhdueshëm ndaj radioaktivitetit mund të shkaktojë kancer dhe sëmundje tjera.	Me PZHK parashihen masa për rehabilitim profesional.	Kërkohen studime dhe hulumtime shtesë për të përcaktuar rrezet e veprmit	Duhet të bëhen studime të mëtejme në nivel vendi dhe sipas nevojës do duhej hartuar strategji e veçant për këtë problematikë.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut

12. Rreziqe nga zjarret.	Shkatërrimi i pyjeve, rrezikimi i pasurisë dhe pronës së qytetarëve, ndotja e ajrit.	Shkatërrimi i pasurisë qytetare duke djegur pronën dhe pasurit tjera të paluajtshme.	Rrezikimi i jetës së qytetarëve dhe pasurisë.	Bënë identifikim të zonave me probabilitet të zjarrndezjes dhe krijon kushte që zjarret të menaxhohen më lehtë.	Duhet ndërhyrje bonifikuese në ndërtesat me përmbajtje amianti - asbesti.	Duhet bëhenë studime të mëtejme mbi shkaqet e zjarrvënjes, kohen dhe lokacionet më të atakuara.
13. Rënie e biodiversitetit dhe humbje e florës dhe faunës.	Infrastruktura rrugore , Rritja e disa vendbanimeve por edhe zhvillimet me karakter ndërtimi po shkaktojnë humbje në pyje dhe habitat. rritje e ndotjes, zhurmës dhe forma tjera të bezdisjes dhe gjuetia e pa kontrolluar.	Nuk njihet plotësisht, por ka probleme të përgjithshme të humbjeve ekologjike. Rënie e efektit zbutës të florës në disa zona të komunës	Humbje e zingjirit ushqimor, Aspekti kulturor, shkencor dhe rekreativ. Ndikim negativ në gjendjen psikologjike të banorëve.	Përkufizimi i ndërtimit është propozim i drejtpërdrejtë, dhe ulja e zhvillimit të çrregullt të vendbanimeve do të sjellë edhe uljen e humbjes në biodiversitet.	Projekte të asistuar nga BE, me qëllim fuqizimin e monitorimit të mjedisit në komunëduhet zhvilluar studime të situatës.	Nevoja për të pasur një studim bazë për Kaçanikun me qëllim identifikimin e humbjeve në biodiversitet dhe inventarizimin e florës dhe faunës, mundësitë për përmirësimin e situatës.
14. Zonat e ndikimit të aktiviteteve në Kaçanik	Të gjitha problemet e lartpërmendura, por nuk ka informacion të detajuar mbi ndikimin	Ndotje e lumenjve dhe tokës	Nuk dihen në hollësi por nënkuptohen	Jashtë studimit, por problemet janë të njohura, sidomos rritja vendbanimeve dhe zhvillimet tjera industriale dhe ndërtimore.	Projekte të asistuar nga MMPH, BE etj për identifikimin e nivelit të ndikimit dhe zones së veprimit loka, komunal, kombëtar ose edhe ndërkombëtar	Nevoja për të pasur një studim bazë për Kaçanikun me qëllim identifikimin e ndikimit të aktiviteteve në zona dhe mundësitë për përmirësimin e situatës

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunaës së Kaçanikut

15. Ndotje-bezdisja nga zhurma (ndotja akustike) në Kaçanik	Komunikacioni Rrugorë, qarkullimi i dendur dhe kaotik rrugor vlen të ceket me theks rrugët nacionale dhe rajonale mosrespektimi i rregullave të qarkullimit rrugor, numri i lartë i automjeteve private për shkak të mosefiçensës së transportit publik, ushtrimi i aktiviteteve argëtuese jashtë standarteve, cilësia e ulët e automjeteve.	Nivel i lartë i zhurmës në vendbanimet pran arterieve kryesore rrugore, si dhenë zonat turistike.	Efekte kronike dhe akute në sistemin e dëgjimit, dhe dëmtim i sistemit nervor.	Krijim i një rrjeti më të disiplinuar dhe më të mirë rrugor.	Edukimi qytetar për mosshkaktimin e ndotjes akustike. Aplikmi ne ndertesat ekzistuese dhe te reja te materialeve izolues të zhurmave.	Masa të karakterit rregullator për standartet e mjeteve që lëvizin në komunë dhe penalitetet ndaj shkaktuesve të zhurmave në vendbanimet e Kaçanikut. Përmirësim i transportit publik; Krijimi i barrierave me bimësi aty ku është e mundur anës rrugëve si dhe pengesa tjera të përshtatëshme për zonat e banimit ku kalon autoudha.
--	--	---	--	--	---	---

MONITORIMI

VIII. MONITORIMI

Monitorimi i aspekteve të mjedisit është element kryesor për të mbajtur nën kontroll zbatimin e strategjive, planeve, programeve dhe projekteve. Në ligjin e “Vleresimit Strategjik Mjedisor”, kërkohet monitorimi i pasojave të ndjeshme mjedisore ose shendetesore të zbatimit të planit apo programit, në mënyrë që të identifikohen në fazë të hereshme pasojat negative të paparshikuara dhe me qëllim marrjen e masave rregulluese.

E njëjta kërkesë është parashikuar në nenin 10 të Direktives se BE për VSM-n. Sipas po kësaj direktive, me qëllim që të shmangen dublikimet në procesin e monitorimit, mund të përdoret sistemi aktual i monitorimit, nëse konsiderohet i përshtatshëm.

Institucioni përgjegjës për monitorimin e mjedisit në vendin tonë është MMPHI-ja nëpërmjet AKMM Agjensise Kosovare të Mbrojtjes së Mjedisit, e cila zbaton Monitorimin në bashkëpunim me institucionet përkatëse të Ministrive të tjera dhe institucioneve në nivel qendror dhe lokal.

Me qëllim që PZHK-ja të zbatohen me efektivitet dhe të realizohen objektivat dhe synimet që janë përcaktuar në Plan, është e domosdoshme dhe siç e parashtruan edhe më sipër; është kërkesë ligjore, që të monitorohet zbatimi i Planit, për të shmangur që në fazat fillestare ndikimet eventuale negative në mjedis.

Për të qenë sa më racional dhe efektiv në monitorimin e mjedisit, do të referohemi atyre treguesve që kanë rezultuar nga objektivat dhe synimet që janë përcaktuar për mbrojtjen e mjedisit dhe kapitullin mbi ndikimet dhe masat zbutuese të PZHK-së. Plani Monitorimit përmbledh shumë treguesë që perfaqësojnë një numër të konsiderueshëm të elementeve të mjedisit.

Realizimi me sukses i kësaj ndermarrje kërkon angazhimin e mjaftë institucioneve të cilët duhet të bashkërendojnë aktivitetet përkatës monitoruese nën drejtimin e Agjensise Kosovare të Mbrojtjes së Mjedisit.

Mbeshtetur në Ligjin për Mbrojtjen e Mjedisit, Ligjin për VSM dhe VNM Komuna e Kaçanikut ka për detyrë të kryej monitorimin e aktiviteteve që kryen në kuadrin e zbatimit të PZHK-së. Këtu përfshihen qoftë Planet, projektet e Infrastrukturës që po hartohen ndërkohe, edhe detajimi i PZHK-së në Plane Rregulluese të Hollësishme për vendbanimet me nënqendra, lagje apo blloqe banimi.

Komuna e Kaçanikut ka karakter administrativ dhe pa struktura të plota dhe të afta për të kryer veprimtari si monitorimi mjedisor dhe për rrjedhojë, nuk mund të mbulojë me kapacitetet dhe burimet e saj njerezore dhe financiare të gjithë këtë veprimtari. Megjithatë ajo, duke angazhuar Drejtorin Urbanizmit dhe Mjedisit dhe struktura të tjera në vartesi të saj mund të kryej një pjesë të programit të monitorimit si cilesinë e ndertimeve, ecurinë e pyllzimit dhe zhvillimit të pyjeve, zgjerimit të parqeve dhe sipërfaqeve të gjelbra, ecurinë nderimit të rrugëve të reja përfshirë ato

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunaës së Kaçanikut
për qarkullimin me bicikleta dhe të tjere indikatore që janë paraqitur në programin e monitorimit të PZHK-së.

Rezultatet e monitorimit, komuna e Kaçanikut s sipas ligjit për VSM-n, duhet ti publikoj në menyre periodike çdo vit. Për elementet e tjere të mjedisit duhet të procedohet sipas ligjeve që mbulojnë fushen VSM për monitorimin dhe rezultatet ti përcillen komunës së Kaçanikut dhe Agjensise Kosovare për Mbrojtjen e Mjedisit. Kjo e fundit ka detyrimin ligjor ti publikoj në kuadër të Raportit Vjetor për Gjendjen e Mjedisit në Republikën e Kosovës.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunaës së Kaçanikut

Tabela. 32 tabela e monitorimit të zbatimit të VSM-së

Receptoret mjedisor	Objektivat e Mbrojtes së Mjedisit	Synimi	Indikatori	Raportimi	Institucioni pergjegjes
Shendeti i banoreve	Promovimi per krijimin e nje komune të qendrueshem dhe të shëndetshme	1. Cilesia e burimeve te ujit te pishem konform stand. te BE ujrut sipërfaqore dhe nentokesore destinuara per uje te pishem 2. Cilesai e ujit te pishem konfrom standardit 3. Dendesia e popullsise e qendrushme në vendbanimet me trend të rritjes së popullësisë	1. Cilesia e burimeve te ujit te pishem, kundrejt standardit te BE. 2. Cilesia e ujit te pishem ne perputhje me standardin 3. Dendesia mestare për këto vendbanime	1. Rap.Vjetor 2. Rap.Vejtor 3.Rap.Vjetor	1. Drejt. E Urbanizmit kad, dhe mbrojtjes Mjedisit e Kaçanikut dhe Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor. 2. Drejt. Shërbimeve Publike dhe civile e Komunës Kaçanikut; 3. Komuna e Kaçanikut
Biodiversiteti	Ruajtja e llojeve të cilat janë në rrezik të zhdukjes nga aktiviteti njerzor	1. ndalimi i gjuetis së egër 2. marrja emasave per mbledhesit e bimeve mjekuese 3.Rehabilitimi i siperfaqeve te pyjore në zonat pyjore dhe ato të gjelbra ne zonat e banimit 5. Krijimi i korridoreve të gjelbera dhe tampon zonave	1. Siperfaqet e reja te krijuara, sip. m ² 2. Siperfaqe te reja, m ² 3.Siperfaqet te rehabilituara, m ² 5. Siperfaqe te kthyer ne zone te gjelber, pjese e koridorrit dhe tampon zona; m ²	1. Raportim 1 here vit 2. Raportim 1 here ne vit. 3. Raportim 1 here ne vit 4. Raportim 1 here ne vit 5. Raportim 1 here ne vit	1. Komuna e Kaçanikut dhe MMPHI 2. Komuna e Kaçanikut dhe MMPHI 3. Komuna e Kaçanikut dhe MMPHI 4. Komuna e Kaçanikut dhe MMPHI & MBPZHR 5. Komuna e Kaçanikut dhe MMPHI & MBPZHR
Ajri	Permiresimi i cilesise se ajrit	1. Ulja e niveli te ndotjes se ajrit per: NOx; CO2 ; O3, PM10. 2. Rruge te asfaltuara rishtas 3. Ulja e nivelt te zhurmave ne zonat e ndjeshme ndaj zhurmave 4. Aplikimi ne banesat e reja i materialeve termizolues dhe mbrojtie akustike	1. Arritja e vlerave te standardit per cilesin e ajrit lidhur me tregusit mbi norme 2. Gjatesia e rrugeve te asfaltuara rishtas 3. Respekt i niveleve te lejuara te zhurmes ggate dites dhe nates 4. Ulja e niveli te zhurmave ne mjediste e banimit	1. Raportim 1 here ne 6 muaj 2. Raportim 1 here ne vit 3. Raportim 1 here ne 6 muaj 4. Raportim 1 here ne vit	1. AMMK dhe Komuna e Kaçanikut 2. Komuna e Kaçanikut 3. Komuna e Kaçanikut 4. Komuna e Kaçanikut
Faktoret klimatik	Kursimi i,	1. Promovimi i objekteve me	1. Siperfaqja e objekteve (m ²)	1. 1 here ne vit	1. Komuna e Kaçanikut

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunaës së Kaçanikut

	energji dhe paksimi i emisioneve të gazeve të serre	izolim adekuat. 2. Promovimi i paneleve diellor për gjenerim energjie në ndertesat rezidenciale dhe sociale dhe energjia e krijuar nga era	me izolim adekuat 2. Siperfaqja (m ²) e paneleve të instaluar dhe sipërfaqja e ngrohur nga energjia e erës (m ²)	2. 1 herë në vit	2. Komuna e Kaçanikut
Uji	Cilesia e ujrave sip. në përputhje me kërkesat e legjislacionit të Kosovës dhe Direktives kuadre për ujë të BE	1. Shmangia e shkarkimeve të ujrave të ndotura në Lumenj 2. Sigurimi i hudhjeve të mbeturinave në lumenj, me qëllim ruajtjen e niveleve minimale të ndotjes	1a. Vëllimi i ujrave që shkarkohen në Lumenj; 1b. Vëllimi i ujrave mbi normat e lejuara që shkarkohen në Lumenj; m ³ . 2. Siperfaqja e ndotjes (m ²) vëllimi i mbeturinave (kg ose m ³), lloji i mbeturinave shkruhet me saktësi i mbeturinave të forta të gjetura në shtrat të lumit	1. Dy herë në vit 2. Dy herë në vit	1. Komuna e Kaçanikut, AMMK. 2. Komuna e Kaçanikut dhe AKMM
Mbetjet	3) Pakesimi i sasisë së mbetjeve dhe manaxhimi qëndrueshmëri i tyre b) Shndërrimi i pikave të ndëhta mjedisore në sipërfaqe të gjelbra/parqe ose zona rezidenciale	a.1. Pakesimi në burim dhe riciklimi i mbetjeve a.2. Vendosja e sistemit me disa konteniere për ndarjen në burim të mbetjeve urbane b.1. Rehabilitim/inkapsulimi i pikave të ndëhta në territoret të mbyllura	a.1. Sasia e mbetjeve urbane/person/vit dhe sasia (ton) e mbetjeve të ricikluara. a.2. Numri i residentëve që mbulohen nga shërbimi me kontener b.1. m ² të rehabilituara ose inkapsuluara	a.1. 1 herë në vit a.2. 1 herë në vit b.1. 1 herë në vit	a.1. Komuna e Kaçanikut, kompania regjionale e mbeturinave dhe MMPHI gjegjësisht AKMM a.2. Komuna e Kaçanikut, kompania regjionale e mbeturinave dhe MMPHI gjegjësisht AKMM b.1. Komuna e Kaçanikut, kompania regjionale e mbeturinave dhe MMPHI gjegjësisht AKMM
Rrugët dhe Transporti	Reduktimi i intensitetit të trafikut nepermjet promovimit të	1. Zgjerimi i rrjetit rrugor për trafikun publik 2. Zgjerimi i rrjetit të korsive për biçikleta 3. Ndërtimi i rrugëve të reja me	1. Km rrugë shtesë që mbulohen nga trafiku urban. 2. Km korsitë shtesë për lëvizje me biçikleta. Numri i biçikletave në qarkullim.	1.1 herë në vit 2. 1 herë në vit 3. 1 herë në vit 4. 1 herë në vit	1. Komuna e Kaçanikut, Ministria MMPHI 2. Komuna e Kaçanikut. 3. Komuna e Kaçanikut, 4. Komuna e Kaçanikut.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunës së Kaçanikut

	transportit publik, qarkullimi me bicikleta ku mundet me ndodhë	hapsira te pershtatshme trotuaresh (perfshire korsite e bicikletave). Zgjerimi i trotuareve gjate rehabilitimit te rrugeve ekzistuese. 4. Rehabilitim/asfaltimi i rrugeve lokale	3. Km rruge te reja dhe te rehabilituara. m ² trotuarre dhe korsi bicikletash te shtuara. 4. Km rruge lokale te rehabilituara ose/dhe asfaltuara		
Trashëgimia kulturore	Shtimi dhe mbrojtja e vlerave te kulturore, perfshire ato arkeologjike dhe arkitekturore	Rehabilitimi, mirembajtja dhe ruajtja e objekteve te trashëgimise kulturore	1.Numri i objekteve/ndertesave me status mbrojtës 2. Numri i objekteve/ndertesave te restauruara	1. 1 here ne vit 2. 1 here ne vit	1. Komuna e Kaçanikut, Instituti për mbrojtjen e Monumenteve 2. Komuna e Kaçanikut, Instituti për mbrojtjen e Monumenteve
Trashëgimia natyrore dhe zonat e mbrojtura	Mbrojtja e vlerave të trashëgimis natyrore, llojeve të cilat janë në listën për mbrojtje	Promovimin e vlerave natyrore rekreative, turistike dhe shkencore të këtyre zonave dhe rendesisë së llojeve te cilat janë në Listën për mbrojtje.	Gjetja e formave per sensibilizim dhe kërkime shkencore me te shumta.	1 here ne vit	Komuna e Kaçanikut, Ministria e MMPHI-ja dhe instituti i Kosovës për Mbrojtje të Natyrës

Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Planit Zhvillimor Komunal të Komunaës së Kaçanikut

Peizazhi, pyjet dhe toka	1.Konservimi dhe shtimi i zonave dhe elementeve peizazhistik 2. Mbrojtja e mjedisit natyror ne hapësirat për rreth vendbanimeve 3. Riperdorimi i tokave te ndotura 4.Mirmbajtje dhe zhvillim i pyjeve 5.Kultivim i pyjeve të reja	1. Shtimi i hapsirave te reja dhe numurit te pemeve e shkurreve. 2. Dhenie e statusi mbrojtje dhe hartimi i nje plani manaxhimi mjedisor i ktyre hapësirave. 3. Rehabilitimi i tokave te ndotura(pikat e nxehta mjedisore) dhe venia ne efciense per zona te gjelbera/parqe ose rezidenciale 4.Zhvillimi i pyjeve ekzistuese 5. Pyllëzimi I hapësirave të zhveshura	1. Siperfaqet ne m² dhe numuri i pemeve te mbjella 2.Progresi i zbatimit te planit 3. Siperfaqe toke e ndotur e rehabilituar (m²) dhe e vene ne perdorim sipas PZHK. 4. Siperfaqe toke së zhvilluar pyjore (ha) 4. Siperfaqe toke së re pyjore (ha)	1.Një here ne vit 2. Një here ne vit 3. Një here ne vit 4. Një here ne vit 5. Një here ne vit	1. Komuna e Kaçanikut 2. Komuna e Kaçanikut 3. Komuna e Kaçanikut 4. Komuna e Kaçanikut dhe MBPZHR 5. Komuna e Kaçanikut dhe MBPZHR
---	--	---	--	--	--

IX. PËRFUNDIME

Raporti i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis i PZHK-së së Kaçanikut ka për qëllim të integrojë sistematikisht qështjet mjedisore. Gjatë implementimit të Planit Zhvillimor Komunal si dhe procesin e vendim marrjes VSM synon të merr masa plotësuese për projektet të cilat do të realizohen. VSM si e tillë përkufizohet si:

- Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) është një nga instrumentet kyç për integrimin e çështjeve mjedisore dhe parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në planifikimin strategjik dhe vendim-marrjen. Ai është një mjet i njohur globalisht për planifikimin me pjesëmarrje që përdoret për të analizuar dhe përfshirë çështjet e mjedisit në politikat, planet dhe programet e propozuara.
- Instrument i cili do të sigurojë udhëzime për menaxhimin e qëndrueshëm të aspekteve dhe konsideratave mjedisore të PZHK-së;
- VSM do të jep udhëzime për përfshirjen e çështjeve mjedisore në projektet të cilat do të realizohen në të ardhmen;
- Raporti i VSM-së propozon rregullore institucionale për menaxhimin e qëndrueshëm të aspekteve mjedisore të PZHK-së.

Duke analizuar PZHK-në e Kaçanikut shihet qartë se PZHK-ja prezanton një profil, koncept të zhvillimit hapësinor, Vizion, prioritete strategjike, strategji e masa zbatimi, në PZHK vërehen edhe përpjekje për të orientuar rritjen e mundshme dhe të parashikuar të popullsisë në disa vendbanime të Kaçanikut bazuar edhe në disa shembuj të përkufizimit të zonave të ndërtimit (jo në definim të zonave në bazë të analizave profesionale) e me qëllim dendësimin në zonat që janë ende në proces zhvillimi dhe kanë synim zgjerimi edhe në zonat e reja të banimit duke marrë parasysh edhe shërbime të qëndrueshme rreth këtyre vendbanimeve aktuale në komunën e Kaçanikut.

PZHK-ja ka rol përmbajtësor edhe në ruajtjen e trashëgimisë kulturore dhe trashëgimisë së ndërtimeve. PZHK-ja dhe sugjerimet që dalin nga VSM duhet të ndikojnë pozitivisht në revitalizimin e ekosistemeve të degraduara, ripyllëzimin e zonave të zhveshura, pyllëzimin e disa zonave që vazhdimisht janë nën ndikimin e erozionit. Pozitivisht do të ndikoj edhe në ruajtjen e zonave të pasura me ujëra nëntokësore, ekosistemeve të lumenjve nga degradimi dhe nga ndërtimet në brigje të lumenjve.

Gjatë përpilimit të Raportit të VSM-së kemi hasur disa sfida por ndër ato kryesore gjatë hartimit të VSM-së ka qenë nga se për territorin e Kaçanikut ka pak studime në fushën e mjedisit, informata, hulumtime, analiza profesionale. PZHK-ja ka definuar disa tregues numerik ose kualitativ për disa pika, vija dhe sipërfaqe të rëndësishme për trajtim adekuat të aspektit mjedisor të planit, vlen të vihet theksi në zonat e zhvillimeve të reja të infrastrukturës (korridoret rrugore), zona industriale (sipërfaqja), ndikimi i tyre në korridoret e qarkullimit të shtazëve, masa të duhura

për qarkullim natyrorë të shtazëve dhe llojeve bimore nga një habitat në tjetrin, zonat me ujëra nëntokësore, zonat me erozion, zonat me deponi dhe ndotje, zonat me mundësi pyllëzimi dhe ripyllëzimi, shiritat e gjelbër, tampon zonat, parqet, si dhe janë treguar disa vende si zona të ndotur por kan munguar informatat për tokat e ndotura nga pesticidet. Këto zona apo vija të infrastrukturës përmenden edhe në pjesën strategjike. Një sfidë e veçantë mbetet zbatimi në praktike të synimeve të PZHK-së; për pyllëzim, ripyllëzim, shirita të gjelbër, tampon zona, dhe në përgjithësi shtimin e hapësirave të gjelbra, krijimi i zonave rekreative dhe përmirësimi i treguesve mjedisore të komunës.

Rekomandimet që dalin nga VSM-ja janë:

- Në bashkpunim me institucione tjera si Universiteti etj. rekomandohen studime mbi gjendjen e biodiversiteti dhe i habitateve natyrore në komunën e Kaçanikut;
- Ndërtimi i “urave për kalim të shtazëve” gjatë realizimit të rrugëve të planifikuara si dhe atyre të ndërtuara siç është rasti me propozimin e urës kaluese të shtazëve në autoudhë;
- Hartim i projekteve për rehabilitim të zonave me potenciale rrezatimi, por edhe planifikimi i mundësive për trajtimin e rrezatimit jonizues në vendet ku është goditur me bomba në luftën e fundit mendohet të paraqitet si një burim vazhdueshëm i ndotjes në komunën e Kaçanikut;
- Hartim i projekteve për rehabilitim të zonave erozive dhe të vërshimeve por edhe planifikimi i mundësive, masave dhe projekteve për trajtimin e Erozionit dhe vërshimeve në aspektin e zonave dhe shkallëve të erozionit;
- Definimi i zonave ekonomike në aspektin e tipit të industries apo afarizmit dhe krijimit të bazave për hartimin e Planit Rregullues të Hollësishme të zonave duke ofruar bazat për trajtim të zonave ekonomike me masa fizike, natyrore dhe teknologjike që të jetë miqësor edhe në aspektin mjedisor;
- Të bëhen projekte duke u bazuar edhe në PZHK vendet dhe mundësit, projektet dhe zhvillime për pyllëzim dhe ripyllëzim si mas të rëndësishme mjedisore;
- Projekte për rehabilitim të zonave, vijave ose mundaresh edhe pikave të zeza të ndotura nga mbeturinat dhe planifikohen mundësi trajtimi edhe se është përmend riciklimi si një mundësi por ka edhe mundësi tjera, definimi i hapësirave për deponi tranzite dhe sistemit të grumbullimit dhe menaxhimit të mbeturinave dhe proceset tjera;
- Definimi dhe trajtimi si zona konform standardeve dhe ligjeve në fuqi për ujrat nëntokësor dhe sipërfaqësor;
- Konservimi i veçorive natyrore (Monumentet e Natyrës) si objekte natyrore dhe si zona;
- Definimi i pejsazheve, parqeve me vlera ose ndikime mjedisore dhe parashikimi i masave;
- Trajtimi i ngrohjes së qytetit të Kaçanikut por edhe vendbanimeve si një dimension i rëndësishëm i ndotjes dhe ndikimit në ekosisteme;
- Projekte për caktimin e zonave të zhurmës;
- Definimi dhe trajtimi i zonave të pasura me florë dhe faunë.

LITERATURA

1. American Planning Association (Steiner Frederick and Butler Kent eds.). 2010.
2. Standartet e planifikimit dhe projektimit urban, Ufo University Press.
3. Assessment Study for the Proposed Eastern Industrial Park Njiru area, Nairobi County;
4. Konventa e UNECE Mbi Qasjen në Informacione, Pjesëmarrjen Publike në Vendim-marrje dhe Qasjen në Drejtësi në Çështjet Mjedisore (Konventa Aarhus), 1998;
5. Ernest A. Lowe (1997-2001) Eco-industrial Park Handbook for Asian Developing Countries;
6. Agjensia Kosovare e Mbrojtjes së Mjedisit. Raport i Gjendjes së Monitorimit të Mjedisit per vitin 2010.
7. Agenda 21, UN-Habitat (2009). Planning for Sustainable Cities, UN-Habitat. Nairobi, Kenya.
8. Ministria e Mjedisit dhe e Planifikimit Hapësinor dhe infrastrukturës . Strategjia për Mjedisin 2013-2022). Prishtinë, 2013
9. Komuna e Kaçanikut 2020 Hartat e prezantuar në PZHK.
10. Emetimi i gazeve serrë në Kosovë 2008 – 2009; UNDP- Kosovë;
11. Gjendja e Mjedisit në Kosovë 2008-2010;
12. Strategjia dhe Plani i Veprimit për Biodiverzitetin; 2011 – 2020;
13. Millennium Development Goals Global Targets-Local Approaches;
14. Qendra Rajonale e Mjedisit. REC.